ALŪKSNES NOVADA BIBLIOTĒKU

GADA DARBA PĀRSKATS

2024

ALŪKSNE, 2025

Saturs

Pārskata perioda kopsavilkums 3
1. Vispārīgs bibliotēkas raksturojums 5
2. Finansiālais nodrošinājums 6
3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums 8
4. Personāls 12
5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība 17
6. Krājums 35
7. Darbs ar bērniem un jauniešiem 47
8. Novadpētniecība 61
9. Projekti 73
10. Publicitāte 76
11. Sadarbības tīkla raksturojums 80
12. Metodiskais un konsultatīvais darbs 84

Pārskata perioda kopsavilkums

- **darba prioritātes, sasniegumi:**
  - Alūksnes novadā, Mārkalnē, 01.01.2024. darbu uzsāk nu jau **četrpadsmitais Valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs,** kas atrodas kādā no novada bibliotēkām. *Skat. 18.-19. lpp.*
    Darbinieku profesionālā pilnveide, lai pilnvērtīgi sniegtu VPVKAC pakalpojumus. *Skat. 14.lpp.*
  - **Atbalstot kustību *"Restarts lasīšanai"*, realizētas vairākas lasīšanas veicināšanas aktivitātes:**
    - ar VKKF atbalstu realizēti 3 lasītveicināšanas projekti "Rakstnieku stāsti par stāstiem" *skat. 41. lpp.*, "Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks – 4" un "Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks – 5", kuru rezultātā dažādu paaudžu lasītājiem bija iespēja satikt 15 Latvijā pazīstamus grāmatu autorus. *Skat. 51. -55. lpp.*
    - visas novada publiskās bibliotēkas iesaistījušās programmā "Bērnu, jauniešu, vecāku žūrija 2024", aktivizējies atsevišķu bibliotēku darbs lasīšanas veicināšanas aktivitāšu piedāvājumā bērniem;
    - 2024. gadā pēc 3 gadu pārtraukuma atkal notiek Grāmatu svētki, kuros piedāvājums dažādu paaudžu lasītājiem. *Skat. 43. lpp.*
    - Dzejas dienas atzīmējām ar visaptverošu akciju "uzdāvini dzejoli!" un Dzejas vilcieniņu Alūksnes ielās. *Skat. 42. lpp.*
    - 3 pagastu bibliotēku organizētais vasaras lasīšanas piedzīvojums ģimenēm ar bērniem "Ar grāmatu pie dabas". *Skat. 58. lpp.*
    - gada nogalē, veicot iedzīvotāju aptauju, tiek pieņemts lēmums Alūksnes novada bibliotēkā dibināt lasītāju klubiņu
    - turpinām rubriku "Ko lasa alūksnieši" u.c.
  - **Novadpētniecības darbs**, tā popularizēšana, iedzīvotāju iesaistīšana materiālu apzināšanā, vākšanā:
    - novadpētniecības konkurss "Aicinām iepazīt zinātnieku Leonīdu Slaucītāju!" un izzinoša ekspedīcija uz viņa dzimto Jaunlaicenes pagastu. *Skat. 64. lpp.*
    - pētījums un pasākums "Gūtenbergs un Reinis Pastalnieks. No izdevējdarbības vēstures Alūksnē", kas veltīts latviešu grāmatas 500gadei. Uzsākts pētījums par Alūksnes tipogrāfiju. *Skat. 65. lpp.*
    - pētnieciskais darbs un atmiņu pasākums par Alūksnes ēdnīcu. *Skat. 66. lpp.*
  - Bibliotēku iesaistīšanās Alūksnes novada **Kopienu svētku** sagatavošanā un līdzdalība svētku norisēs. *Skat. 70. -71. lpp., 80. lpp.*
  - **Bibliotēku krājumu inventarizācijas**.
    2024. gadā veiktas 4 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienību – Bejas, Ilzenes, Liepnas un Pededzes bibliotēku krājumu inventarizācijas un Trapenes bibliotēkas krājuma inventarizācija Smiltenes novadā.
  - **BIS Alise ieviešana Ziemeru pamatskolas bibliotēkā**

- **jauni pakalpojumi, esošo pakalpojumu pilnveide**

  - Alūksnes novadā nu jau 14 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās – pagastu bibliotēkās darbojas 14 **VPVKAC**. Pārskata periodā ar 01.01.2024. darbu uzsāka VPVKAC Mārkalnes bibliotēkā. *Skat. 18. – 19. lpp.*
  - Pededzes bibliotēkā esošais VPVKAC nodrošina **pakalpojumu "Attālinātais ierēdnis"**, ar kura palīdzību iedzīvotājiem ir iespēja tiešsaistē saņemt profesionālu informāciju no sekojošu valsts iestāžu speciālistiem: Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts zemes dienesta;
  - lietotnē "**ActionBound**" izveidota un pieejama **spēle** par Mārkalnes pagastu;

- Māriņkalna bibliotēka, attīstot pakalpojumus, padarījusi tos pieejamākus kopienas iedzīvotājiem - uzsākta regulāra grāmatu piegāde un apmaiņa Ziemeru pamatskolā (tas kļuva aktuāli, jo bibliotēka pārcēlās uz citām telpām, kuras vairs nav blakus skolai). Bibliotēkas apmeklētāji, kuri devuši piekrišanu, tiek informēti par aktualitātēm, izmantojot WhatsApp ziņas vai īsziņas;
- 22.05.2024. pie Mālupes bibliotēkas notikusi projekta "Iedvesmas bibliotēka" **āra lasītavas – terases** atklāšana. Projekts realizēts 2023. gadā. Terase-āra lasītava piedāvā plašākas iespējas darbā ar vietējo kopienu - gan piedaloties bibliotēkas organizētajās aktivitātēs, gan pašiem tās organizēt, gan terasi – lasītavu izmantot kā lielisku vietu komunikācijai un brīvā laika pavadīšanai. *Skat. 20.lpp.*

- **LNB datu centra problēmas ietekme publisko bibliotēku darbā**

Pārskata gadā 2 nedēļu garumā saskārāmies ar IS Alise darbības traucējumiem, ievadīto datu zudumu, ko radīja problēmas LNB Datu centrā. Jāsaka gan, ka, par laimi, šajā laika posmā jaunas grāmatas katalogā netika ievadītas, datu zudumi saistījās ar periodisko izdevumu uzskaiti, cirkulācijas datu zudumu, kas vēl joprojām atklājas darba procesā, arī kārtējās inventarizācijās. Tika saņemts paziņojums no KISC par to, ka konstatēti bojājumi atsevišķās LNB datu centra infrastruktūras komponentēs, kā rezultātā informācijas sistēmu darbībā ir novērojama lēndarbība vai īslaicīgi pieejamības traucējumi, bet novēloti tika saņemts paziņojums, ka gadījumos, kad atjaunojas informācijas sistēmas darbība, tomēr tajā nekādas darbības tomēr neveikt, kā rezultātā – situācijās, kad īslaicīgi IS Alise darbojās, bibliotēku darbinieki centās izmantot šo iespēju, lai strādātu sistēmā (~ 1. – 3. jūlijs), šajā laikā sistēmā ievadītie dati tad arī tika zaudēti.

1. Vispārīgs bibliotēkas raksturojums

- **Īss situācijas apraksts**

Publisko bibliotēku tīklā pārskata periodā izmaiņas nav notikušas - Alūksnes novada teritorijā turpina darboties 17 publiskās bibliotēkas – Alūksnes novada bibliotēka un 16 tās struktūrvienības - pagastu bibliotēkas. Katrā pagastā darbojas pa vienai Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībai, izņemot Jaunalūksnes pagastu, kurā tās ir 2, bet Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībai "Alsviķu bibliotēka" ir pakalpojumu sniegšanas vieta Strautiņos. Visas bibliotēkas darbojas uz pilnu darba slodzi, izņemot struktūrvienību "Kalncempju bibliotēka", kura atvērta apmeklētājiem 8 h nedēļā un apkalpošanu veic struktūrvienības "Jaunannas bibliotēka" vadītāja.

Ar 01.01.2024. Valsts un pašvaldību vienotais klientu apkalpošanas centrs (turpmāk – VPVKAC) uzsāk darbu arī struktūrvienībā "Mārkalnes bibliotēka", kopumā novada bibliotēkās darbojas 14 VPVKAC, kas nodrošina valsts un pašvaldības pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā.

Alūksnes novada bibliotēka ir Alūksnes novada pašvaldības iestāde, tās struktūrvienības – pagastu bibliotēkas ir bez juridiskas personas tiesībām, bet ir Bibliotēku likuma noteiktajā kārtībā reģistrētas Kultūras ministrijas Bibliotēku reģistrā. Visas bibliotēkas ir akreditētas.

Alūksnes novadā darbojas 4 vispārizglītojošās izglītības iestādes - 2 Alūksnes pilsētā un 2 novada teritorijā. Visās skolās lielākā vai mazākā apjomā tiek nodrošināti arī bibliotēkas pakalpojumi.

Alūksnes novada bibliotēka pilda reģiona galvenās funkcijas attiecībā uz Alūksnes novadā esošajām bibliotēkām, turpina sniegt atbalstu Smiltenes novada 4 bibliotēkām, kuru krājumi tiek atspoguļoti Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogā.

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem Alūksnes novada teritorijā uz 01.07.2024. reģistrēti 14 462 iedzīvotāji (- 170, salīdzinot ar 2023. gadu), tai skaitā - Alūksnes pilsētā – 6776 (-159 salīdzinot ar 2023. gadu). Iedzīvotāju skaits, salīdzinot ar 2023. gadu, novadā kopumā samazinājies par 1,16%, Alūksnes pilsētā par 2,3%.

Par bibliotēkas lietotājiem iesaistīti 32,7% novada iedzīvotāju, Alūksnes pilsētā- 24,7%.

Tabula "Alūksnes novada bibliotēku sadarbības modelis"

Bibliotēku sadarbības modelis reģionā	Atzīmēt atbilstošo
Centralizēts	x
Decentralizēts	
Jaukta tipa	

- **Izmaiņas bibliotēku darbībā pārskata periodā**

Publisko bibliotēku tīklā izmaiņas nav notikušas.

Ar 01.01.2024. Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībā "Mārkalnes bibliotēka" darbu uzsāk VPVKAC. Kopumā no 16 Alūksnes novada pagastu bibliotēkām – 14 bibliotēkās darbojas VPVKAC un tie tagad aptver visu novada teritoriju.

- **Bibliotēku akreditācija**

Pārskata periodā Alūksnes novadā nav notikusi publisko bibliotēku akreditācija, notiek darbs pie akreditācijas komisijas ieteikumu izpildes.

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

2. Finansiālais nodrošinājums

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību pamatdarbību nodrošina Alūksnes novada pašvaldības finansējums, tas ir stabils un nodrošina bibliotēku darbību.

2024. gadā bibliotēku kopējie izdevumi, salīdzinot ar 2023. gadu, palielinājušies par 14,8%, darbinieku un uz līguma nodarbināto darbinieku atalgojuma apjoms par 11% un krājuma komplektēšanai paredzētais finansējums par 18,6%. Tas pamatā skaidrojams ar darbinieku atalgojuma palielināšanos, pakalpojumu un preču cenu pieaugumu, arī papildus piesaistīto finansējumu projektu realizācijai.

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka 2 projektu realizēšanai saņēmusi Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējumu - 2870 EUR, kas izlietots rakstnieku autoratlīdzībām, kā arī finansējumu no Nodarbinātības valsts aģentūras - algotajiem sabiedriskajiem darbiem – jaunieša nodarbināšanai vasarā.

Alūksnes novada bibliotēkas 14 struktūrvienībās – bibliotēkās pagastos izveidoto VPVKAC darbības nodrošināšanai tiek saņemta valsts budžeta dotācija - 1200 EUR par katru VPVKAC un finansējums par sniegtajiem valsts pakalpojumiem, no kura tiek segta daļa no minēto centru uzturēšanas izdevumiem.

99% no finansējuma ir bibliotēku kārtējie izdevumi - atalgojumam, ēku, telpu, iekārtu uzturēšanai, krājuma komplektēšanai, preču, pakalpojumu iegādei, 1% no kopīgajiem izdevumiem ir kapitālie izdevumi - 4194 EUR, par kuriem iegādāta multifunkcionālā iekārta Veclaicenes bibliotēkai un portatīvais dators Pededzes bibliotēkai.

Pašvaldības piešķirtais finansējums nodrošina bibliotēku pamatfunkciju veikšanu, bet ir ierobežots attīstībai.

No 01.01.2024. tiek palielināts bibliotēkas darbinieku atalgojums: struktūrvienību vadītāju (pagasta bibliotēku vadītāju) mēnešalga no 01.01.2024. ir 894 EUR (+5,2%, salīdzinot ar 2023. gadu), bet no 01.01.2025. – 913 EUR (+2,13%, salīdzinot ar 2024. gadu). Alūksnes novada bibliotēkas speciālistu vidējais atalgojums no 01.01.2024. ir 848 EUR (+7,3%, salīdzinot ar 2023. gadu), no 01.01.2025. – 901 EUR ((+6,3%, salīdzinot ar 2024. gadu).

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izdevumi"

	2022.	**2023.**	**2024.**	+/- salīdzinot ar iepriekšējo gadu (%)	
				2022./2023.	**2023./2024.**
Izdevumi kopā (EUR)	343655	364785	418946	+ 6,15%	+ 14,85%
Darbinieku atalgojums (bruto)	187896	214213	237783	+ 14,01%	+ 11 %
Krājuma komplektēšana	40959	36109	42823	- 11,84%	+ 18,59%

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas izdevumi"

	2022.	**2023.**	**2024.**	+/- salīdzinot ar iepriekšējo gadu (%)	
				2022./2023.	**2023./2024.**
Izdevumi kopā (EUR)	179684*	296805*	331165*		+ 11,58 %
Darbinieku atalgojums (bruto)	122996*	214213*	237783*		+ 11 %
Krājuma komplektēšana	7098	6911	9664	-2,6%	+39,84

* *saistībā ar novada bibliotēku tīkla darbības centralizāciju no 01.07.2022., Alūksnes novada bibliotēkas atalgojuma izdevumos iekļauts arī struktūrvienību (pagastu bibliotēku) darbinieku atalgojums un uz autoratlīdzības līguma vai uzņēmuma līguma pamata nodarbināto atalgojums*

Tā kā 2022. gadā struktūrvienību (pagasta bibliotēku) darbinieku atalgojums Alūksnes novada bibliotēkas izdevumos tika uzskaitīts par laika periodu no 01.07.2022. līdz 31.12.2022., tad 2022. un 2023. gada dati netiek salīdzināti.

Diagramma "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izdevumi 2024. gadā"

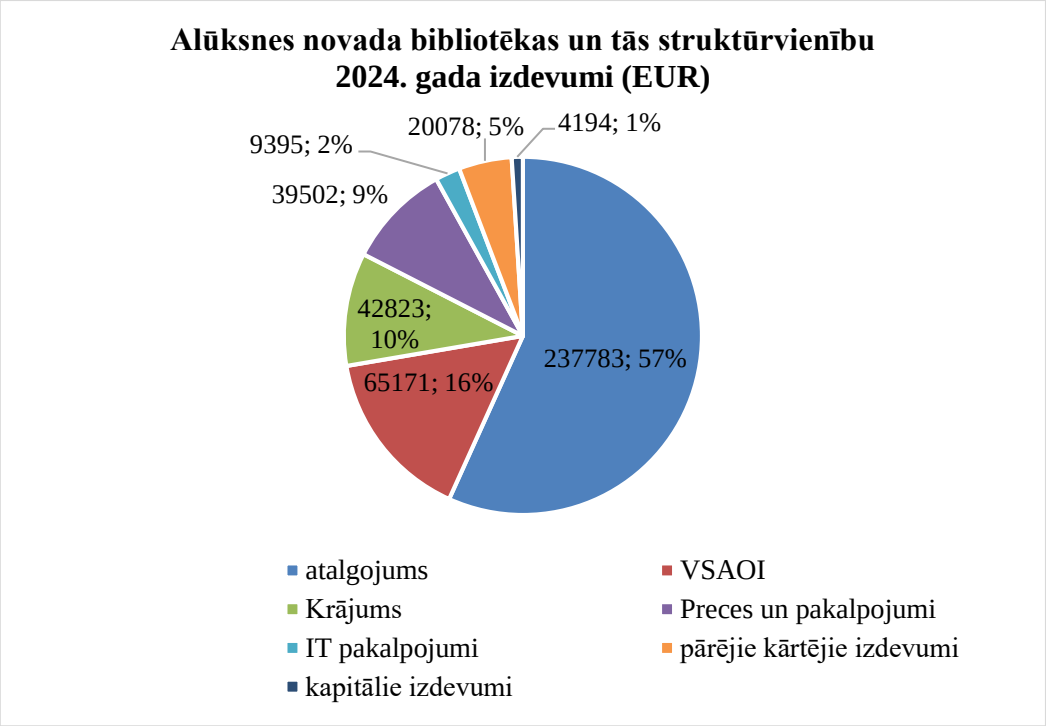

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izdevumi novadā kopumā 2024.gadā ir:

- uz 1 novada iedzīvotāju – 28,97 EUR (+ 4,04 EUR, salīdzinot ar 2023. gadu);
- uz 1 bibliotēku lietotāju – 88,52 EUR (+ 10,56 EUR);
- uz 1 fizisko bibliotēku apmeklējumu – 7,77 EUR (+ 1,21 EUR).

Bibliotēku ieņēmumi par sniegtajiem maksas pakalpojumiem: melnbalto un krāsaino kopiju un izdruku izgatavošana, dokumentu skenēšana, vēstures krātuvju ekspozīciju apmeklējums, dokumentu laminēšana, pārskata periodā ir nelieli - 1566 EUR (-129 EUR, salīdzinot ar 2023. gadu), no kuriem 52% ir Alūksnes novada bibliotēkas ieņēmumi. Jāpiebilst, ka pagastu bibliotēku ieņēmumi par maksas pakalpojumiem samazinās, jo bibliotēkās darbojas Valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri (turpmāk - VPVKAC), kuros pakalpojumi tiek sniegti bez maksas.

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums

- **Jaunu ēku būvniecība**

Jaunu bibliotēku ēku būvniecība pārskata periodā nav veikta.

- **Telpu paplašināšana, bibliotēku pārvietošana uz citām telpām, ēku rekonstrukcijas projekti un remontdarbi**

Pārskata periodā neviena Alūksnes novada bibliotēka savu atrašanās vietu nav mainījusi, tās turpina darbu esošajās telpās.

Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībā "**Mārkalnes bibliotēka**" veikts 1 bibliotēkas telpas vienkāršots kosmētiskais remonts, uzlabots apgaismojums, kopumā šim mērķim izlietojot 4994,54 EUR.

Mārkalnes bibliotēkas viena no telpām pēc remonta

Struktūrvienības "**Alsviķu bibliotēka**" pakalpojumu sniegšanas vietā Strautiņos veikts ieejas kāpņu remonts, šim mērķim izlietoti 2893,56 EUR.

Kāpnes uz bibliotēku Strautiņos pēc remonta

Pārskata periodā struktūrvienībā "**Māriņkalna bibliotēka**" nomainītas 12 griestu apgaismojuma lampas, nodrošinot labāku gaismas kvalitāti, kas veicina komfortablāku vidi gan lasīšanai, gan citu bibliotēkas pakalpojumu izmantošanai. Izlietotais finansējums ~ 270 EUR, gaismas ķermeņi netika iegādāti, bet saņemti no tautas nama.

Uzlabots apgaismojums Māriņkalna bibliotēkā

Struktūrvienībā "**Annas bibliotēka**", apmeklētāju drošībai un ērtākai nokļūšanai bibliotēkā, uzstādītas āra kāpņu margas (223 EUR), savukārt struktūrvienībā "Veclaicenes bibliotēka" atjaunots grīdas krāsojums novadpētniecības krātuvē, bet Mālupes bibliotēkā, lai nodrošinātu apkuri, iegādāts karstā gaisa ventilators par 310 EUR.

Pārskata periodā veikta Alūksnes novada bibliotēkas ēkas Lielā ezera ielā 24, Alūksnē, tehniskā apsekošana, izstrādāts atzinums ar ieteikumiem ēkas tālākai drošai ekspluatācijai.

- **Iekārtas, aprīkojums, IKT nodrošinājums**

Lai arī nepietiekošā apjomā, tomēr iespēju robežās par pašvaldības finansējumu tiek atjaunota bibliotēkās esošā datortehnika. Pārskata periodā jauns stacionārais dators iegādāts struktūrvienībai "Pededzes bibliotēka" (1278 EUR), struktūrvienībai "Veclaicenes bibliotēka" iegādāta jauna multifunkcionālā iekārta Kyocera TASKalfa 2554ci par 2916 EUR.

Savukārt, lai nodrošinātu kvalitatīvu dokumentu un fotogrāfiju digitalizāciju, par kāda novadnieka ziedoto naudu iegādāti skeneri: struktūrvienībai "Annas bibliotēka" skeneris Epson Perfection V3911 par 110 EUR un Alūksnes novada bibliotēkai - Epson V850 Pro par 1180 EUR.

Pieprasījums pēc datoru izmantošanas bibliotēkās ir samazinājies, tādēļ arī datortehnikas vienību skaits bibliotēkās tiek samazināts. Pieprasīti joprojām ir kopēšanas, izdrukas un skenēšanas pakalpojumi. Pārskata periodā kopumā Alūksnes novada bibliotēkā un tās 16 struktūrvienībās lietotājiem pieejamas 57 datortehnikas vienības, darbinieku rīcībā ir 33 datori.

48% no darbinieku datortehnikas un 26% lietotājiem pieejamās datortehnikas ir iegādāta pēdējos 3 gados un tas ir pateicoties valsts budžeta dotācijai un pašvaldības finansējumam VPVKAC izveidei 14 no 17 Alūksnes novada bibliotēkām un to darbības nodrošināšanai bibliotēkās.

Datu pārraides ātrumam vienotajā bibliotēku datu pārraides tīklā būtu jābūt 20/5 Mbps vietējās nozīmes bibliotēkās un 100 Mbps Alūksnes novada bibliotēkā kā reģiona galvenajā bibliotēkā, kas ne vienmēr tiek nodrošināts. Pārskata periodā ir konstatētas atsevišķas problēmsituācijas - nepietiekams datu pārraides ātrums, kas traucē bibliotēkas darbu. Tā,

piemēram, ilgstošāki tīkla darbības traucējumi pārskata periodā bija struktūrvienības "Alsviķu bibliotēka" pakalpojumu sniegšanas vietā Strautiņos, bet tās ar Bibliotēku vienotā palīdzības dienesta starpniecību un pakalpojumu sniedzēju tiek risinātas.

Ikdienā problēmsituācijās informācijas tehnoloģiju jautājumos atbalstu un palīdzību sniedz Alūksnes novada pašvaldības IT nodaļas speciālisti, lielākajā daļā datortehnikas ir uzstādītas programmas, kuras ļauj IT speciālistiem pieslēgties attālināti un novērst radušās problēmas, tomēr arī pašiem bibliotēku darbiniekiem ir jābūt ļoti apķērīgiem un zinošiem. Tā, piemēram, VPVKAC, kas darbojas Pededzes bibliotēkā, ir pieejams pakalpojums "Attālinātais ierēdnis", kas nodrošina iedzīvotājiem iespēju saņemt attālinātas video konsultācijas ar atsevišķu valsts iestāžu speciālistiem, bet, dažreiz ir situācijas, kad, iestādēm savstarpēji tiešsaistē saslēdzoties un lietojot dažādas iekārtas, nekavējoties ir nepieciešama IT jomas speciālista palīdzība, kuru attālināti nevar saņemt, tādēļ bibliotēku darbinieki, risinot konkrētās situācijas un gūstot pieredzi, kļūst aizvien zinošāki un prasmīgāki.

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību datortehnikas vērtējums"

	Darbiniekiem (kopējais skaits)	**Lietotājiem** (kopējais skaits)	**Vērtējums**							
			Iegādāti līdz 2009.gadam		Iegādāti no 2010. līdz 2014. gadam		Iegādāti 2015.-2021. gadā		**Iegādāti 2022/2024.gadā**	
			Darbiniekiem	Lietotājiem	Darbiniekiem	Lietotājiem	Darbiniekiem	Lietotājiem	Darbiniekiem	Lietotājiem
Datori	33 (-1)	57 (-6)		6	7	13	11	23	16	15
Printeri	4 (-4)		3		1					
Kopēšanas iekārtas	1		1							
Skeneri	2 (+1)								2	
Multifunkc iekārtas	22 (-4)		2		6		11		3	

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas datortehnikas vērtējums"

	Darbiniekiem (kopējais skaits)	**Lietotājiem** (kopējais skaits)	**Vērtējums**							
			Iegādāti līdz 2009.gadam		Iegādāti no 2010. līdz 2014.gadam		Iegādāti 2015.-2021. gadā		**Iegādāti 2022./2024.gadā**	
			Darbiniekiem	Lietotājiem	Darbiniekiem	Lietotājiem	Darbiniekiem	Lietotājiem	Darbiniekiem	Lietotājiem
Datori	9	6		2	4	2	4	2	1	
Printeri	1		1							
Skeneri	1								1	
Multifunkc. iekārtas	3				1		1		1	

Ierobežotā finansējuma dēļ pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās tikpat kā netika veikta jauna inventāra iegāde: par pašvaldības finansējumu iegādāti nelieli plauktiņi pārredzamākai grāmatu izvietošanai Māriņkalna bibliotēkā (99 EUR), lai uz Ziemassvētkiem un Jauno gadu nodrošinātu vienotu svētku noformējumu, visās bibliotēkās tika iegādātas dekoratīvās gaismas lampas "Ziemassvētku zvaigznes" kopsummā par 749 EUR.

Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienība "Annas bibliotēka" pārskata periodā par iepriekšējos gados saņemto ziedojumu no novadnieka Daumanta Vika turpināja iegādāties preces, lai piesaistītu apmeklētājus un paplašinātu pakalpojumu klāstu, iegādāti 2 sēžammaisi

(146 EUR), pie bibliotēkas esošajā atpūtas laukumā iegādāts un uzstādīts rotaļu komplekss bērniem (EUR 9530).

- **Problēmas un to risinājumi materiālā un tehniskā stāvokļa jomā**

Bibliotēku telpu, datortehnikas un aprīkojuma stāvoklis ir apmierinošs, nodrošina bibliotēku pamatfunkciju veikšanu. Jāturpina optimizēt bibliotēkās esošās datortehnikas skaits, ņemot vērā tās lietojumu, iespēju robežās jāturpina to atjaunot.

Nepietiekamā pašvaldības finansējuma dēļ un, neredzot uz doto brīdi iespēju piesaistīt šim mērķim ES programmu finansējumu, uz laiku apturēts projekts, kas paredz jaunas ēkas izveidi Alūksnes novada bibliotēkai. Tiek meklētas iespējas ES finansējuma piesaistei.

Māriņkalna bibliotēkas vadītāja Linda Āle: "Latvija jau sen ir pārkāpusi slieksni, kad datoru nebija nevienam un bibliotēkas piedāvātā datortehnika bija būtiski nepieciešama ikvienam iedzīvotājam. Bibliotēkas tehniskā aprīkojuma jomā jāatzīmē, ka tradicionālās datoru ēras laiks ir beidzies. Lai bibliotēka varētu sekot līdzi mūsdienu prasībām un tendencēm, ir būtiski izveidot specializētu studiju, kurā būtu pieejams jaudīgs dators ar daudzveidīgām, lietotājam nepieciešamajām programmām."

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

4. Personāls

- **Personāla raksturojums**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās kopumā nodarbināti 23 bibliotekārie darbinieki, tai skaitā – Alūksnes novada bibliotēkā kā reģiona galvenajā bibliotēkā – 8 bibliotekārie speciālisti (+1, salīdzinot ar 2023. gadu), tai skaitā – bibliotēkas direktore. Visi bibliotēkas speciālisti nodarbināti uz pilnām slodzēm.

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbinieku skaits un darba slodžu sadalījums"

Amata vieta	Darbinieku skaits	Darba slodze
Alūksnes novada bibliotēka (Alūksne)		
Direktore	1	1
Bibliotekārā darba speciālisti	7	7
Tehniskais darbinieks	2	0,7
Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienības – pagastu bibliotēkas		
ANB struktūrvienību vadītāji	15	15

Alūksnes novada bibliotēkā Alūksnē pārskata periodā nodarbināti 8 bibliotekārā darba speciālisti, tai skaitā - direktore. Izmaiņas pārskata periodā - no 01.01.2024. pašvaldības finansējums atļauj aizpildīt amata vietu – galvenais bibliotekārs metodiskajā darbā. Darbu bērnu apkalpošanas nodaļā no 08.01.2024. uzsākusi darbiniece ar humanitāro zinātņu bakalaura grādu un latviešu un literatūras skolotāja kvalifikāciju.

Alūksnes novada bibliotēkas speciālistiem, neskaitot direktori, vidējais atalgojums no 01.01.2024. – 848 EUR, no 01.01.2025. - 901 EUR (+6,25%, salīdzinot ar 2024. gadu). Tehniskais personāls Alūksnes novada bibliotēkā – apkopējas uz 0,7 slodzēm.

Alūksnes novada bibliotēkas 16 **struktūrvienībās (pagastu bibliotēkās)** strādā 15 bibliotekārā darba speciālisti – struktūrvienību vadītāji uz pilnu darba slodzi. Viena darbiniece ir vadītāja un nodrošina apmeklētāju apkalpošanu gan struktūrvienībā "Jaunannas bibliotēka", gan struktūrvienībā "Kalncempju bibliotēka", kura lietotājiem klātienē atvērta 1 dienu nedēļā (iedzīvotāju skaits pagastā – 159). Struktūrvienību vadītāju mēnešalga no 01.01.2024. – 894 EUR, no 01.01.2025. – 913 EUR (+2,13%, salīdzinot ar 2024. gadu).

14 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās (pagastu bibliotēkās) darbojas valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri (VPVKAC), kuru pakalpojumus sniedz struktūrvienību vadītāji

Saimnieciskos darbus struktūrvienībās veic katra pagasta ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinis, telpas uzkopj apkopējas, kuras ir Alūksnes novada pagastu apvienības pārvaldes darbinieki.

Pārskata periodā neviens darbinieks profesionālās mācības nav uzsācis, visi darbinieki piedalījušies profesionālās pilnveides pasākumos.

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbinieku izglītība"

Bibliotekāro darbinieku kopskaits	**23**
no tiem ar bibliotekāro izglītību	**12**
t.sk. maģistra grāds (arī pielīdzinātie maģistri)	2
t.sk. bakalaura grāds	1
t.sk. 1.līmeņa profesionālā augstākā jeb koledžas izglītība specialitātē	2
t.sk. III profesionālais kvalifikācijas līmenis	7

no tiem ar izglītību citās jomās	**8**
t.sk. maģistra grāds (arī pielīdzinātie maģistri)	4
t.sk. bakalaura grāds	2
t.sk. 1.līmeņa profesionālā augstākā jeb koledžas izglītība specialitātē	1
t.sk. augstākā izglītība (līdz 1993.gadam)	1
no tiem ar profesionālo vidējo vai vispārējo vidējo	**3**

Darbinieku sadalījums pēc izglītības: 52% jeb 12 darbiniekiem ir izglītība bibliotēku darba jomā, 8 darbiniekiem (35%)- maģistra, bakalaura grāds vai augstākā izglītība citā specialitātē, 3 darbiniekam (13%) vidējā profesionālā izglītība citā jomā.

Pārskata periodā neviens darbinieks profesionālās mācības nav uzsācis, visi darbinieki piedalījušies profesionālās pilnveides pasākumos.

- **Apbalvojumi un pateicības**

Valsts un novada nozīmes apbalvojumi nav saņemti.

Mālupes bibliotēkas vadītājai un Alūksnes novada bibliotēkai - LNB Atbalsta biedrības pateicība par īstenoto Mālupes bibliotēkas projektu "Iedvesmas bibliotēka".

Alūksnes novada bibliotēkai pateicība no Latvijas Nacionālā arhīva Alūksnes zonālā valsts arhīva par sadarbību un atbalstu pasākumu organizēšanā.

Liepnas bibliotēkas vadītājai pagasta svētku pasākumā "Liepnai-105" pasniegts Pateicības raksts par paveikto darbu novadpētniecības jomā.

Malienas, Pededzes bibliotēkas vadītājas saņēmušas Ziemeļvalstu Ministru padomes biroja un Latvijas Nacionālās bibliotēkas pateicību par piedalīšanos Ziemeļvalstu Literatūras nedēļas 2024 norisēs.

Alsviķu bibliotēkas vadītāja saņēmusi pateicību no LNB par interneta drošības pasākumu organizēšanu pirmsskolas vecuma bērniem.

Pededzes bibliotēkai - atzinība par veiksmīgu dalību Eiropas eksāmenā.

Zeltiņu bibliotēkas vadītāja Agita Žīgure: *"Darba lielākais novērtējums ir klientu atsauksmes, prieks redzēt, ka apmeklētājs aiziet apmierināts. Šādas īsziņas ik pa laikam dod uzmundrinājumu, īsziņa no bibliotēkas apmeklētāja pēc 1. martā rīkotā Jauno grāmatu:*

"Ir atkal tāda diena, kad dalīdamās skrienu
Un gaisma pludo pāri ieraduma krastiem,
Un atkal manam kuģim ir prieka karogs mastā."
Paldies par pasākumu, sveiciens pirmajā pavasara mēnesī!"

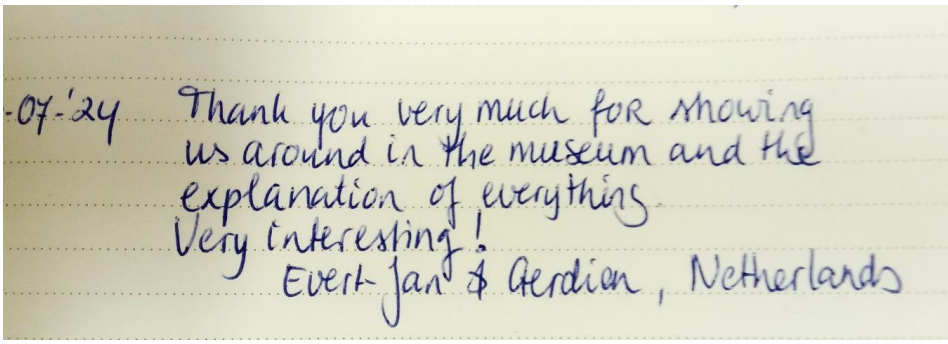

Atsauksme Zeltiņu bibliotēkas vēstures krātuves apmeklētāju atsauksmju burtnīcā

- **Finansējums personāla attīstībai**

Pārskata periodā finansējums, kas tika tērēts personāla attīstībai – profesionālajai pilnveidei - ir neliels, jo ļoti plaši tika izmantotas iespējas piedalīties bezmaksas klātienes un tiešsaistes profesionālās pilnveides pasākumos.

Finansējums profesionālajai pilnveidei no Alūksnes novada bibliotēkas budžeta finansējuma pārskata periodā - ~1300 EUR, tai skaitā dalības maksas, komandējuma un transporta izdevumi. Pieredzes brauciena (uz Smiltenes novada kultūrvietām) izmaksas segtas no projekta par centra Europe Direct Gulbene darbību bibliotēkā.

Pārskata periodā visi Alūksnes novada bibliotēkas speciālisti aktīvi piedalījušies citu institūciju organizētajos un piedāvātajos profesionālās pilnveides pasākumos (78), lai pilnveidotu savas profesionālās kompetences un nodrošinātu iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti un attīstību.

Pārskata periodā laikā no 14.10.2024. līdz 09.12.2024. Alūksnes novada bibliotēku darbinieki sekmīgi beiguši ES Atveseļošanas fonda projekta "Prasmju pilnveide pieaugušajiem" neformālās izglītības programmu "Digitālo risinājumu pielietošana mūsdienīgu procesu transformācijai", 80 tiešsaistes mācību stundas, apmācības realizēja biedrība „RITINEITIS", pieaugušo neformālās izglītības centrs „Azote". Apmācībās iekļautās tēmas: digitālās un tiešsaistes iespējas; digitālā satura veidošana- teksts; digitālā satura veidošana- izklājlapas un dati; vizuālā satura veidošana- Canva, prezentācijas; videomateriālu veidošana; darbību veikšana tiešsaistes risinājumos; elektroniskais paraksts; mākslīgā intelekta rīku pielietošana; darbs ar auditoriju- interaktīvie rīki, bezmaksas iespējas; tīmekļa vietnes ierīkošanas un izveidošanas pamati. Nav mazsvarīgi, ka šīs mācības finansē ES un bibliotēku darbiniekiem tās bija bez maksas.

Arī 2024. gadā Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbinieki turpināja piedalīties VARAM un Vidzemes plānošanas reģiona organizētajās tiešsaistes apmācībās, kas organizētas Eiropas Atveseļošanas fonda investīcijas projekta "Pašvaldību kapacitātes stiprināšana to darbības efektivitātes un kvalitātes uzlabošanai" ietvaros – janvārī notikuši 2 tīmekļsemināri "Efektīva komunikācija e-pastos" (4h, 14 darbinieki).

Interesantas un vērtīgas bija Valsts administrācijas skolas tiešsaistes apmācības ES Atveseļošanas fonda projektu ietvaros par dažādām tēmām, lai varētu efektīvāk veidot sadarbību un izkopt sadarbības prasmes, stiprināt sevi, labāk plānot ikdienas darbus, atbildīgi rīkoties publiskajā sektorā: "Mākslīgā intelekta metodes ikdienas darbam un radošumam" (3h, 19 darbinieki), "Vērtību kompass: kā definēt un ieviest vērtības jūsu organizācijā" (4h, 2 darbinieki); "Emocionālā inteliģence - atslēga harmoniskai darba un privātās dzīves integrācijai" (4h, 16 darbinieki); "Kā saglabāt mieru un profesionālu attieksmi sarežģītās situācijās?" (2 h, 14 darbinieki); "Valsts amatpersonām likumā noteiktie ierobežojumi un aizliegumi" (1,5 h, 3 darbinieki); "Godprātības stiprināšana publiskajā pārvaldē - kā saprast, novērtēt, sargāt un veicināt" (2 h, 6 darbinieki); "Digitālie rīki ikdienas darbu plānošanai, pārraudzībai un komandu sadarbībai" (4h, 3 darbinieki); "Atklāj savas sadarbības prasmes: tīklošanās un efektīvs darbs komandā" (3 h, 7 darbinieki); "Kā domāt sistēmiski, risinot publiskās pārvaldes problēmas" (3 h, 4 darbinieki); "Atbildīga rīcība publiskajā sektorā: no trauksmes celšanas līdz ētikas dilemmām" (1,5 h, 11 darbinieki); "Laba pārvaldība un reputācija publiskajā sektorā" (2 h, 5 darbinieki); "Stāsti, kas veido pārmaiņas: efektīva stāstniecība publiskajā pārvaldē" (2 h, 8 darbinieki); "Kā veidot efektīvus sociālo tīklu kontus- ceļvedis tiem, kuri tikai sāk vai mēģina" (2h, 8 darbinieki); "Ētikas un vērtību kompass: kā veidot organizāciju, kurā darbinieki drosmīgi uzņemas atbildību?" (2 h, 8 darbinieki); "Kiberhigiēnas pamati publiskās pārvaldes darbiniekiem" (3 h, 11 darbinieki).

Profesionālai izaugsmei nozīmīgi un iedvesmojoši ir arī klātienē apmeklētie semināri un mācības, piemēram, Valmieras integrētās bibliotēkas organizētais LBB Vidzemes nodaļas 24. saiets "Bibliotēka bez robežām" Strenčos, ar centra Europe Direct Gulbenē atbalstu novada bibliotēku darbinieki klātienē apmeklēja sarunu festivālu "Lampa" Cēsīs, piedaloties ne tikai savas nozares diskusijās. Pozitīvas atsauksmes no bibliotēku darbiniekiem par Cēsu Centrālās bibliotēkas organizēto 22. Vidzemes novadu Bērnu un skolu bibliotēku darbinieku konference "Labbūtības ceļvedis bibliotekāriem".

Vienmēr atzinīgi vārdi un pateicības izskan pēc Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centra, Bērnu literatūras centra, Latvijas Bibliotekāru biedrības organizētajiem

profesionālās pilnveides pasākumiem! Daži no tiem, kuros piedalījušies Alūksnes puses bibliotēku darbinieki: tīmekļseminārs "Kā panākt dubultjaudu lasītveicināšanai?" (15 darbinieki), Mākslīgais intelekts un medijpratība: iespējas un izaicinājumi (12), Digitālās bibliotēkas mācības (15), "Vecāku iesaiste bērnu lasītprieka veicināšanā", Pielāgotās literatūras pakalpojumu nodrošināšana Latvijas bibliotēkās", "Lasīšanas veicināšanas kompetence un kultūra izglītības iestādēs", "Medijpratība skolās – kā mācīt un mācīties?", iedvesmojoši ir tīklošanās pasākumi darbiniekiem, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem u.c. Ļoti noderīgas bija LNB BAC piedāvātās darbnīcas metodiķiem "Metodiķi IRR! Iepazīstamies, runājam, radām", "Bibliotēku darbības un ietekmes novērtēšana"

Struktūrvienības "Māriņkalna bibliotēka" vadītāja Linda Āle: "Pārskata gadā piedalījos dažādos sociālo tīklu kursos, piemēram, "Kā veidot efektīvus sociālo tīklu kontus", kā arī apguva Kompetenču centra 80 stundu programmu "Sociālo tīklu mārketings ar META ads", kas sniedza būtiskas zināšanas par digitālās komunikācijas stratēģijām un rīkiem. Tika apgūts, kā veidot kvalitatīvu saturu, piesaistīt auditoriju un izmantot reklāmas iespējas, lai popularizētu bibliotēkas pakalpojumus. Pārskata periodā bibliotēkas vadītāja arī ieguva biblioterapeita apliecību, kas apliecina viņas profesionālās zināšanas un prasmes šajā jomā.".

Novada bibliotēku darbiniekiem nu jau neiztrūkstošas ir VPVKAC darbinieku apmācības, kuras tiešsaistē nodrošina Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija un kurās dažādas valsts iestādes informē par aktualitātēm e-pakalpojumu jomā, piemēram, par strādājošo pensionāru algas nodokļu grāmatiņu iesniegšanu, par elektronisko rēķinu sagatavošanu, Par Latvijas valsts radio un televīzijas centra pakalpojumiem, par skolēnu centralizēto eksāmenu sertifikātu saņemšanu u.c. Divas novada bibliotēku darbinieces apmeklēja VARAM organizēto semināru VPVKAC speciālistiem Rīgā.

Labprāt profesionālajai pilnveidei izmantojam arī Gulbenes novada bibliotēkas Reģionālā mācību centra piedāvājumu, tā pārskata periodā digitalizācijas praktikumu Gulbenē apmeklēja 4 darbinieki, tiešsaistē pieslēdzāmies nodarbībai "Kā atpazīt nepatiesu informāciju?", lektore - žurnāliste Inga Spriņģe.

Annas bibliotēkas vadītāja kā vērtīgākos kursus min "Digitalizācijas praktikums bibliotekāriem", kuri notika klātienē un sniedza priekšstatu par novadpētniecības krājuma digitalizāciju, lai nākamajā gadā varētu turpināt mācības un pilnvērtīgi uzsākt kolekciju veidošanu un ievietošanu Digitālajā bibliotēkā.

Neizpalika arī izglītojoši pasākumi drošības jomā – Alūksnes novada pašvaldības piedāvātais seminārs par tēmu "Pretizlūkošana" (9 darbinieki).

- **Bibliotēku darbinieku profesionālās pilnveides vērtējums specializācijā – bērnu un jauniešu apkalpošana**

Alūksnes novada bibliotēka kā reģiona galvenā bibliotēka pārskata periodā turpināja būt metodiskais un konsultatīvais centrs 16 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībām (publiskajām bibliotēkām pagastu teritorijās) un 4 vispārizglītojošo skolu bibliotēkām, sadarbojoties un sniedzot profesionālu atbalstu arī darbā ar bērniem un jauniešiem.

Pārskata periodā viens no klātienes Alūksnes novada bibliotēku darbinieku semināriem bija veltīts darbam ar bērniem un pusaudžiem, kur paši bibliotekāri dalījās ar savu pieredzi dažādu pasākumu rīkošanā gan lasītprasmes veicināšanā, gan dažādu izglītojošu aktivitāšu organizēšanā jaunākās paaudzes lasītājiem, kā arī tika iepazīstināti ar aktualitātēm bibliotēku darbā ar bērniem. Semināra viesis – Alūksnes vidusskolas skolotāja Esēnija Lielbārde, kura dalījās savā pieredzē lasītprasmes un lasītprieka veicināšanā, aktīvi iesaistot pašus skolēnus lasītveicināšanas pasākumos. Skat. te.

Esēnija Lielbārde: *"Jā, tā ir mūsu katra pieaugušā attieksme un atbildība par to, kādā līmenī nododam šīs lasītprasmes nepieciešamību saviem pēcnācējiem."* Skolotāja piedalījusies Latviešu valodas aģentūras izsludinātajā lasītprasmes veicināšanas ideju konkursā skolotājiem un arī viņas idejas ievietotas aģentūras izdotajā krājumā "101 ideja lasītprasmes veicināšanai", ar kurām tad tika iepazīstināti bibliotēku darbinieki.

Sešas bibliotēku darbinieces piedalījās 22. Vidzemes novadu Bērnu un skolu bibliotēku darbinieku konferencē "Labbūtības ceļvedis bibliotekāriem" Cēsu novada Priekuļos, kurā runāts par tādām svarīgām tēmām: kā saprast pieaugušo un bērnu uzvedības problēmas, par darbinieku labbūtību, par MOT programmu – kā iedrošināt, motivēt un atbalstīt jauniešus.

Alūksnes novada bibliotēkas speciālistes piedalās LNB tīklošanās reizēs, kuras sniedz patiešām vērtīgu pieredzi darbā ar bērniem un jauniešiem. Par ļoti vērtīgu Alūksnes novada bibliotēku darbinieki atzinuši LNB tīmekļseminārū "Kā panākt dubultjaudu lasītveicināšanai?" (15 darbinieki), arī "Vecāku iesaiste bērnu lasītprieka veicināšanā" (3 darbinieki).

Māriņkalna bibliotēkas vadītāja par savu profesionālo pilnveidi pārskata periodā raksta: "*Liels uzsvars tika likts uz lasīšanas popularizēšanu un lasītprieka attīstīšanu. Īpaši nozīmīgi bija semināri "Kā panākt dubultjaudu lasītveicināšanai" un "Vecāku iesaiste bērnu lasītprieka veicināšanā". Tajos tika apgūtas konkrētas stratēģijas, kā iesaistīt bērnus un viņu vecākus, lai lasīšana kļūtu par kopīgu ģimenes vērtību. Apmeklējot 16 stundu klātienes kursus "Lasīšanas veicināšanas kompetence un kultūra izglītības iestādēs" LNB, tika gūtas padziļinātas zināšanas par lasīšanas kultūras veidošanu, ko var integrēt darbā ar bērniem un jauniešiem. Tāpat lekcijā "Es vēlos iemācīt bērnam lasīt" tika iegūti praktiski rīki bērnu lasītprasmes attīstīšanā. Kursi, kas veltīti darbam ar bērniem, palīdzēja attīstīt radošu un emocionāli iekļaujošu pieeju. Piemēram, Pasaku skolas organizētie semināri "Brīnumdares namiņš" un "Starptautiskā ziemas pasaku terapijas konference" iedvesmoja izmantot stāstu terapiju un pasakas kā rīkus bērnu emocionālajai un intelektuālajai attīstībai. Savukārt "Storytelling Lab" un tīklošanās seminārī ļāva attīstīt prasmes, kas noderīgas ne tikai komunikācijā, bet arī bērnu auditorijas motivēšanā. Nākamajā gadā vēlētos vēl vairāk piedalīties kursos par darbu ar bērniem, jo šajā jomā ir plašas iespējas un vajadzība pēc papildu zināšanām un prasmēm. Tas ļautu pilnveidot pieejas lasīšanas veicināšanai un sniegtu bērniem vēl kvalitatīvāku atbalstu literatūras pasaulē".*

- **Problēmas un to risinājumi personāla jomā**

Lai arī mainība personāla sastāvā nav liela, bibliotekāro speciālistu amata vakanču gadījumā nav vienkārši atrast atbilstošu darbinieku. Visbiežāk darbā tiek pieņemts kandidāts bez pieredzes bibliotēku darbā, taču tas, savukārt, prasa lielu resursu ieguldījumu viņa apmācīšanā. Arī atalgojums nav konkurētspējīgs, lai uz amatu vakancēm pieteiktos jaunie speciālisti. Vērojama personāla novecošanās: 39% darbinieku ir vecuma grupā 60+, bet 43,5% - vecuma grupā no 50 – 60 gadiem.

Kā atzīst lielākā daļa novada bibliotēku darbinieku – viņi vairāk vai mazāk veiksmīgi prot saplānot savu darbu un paveikt gan bibliotekārā darba pienākumus, gan tos, kas saistās ar VPVKAC darbu. Zeltiņu bibliotēkas vadītāja Agita Žīgure: *"Darbinieks viens – bibliotēkā, klientu apkalpošanas centrā un vēstures krātuvē, kura atrodas citās telpās. Jāmācās darbu plānošana, vajadzīga prasme un laiks, lai paveiktu visus darba pienākumus un klienti būtu apmierināti."*

Lai arī ar 01.01.2025. pašvaldība ir radusi iespēju nedaudz palielināt darbinieku atalgojumu, tomēr tas aizvien vēl nav konkurētspējīgs un nav pietiekošs. Struktūrvienību vadītāju (pagastu bibliotēku vadītāju) mēnešalga no 01.01.2024. – 894 EUR, no 01.01.2025. – 913 EUR (+2,13%, salīdzinot ar 2024. gadu). Alūksnes novada bibliotēkas speciālistiem, neskaitot direktori, vidējais atalgojums no 01.01.2024. – 848 EUR, no 01.01.2025. - 901 EUR (+6,25%, salīdzinot ar 2024. gadu).

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība

- **Galvenie rādītāji**

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību pamatrādītāji"

	2022.	**2023.**	**2024.**	**% salīdzinot ar iepr. gadu**	
				2022./2023.	2023./2024.
Aktīvo lietotāju skaits	4 605	4 679	4 733	+1,6%	+1,2%
t. sk. bērni līdz 18.g.	1 312	1 297	1 253	-1,1%	-3,4 %
Bibliotēkas fiziskais apmeklējums	53 234	55 624	53 916	+4,5%	-3,1%
t. sk. bērni līdz 18.g.	11 494	11 816	11 283	+2,8%;	- 4,5%
Virtuālais apmeklējums	20 515	164 234	381 735	+700,5%	+132,4%
Fiziskā krājuma izsniegums	120 000	114 632	105 139	-4,5%	-8,3%
t. sk. grāmatas	58 243	57 822	54 052	-0,7%	-6,5%
t. sk. periodiskie izdevumi	61 722	56 571	50 642	-8,3%	-10,5%
t. sk. bērniem līdz 18.g.	12 554	11 126	10 144	-11,4%	-8,8%
Bibliotekārais aptvērums % no iedz. skaita novadā	31%	32%	33%	+	+
t. sk. bērni līdz 18 g.	55%	55%	55%		
Iedzīvotāju skaits t.sk. bērni un jaunieši līdz 18 g.	14 986 2 406	14 632 2 356	14 462 2 292	-2,4%; -2,1%	-1,2%; -2,7%

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas pamatrādītāji"

	2022.	2023.	2024.	% salīdzinot ar iepr. gadu	
				2022./2023.	2023./2024.
Aktīvo lietotāju skaits	1739	1768	1675	+1,7%	-5,3%
t. sk. bērni līdz 18 g.	740	740	655	-	-11,5%
Bibliotēkas fiziskais apmeklējums	19910	20255	19453	+1,7%	-4%
t. sk. bērni līdz 18.g.	6918	6819	5803	-1,4%	-14,9%
Virtuālais apmeklējums	20515	158360	354615		+123,9%
Fiziskā krājuma izsniegums kopā	39155	37659	30444	-3,8%	-19,2%
t. sk. grāmatas	24200	23428	20644	-3,2%	-11,9%
t. sk. periodiskie izdevumi	14924	14160	9420	-5,1%	-33,5%
t. sk. audiovizuālie izdevumi	31	71	380	+129%	+435,2%
t. sk. bērniem līdz 18 g.v.	7499	6438	4777	-14,1%	-25,8%
Bibliotekārais aptvērums % no iedzīvotāju skaita pagastā/ pilsētā	25%	25,5%	24,7%	+	-
t. sk. bērni līdz 18 g.	64%	64,8%	59,2%	+	-
Iedzīvotāju skaits skaits* t.sk. bērni un jaunieši līdz 18g.	7049 1155	6935 1141	6776 1107	-1,6% -1,2%	-2,3% -3%

** Izmantoti Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk tekstā – PMLP) dati par iedzīvotāju skaitu pašvaldībās uz 01.07.2024.*

Novada bibliotēkās kopumā reģistrēto aktīvo lietotāju skaits pēdējos 3 gados ir stabils, ar tendenci nedaudz palielināties - neskatoties uz to, ka pārskata periodā novada iedzīvotāju skaits samazinājies par 2,3%, bibliotēku lietotāju skaits palielinājies par 1,2 %, salīdzinot ar 2023. gadu, tomēr satraukumu rada tas, ka samazinās bibliotēkās reģistrēto bērnu un jauniešu skaits (-3,4%). Lietotāju skaita pieaugums vērojams tieši Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās - pagastu bibliotēkās: 12 bibliotēkās no 16 reģistrēto lietotāju skaits ir

pieaudzis. Visbiežāk bibliotēku darbinieki to skaidro ar VPVKAC darbību bibliotēkās, nodrošinot iedzīvotājiem valsts un pašvaldības pakalpojumu saņemšanu.

Diemžēl, par 3,1 % samazinājies ir bibliotēku fiziskais apmeklējums, salīdzinot ar 2023. gadu, tam pamatojums ir gan, ka bibliotēkas aktīvāk piedāvā attālinātos pakalpojumus, elektronisko dokumentu piegādi u.c., gan, protams, savu ietekme ir arī tam, ka, optimizējot izglītības iestāžu tīklu novadā (2 skolas lauku teritorijā, 2 Alūksnes pilsētā), skolēni mēro garāku ceļu uz skolām un viņu brīvais laiks, arī bibliotēkas apmeklējums, ir pakārtots transporta kursēšanas laikiem. Fiziskais bibliotēku apmeklējums palielinājies tikai 6 novada bibliotēkās, pārējās kaut nedaudz, bet tas samazinājies.

Statistikas rādītājus ietekmējuši arī citi faktori: vairākas viena darbinieka bibliotēkas tiek slēgtas uz ilgāku laiku darbinieku darba nespējas dēļ (Bejā – 3 mēneši, Jaunanna – 1 mēnesis, Malienā – vairāk kā 2 mēnešus); bibliotēkas, nodrošinot arī VPVKAC pakalpojumus, mazāk atvēl laiku bibliotekārajam darbam, mazāk tiek piedāvātas citas aktivitātes – tikšanās, izglītojoši pasākumi, kas arī ietekmē bibliotēku apmeklējumu statistiku.

Lielāks samazinājums statistikas rādītājos ir vērojams tieši fiziskā krājuma izsniegumā - 8,3%, lielāks kritums ir tieši periodisko izdevumu izsniegumam (-10,5%), jo jūtami mainās lasīšanas paradumi – samazinās interese par periodiskajiem izdevumiem, tie aizvien vairāk tiek piedāvātas šo izdevumu e-versijas. Priecē tas, ka palielinājies audiovizuālo resursu izsniegums – pārsvarā tie ir novadpētniecības materiāli, par kuriem pieaugusi interese.

Alūksnes pilsētā noteikts skaits iedzīvotāju bibliotēku izmanto, lai saņemtu kopēšanas, izdrukas, laminēšanas pakalpojumus, bet bibliotēkas krājumu neizmanto. Fiziskā krājuma izsniegums pārskata periodā palielinājies tikai 3 novada bibliotēkās – Annā, Jaunannā un Jaunlaicenē. Jāsaka gan, ka reāli no bibliotēkām izsniegtās grāmatas izlasa lielāks lasītāju skaits, jo bieži vien no ģimenes bibliotēkā ir reģistrējies tikai viens ģimenes loceklis, bet grāmatas lasa vairāki.

Ietekmi uz bibliotēku statistiku un darbu, protams, atstājuši arī tehniskie bojājumi LNB Datu centrā, kad gandrīz 2 nedēļu garumā nebija iespējams darbs ar BIS Alise, konstatēti neatgriezeniski datu zudumi kopkatalogā, zuduši lasītāju apmeklējumu dati, izsniegumu statistika un citi cirkulācijas dati. Minētajā laikā lietotājiem nebija iespējams izmantot katalogu, līdz ar to bija liegta iespēja pasūtīt, rezervēt grāmatas, pagarināt to lietošanas termiņus.

Alūksnes novada bibliotēkas galvenās bibliotekāres Flora Čubarovas novērojumi, ikdienā strādājot abonementā: *"Globālās problēmas, ekonomiskā situācija valstī, domas par turpmāko eksistenci, laika trūkums vai arī vienkāršs nogurums atstāj savas negatīvās sekas. Iegrimuši savu problēmu risināšanā, cilvēki nevēlas lasīt. No tiem, kas tomēr nav aizmirsuši bibliotēku, bieži nākas dzirdēt, ka viņi vēlas kaut ko vieglu, lai varētu vienkārši atslēgties un nedomāt ne par ko. Arī iespēja iegūt informāciju internetā vai sociālajos tīklos neveicina lasītāju skaita pieaugumu, jo daudz ko mūsdienās var atrast globālajā tīmeklī. Cik tādā veidā iegūtā informācija ir patiesa – tas jau ir cits jautājums. Aiziet mūžībā vecāka gada gājuma iedzīvotāji, kuri ir bijuši aktīvi bibliotēkas lietotāji, bet jaunatnei ir citas prioritātes, tā vairāk laika pavada virtuālajā vidē. Visi šie faktori būtiski ietekmē bibliotēkas rādītājus."*

Tajā pat laikā novērots, ka bieži par bibliotēkas lietotājiem vēlas kļūt cilvēki, kuri iepriekš nav izmantojuši tās pakalpojumus vai kuri varēja bez tiem iztikt vairākus gadus, taču tagad viņi atkal vēlas kļūt par lasītājiem.

- **Pakalpojumu attīstība, jauninājumi**

2024. gadā 14 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās – pagastu bibliotēkās veiksmīgi darbojās valsts un pašvaldību vienotie klientu apkalpošanas centri (turpmāk – VPVKAC), kuros iedzīvotājiem tiek piedāvātas plašas iespējas ērti un mūsdienīgi saņemt nepieciešamos valsts un pašvaldības pakalpojumus, atbalstu, konsultāciju dažādu jautājumu risināšanā pēc iespējas tuvāk savai dzīves vietai. Pārskata periodā ar 01.01.2024. darbu uzsāk VPVKAC arī Mārkalnes bibliotēkā.

Uzskatām, ka Alūksnes novada pašvaldībā rasts veiksmīgs risinājums VPVKAC izveidei bibliotēkās, tādējādi stiprinot un palielinot bibliotēku lomu vietējā kopienā, nodrošinot gan bibliotekāros, gan valsts un pašvaldības pakalpojumu pieejamību vienuviet tuvāk dzīvesvietai. Bibliotēku darbs pārskata periodā ir pierādījis, ka bibliotēku darbinieki veiksmīgi veic viņiem uzticētos darba pienākumus gan bibliotēkā, gan VPVKAC.

Klientu apkalpošanas centros iedzīvotāji var nokārtot dažādus valsts un pašvaldības kompetencē esošus jautājumus, saņemt informāciju par pašvaldības pakalpojumiem un iesniegt pašvaldībai vai tās iestādēm adresētus iesniegumus, saņemt pieprasītākos valsts iestāžu pakalpojumus, izmantojot kādu no valsts pārvaldes portālā www.latvija.gov.lv pieejamajiem e-pakalpojumiem utt.

Kā atzīst bibliotekāri pieprasītākais valsts pakalpojums arī pārskata periodā bija iedzīvotāju gada ienākumu deklarācijas iesniegšana, darba nespējas lapu iesniegšana Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai, palīdzība e-adreses aktivizēšanā un e-paraksta izmantošanā, bet no pašvaldības pakalpojumiem - bankas konta pārskata izdrukāšana, lai iedzīvotājs to varētu iesniegt Sociālo lietu pārvaldē mazturīgā statusa iegūšanai.

Pārskata periodā bibliotēkās – VPVKAC kopienu iedzīvotājiem tika nodrošināta iespēja klātienē tikties ar Alūksnes novada pašvaldības domes vadību, izpilddirektoru, pagastu apvienības pārvaldes vadītāju un citiem speciālistiem. Iedzīvotājiem tā ir iespēja klātienē saņemt atbildes uz viņus interesējošajiem jautājumiem, izteikt savus priekšlikumus par pagastos aktuālajām lietām.

Pededzes bibliotēkā esošais VPVKAC 2024. gadā nodrošina jaunu pakalpojumu "Attālinātais ierēdnis", ar kura palīdzību iedzīvotājiem ir iespēja tiešsaistē saņemt profesionālu informāciju no sekojošu valsts iestāžu speciālistiem: Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts zemes dienesta.

Pēc nepilnu 2 gadu darba pieredzes, kad vairumā novada bibliotēku darbojas arī VPVKAC, darbinieki vērtē pozitīvi, ka klientu apkalpošanas centri Alūksnes novada pašvaldībā tika veidoti uz bibliotēku bāzes, jo, lai arī tas bibliotēku darbiniekiem uzliek papildus pienākumus un atbildību – tas esošajā situācijā tikai stiprina bibliotēkas un pierāda to svarīgo lomu vietējā kopienā!

Tabula "2024. gadā Alūksnes novada bibliotēkās esošo VPVKAC reģistrēto pakalpojumu un konsultāciju skaits pakalpojumu vadības sistēmā"

VPVKAC bibliotēkās		**t. sk. valsts apmaksātie groza pakalpojumi**	
	Kopā	**Sniegto groza pakalpojumu skaits 2024.gadā**	**Sniegto groza konsultāciju skaits 2024.gadā**
Alsviķu VPVKAC	356	3	15
Annas VPVKAC	190	2	4
Ilzenes VPVKAC	135	0	21
Jaunalūksnes VPVKAC	176	0	1
Jaunannas VPVKAC	196	0	12
Jaunlaicenes VPVKAC	115	0	46
Liepnas VPVKAC	315	31	10
Malienas VPVKAC	196	1	15
Mālupes VPVKAC	184	2	5
Mārkalnes VPVKAC	593	17	67
Pededzes VPVKAC	375	16	97
Veclaicenes VPVKAC	147	0	29

Zeltiņu VPVKAC	180	2	17
Ziemera VPVKAC	65	1	6
KOPĀ	**3223**	**75**	**345**

Alūksnes novada bibliotēkās esošo VPVKAC darba statistikas rādītāji par 2024.gadu rāda, ka tikai 13% no visiem sniegtajiem pakalpojumiem un konsultācijām ir iekļauti valsts apmaksātajos groza pakalpojumos, lielākā daļa no centros sniegtajiem pakalpojumiem ir pašvaldības pakalpojumi, kas arī ir visvairāk nepieciešami pagastu iedzīvotājiem ikdienā, it īpaši pēc reformas, kad novadā izveidota viena pagastu apvienības pārvalde un katrā pagastā vairs nav sava pārvaldnieka.

Aizvadītā gada nogalē Alūksnes novada bibliotēkas apmeklētājiem tika piedāvāta iespēja piedalīties aptaujā par **lasītāju klubiņa** iespējamo izveidi. Anketu varēja aizpildīt gan bibliotēkā klātienē, gan tiešsaistē. Kopumā iegūtie dati apliecināja, ka bibliotēkas lietotājiem ir vēlme dibināt klubiņu, to apstiprināja 81% aptaujāto, jo tā ir lieliska iespēja dalīties savās domās par izlasītām grāmatām, iepazīties ar jauniem cilvēkiem un paplašināt savu lasīšanas pieredzi. Pēc datu apkopošanas tika uzrunāta viena no ilggadējām bibliotēkas apmeklētājām, kura labprāt uzņemtos klubiņa vadību. Lasītāju klubiņš uzsācis savu darbību 2025. gada janvārī.

Alūksnes novada bibliotēkas abonementā, pievēršot apmeklētāju uzmanību **pielāgotās literatūras pieejamībai** bibliotēkā, tika izveidots atsevišķs plaukts ar minētajiem izdevumiem. Tajā atrodas no Latvijas Neredzīgo bibliotēkas saņemtās lieldrukas grāmatas, Alūksnes novada bibliotēkas krājumā esošie izdevumi palielinātā drukā, kā arī no Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienības "Pielāgotas literatūras bibliotēka" saņemtās audiogrāmatas. Turpat var iepazīties arī ar publicitātes materiāliem – bukletiem un afišām par pielāgotās literatūras izmantošanu.

Popularizējot vienotā krājuma iespējas, Alūksnes novada bibliotēka gada laikā saņēma vairākas **rotējošās grāmatu kopas** krievu valodā no Pededzes pagasta bibliotēkas ar mērķi iepazīstināt savus lasītājus ar tādiem izdevumiem, kuru nav reģiona galvenās bibliotēkas plauktos. Lasītāji pozitīvi novērtēja šādu iespēju tikt pie jaunas lasāmvielas.

Aktualizēts pakalpojums, informējot atkārtoti, par **grāmatu piegādi mājās** iedzīvotājiem ar kustību, redzes vai citiem funkcionālajiem traucējumiem, kuri var pieteikt grāmatu un periodikas bezmaksas piegādei savā dzīvesvietā, kā rezultātā Alūksnes pilsētā palielinājies to cilvēku skaits, kuri izmanto šo iespēju.

Māriņkalna bibliotēkas aizvadītā gada jauninājums – apmeklētāju informēšana par aktualitātēm, izmantojot WhatsApp ziņas vai īsziņas. Šī iespēja tiek augsti novērtēta, jo tā nodrošina ērtu veidu, kā lietotāji var saņemt informāciju par bibliotēkas darba laika izmaiņām, jaunajiem grāmatu iepirkumiem un citām svarīgām aktualitātēm. Lai efektīvāk sasniegtu bērnu un jauniešu auditoriju, ieviests grāmatu izsniegšanas pakalpojums skolā (bibliotēka mainījusi telpas un vairs neatrodas blakus skolai esošajā ēkā). Šī pieeja ir izrādījusies ļoti efektīva, jo bērni labprāt izvēlas grāmatas, ja tās ir viegli pieejamas viņu mācību vidē. Šie jauninājumi pārskata periodā nodrošinājuši būtisku bibliotēkas apmeklējuma un grāmatu izsnieguma pieaugumu, jo aktīva un mērķtiecīga pieeja veicina bērnu interesi par lasīšanu un bibliotēkas resursiem.

2024. gada pavasarī atklāta "Iedvesmas bibliotēkas" projektā tapusī **āra lasītava – terase pie Mālupes bibliotēkas**. Foto skat. te. Tā bibliotēkai piedāvā plašākas iespējas darbā ar bērniem un jauniešiem – tajā notiek radošās darbnīcas, galda spēļu turnīri, kā arī darba grupu sanāksmes un interešu grupu sanākšanas. Tas ir liels ieguvums visai kopienai. Bibliotēkā ir ierīkots grāmatu apmaiņas plaukts.

Mālupes bibliotēkas terases – āra lasītavas atklāšanas pasākumā

Terasē – lasītavā radošā darbnīca pirms Līgo svētkiem un Dzejas dienu aktivitāte SAC "Pīlādži" klientiem

Jaunalūksnes bibliotēkā, sadarbībā ar tautas namu, tika rīkota meistarklase lakatu darināšanā uz rāmja skujotā trinīša rakstā. Mart, atzīmējot novadnieka Leo Kokles jubileju, izveidota māksliniekam veltīta izstāde – no Alūksnes muzeja krājuma saņemta glezna, kuru viņš gleznojis, mācoties 1. klasē.

Zeltiņu bibliotēkā turpinājās 2023. gada nogalē aizsāktās **radošās darbnīcas** - "Grozu pīšana no papīra", kā arī adīšanas nodarbības rokdarbnieces Ivetas Zvejnieces vadībā. Vācot materiālus novadpētniecības izstādei, kopā ar vēsturnieci Astrīdu Ievednieci tika organizēta **ekspedīcija pa pagasta vēsturiskajām vietām**.

Bejas bibliotēkā tika **vākti paraksti** ceļa posma Beja – Karitāni uzlabošanai. Tas bija pamatīgs darbs, sava laika un resursu tērēšana kopienas labuma vajadzībām. Lai arī cerētais rezultāts netika sasniegts, tomēr tā lieta ir aktualizēta un iedzīvotāji gatavi rakstīt atkal un cīnīties tālāk. Uz šādu aktivitāti viņus pamudināja Alūksnes novada pašvaldības izpilddirektors I. Berkulis pēc tikšanās ar pagasta iedzīvotājiem.

Pateicoties Mārkalnes bibliotēkas un pagasta jauniešu sadarbībai, **lietotnē "ActionBound" izveidota un pieejama orientēšanās spēle** par Mārkalnes pagastu, ko labprāt izspēlē ne tikai vietējie, bet arī pagasta viesi.

- **Bibliomāts (grāmatu pakomāti)**

Alūksnes novada bibliotēkā nav uzstādīts bibliomāts. Šis pakalpojums tiks piedāvāts reizē ar jaunas bibliotēkas infrastruktūras izveidi Alūksnē.

- **E-grāmatu bibliotēka**

Tabula "E-grāmatu bibliotēkas Alūksnes reģiona statistikas dati"

	2022.	**2023.**	**2024.**
E-grāmatu bibliotēkas lasītāju/autorizēto lietotāju skaits kopā	297	331	364

E-grāmatu bibliotēkas lasītāju/autorizēto lietotāju skaits pārskata periodā	53	34	42
E-grāmatu bibliotēkas izsniegums kopā	1544	1825	2254
E-grāmatu bibliotēkas izsniegums pārskata periodā	358	281	429

Izvērtējot statistiku par 2024. gadu, secinām, ka pārskata periods noslēdzies ar pozitīvu rādītāju dinamiku E-grāmatu bibliotēkas izmantošanā. Palielinājies autorizēto lasītāju skaits, pieaudzis arī izsniegums. Tas nozīmē, ka ar laiku paplašinās to lietotāju loks, kuri novērtē E-grāmatu bibliotēkas priekšrocības, īpaši ceļojumu laikā vai brīžos, kad vajadzīgā grāmata nav pieejama bibliotēkā. Šo iespēju izmanto arī ārzemēs dzīvojošie Alūksnes novada iedzīvotāji, kas vēlas lasīt oriģinālliteratūru vai citas grāmatas dzimtajā valodā. Lasīt e-grāmatas tiešsaistē mobilajā ierīcē vai datorā tiek piedāvāts gan jau esošajiem lasītājiem, gan arī tiem, kuri bibliotēkā reģistrējas pirmoreiz.

Reģistrējoties bibliotēkā, jaunie lietotāji saņem autorizācijas datus elektroniskajam katalogam, kuri tiek nosūtīti uz viņu norādīto e-pasta adresi. Klāt tiek pievienota informācija un pamācība par E-grāmatu lietošanu, kā arī buklets par bibliotēkas abonētajām datu bāzēm. Lasītāji arī individuāli tiek informēti par autorizācijas datu noderīgumu gan elektroniskā kataloga izmantošanai, gan iespējai pieslēgties E-grāmatu bibliotēkai. Ir iespēja attālināti reģistrēties bibliotēkā un saņemt piekļuves datus, daudzi to aktīvi izmanto.

Lai gan vietne www.3td.lv ir ērti lietojama un grāmatu klāsts tajā ir pietiekoši plašs, turklāt tas regulāri tiek papildināts ar jaunumiem, daudzi lasītāji tomēr priekšroku dod izdevumiem papīra formātā, pamatojot ar to, ka daudz patīkamāk ir turēt grāmatu rokās, šķirstot tās lappuses, nekā lasīt to elektroniskā veidā. Retāk šo iespēju izmanto cilvēki, kuru ikdienas darbs saistīts ar darbu pie datora.

Informācija par 3TD e-grāmatu bibliotēku tiek ievietota bibliotēkas tīmekļvietnē www.albibl.lv un sociālajos tīklos (Facebook.com, Instagram), tā ir izvietota arī afišu veidā bibliotēkas telpās. Kultūras informācijas sistēmu centra iknedēļas jaunumi regulāri tiek publicēti bibliotēkas sociālo tīklu lapās.

Pozitīvi vērtējams arī tas, ka bibliotēkas parādniekiem liegta iespēja izmantot šo pakalpojumu. Parādnieki ir spiesti pagarināt izsniegto grāmatu lietošanas termiņus, ja vēlas izmantot e-bibliotēkas piedāvājumu. Tas tomēr savā veidā disciplinē lasītājus, liekot sekot līdzi grāmatu nodošanas termiņiem.

Arī pagastu bibliotēkās visa gada garumā lasītāji tiek individuāli uzrunāti, aicinot izmantot 3TD piedāvājumu, stāstot par priekšrocībām, ko tas sniedz, lietotājiem tiek piešķirti autorizācijas dati, sūtīti e-pasti un WhatsApp ziņas, bibliotēkās izvietoti plakāti un Alūksnes novada bibliotēkas sagatavotie bukleti, arī Facebook.com vietnē pietiekoši plaši tiek reklamēts šis pakalpojums. Tomēr pagastu bibliotēkās šis lasīšanas veids nav guvis īpašu atsaucību, priekšroka tiek dota tradicionālajam iespieddarbam, jo lielākā daļa lietotāju ir cienījamā vecumā, daudziem nav mājās datora, telefonā ir grūti lasīt maza ekrāna dēļ, arī redze nav vairs tā labākā. Citi nav apmierināti ar to, ka e-grāmatu izvēle nav tik liela, kā gribētos.

Māriņkalna bibliotēkas vadītājas pārdomas: "*Lasītāju atturīgums šajā jautājumā saistīts arī ar lietotāju pieredzi un e-grāmatu bibliotēkas tehniskajām niansēm. Viens no būtiskākajiem trūkumiem, pēc lasītāju domām, ir tas, ka piekļuve e-grāmatu bibliotēkai tiek liegta, ja netiek regulāri pagarināti fiziskie izsniegumi. Daži atzīst, ka e-grāmata savā ziņā samazina lasīšanas motivāciju – grāmata, kas nav redzama vizuāli, fiziskā veidā, nerada vajadzīgo atgādinājumu, ka tā jāpabeidz lasīt. Citi nav apmierināti ar to, ka vienu un to pašu e-grāmatu iespējams izsniegt tikai trīs reizes. Ja lasītājs grāmatu nepaspēj izlasīt šajā periodā, viņam vai nu tā jāatstāj neizlasīta, vai jādodas uz bibliotēku pēc fiziskā eksemplāra. Šie ierobežojumi kavē e-grāmatu plašāku izmantošanu un samazina to pievilcību, īpaši lasītājiem ar ierobežotu brīvo laiku vai pieeju fiziskajai bibliotēkai. Lai veicinātu 3TD e-grāmatu bibliotēkas popularitāti, būtu lietderīgi izvērtēt iespējas vienkāršot piekļuves nosacījumus un pārskatīt izsniegšanas ierobežojumus, nodrošinot ērtāku un pieejamāku lasīšanas pieredzi*".

- **Sabiedrības, lasītāju viedokļa izzināšana par bibliotēkas darba kvalitāti. Jaunu lasītāju piesaiste**

Lietotāju un apmeklētāju viedoklis ir viens no svarīgākajiem kritērijiem bibliotēkas darba nodrošināšanā un attīstībā, tāpēc sarunās ar lasītājiem iegūtā informācija tiek ņemta vērā, veidojot krājumu, pasūtot periodiskos izdevumus, ieviešot jaunus pakalpojumus un uzlabojot jau esošos. Pārskata periodā plašāka aptauja nav veikta, apmeklētāju viedoklis par bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem un darba kvalitāti tiek noskaidrots savstarpējās sarunās.

Pagastos bibliotēkas darbības galvenais vadmotīvs ir vietējās kopienas viedoklis un vēlmes. Bibliotekārs uzņemas šo vēlmju izpildītāja lomu, rūpīgi izvērtējot, kas būs noderīgs un pieprasīts, ieklausoties lietotāju individuālajos ieteikumos gan krājuma papildināšanas ziņā, gan periodisko izdevumu klāsta dažādošanā, gan darba laika pielāgošanā iedzīvotāju vajadzībām. Lietotāju viedoklis par bibliotēkas sniegtajiem pakalpojumiem tiek noskaidrots ikdienas sarunās, telefoniski, vai arī izmantojot Whatsap lietotni. Šādā veidā tiek aktualizētas viņu vajadzības, intereses, atbilstoši tām tiek piedāvāti pakalpojumi vai informācija. Atsauksmju un ierosinājumu burtnīcās savu viedokli var izteikt rakstiski, ja kāds to vēlas. Bibliotēku darba laiki pagastos ir iekārtoti tā, lai atbilstu visu kategoriju lietotājiem, tie ir pielāgoti gan strādājošo, gan skolēnu vajadzībām. Trīs no novada bbiliotēkām – Alūksnē, Ilzenē un Zeltiņos, ir atvērtas arī sestdienās. Ne tik reti ir gadījumi, kad, iepriekš vienojoties ar pagasta bibliotēkas vadītāju, pakalpojumus var saņemt arī ārpus bibliotēkas darba laika vai pat brīvdienā.

Pededzes bibliotēkas vadītāja atzīst, ka vēlās darba stundas tiek atzinīgi novērtētas no lasītāju puses. Citreiz vadītājas prombūtnes laikā grāmatas var apmainīt pie tehniskā personāla. Lasītājiem, kuri tomēr savas aizņemtības dēļ nevar apmeklēt bibliotēku, lasāmviela tiek piegādāta darba vietā.

Ilzenes bibliotēkas vadītāja uzskata, ka lauku teritorijās liela nozīme ir bibliotēkas pieejamībai - Ilzenē visas pašvaldības iestādes atrodas vienā ēkā. Tāpēc, apmeklējot kultūras pasākumus, ārsta palīgu vai sociālā darba organizatoru, iedzīvotāji pie reizes izmanto arī bibliotēkas pakalpojumus. Tie, kas nav reģistrējušies bibliotēkā, tiek uzrunāti individuāli, noskaidrojot viņu intereses un vajadzības, lai piedāvātu atbilstošo pakalpojumu klāstu. Bibliotēka var sniegt atbalstu ikvienam saskaņā ar viņa interesēm un vajadzībām, bet nav iespējams piesaistīt tos, kuri nevēlas lasīt grāmatas, iegūt jaunas zināšanas un prasmes.

Jauno lasītāju piesaiste notiek, dažādojot pasākumu piedāvājumu un rīkojot visāda veida aktivitātes - izstādes, konkursus, tikšanās ar literātiem, Grāmatu svētkus. Potenciālie lietotāji tiek uzrunāti arī ar sociālo tīklu starpniecību, kur tiek ievietota informācija par bibliotēkā notiekošo, par jaunieguvumiem, par lasītāju ieteiktajām grāmatām utt. Arī komplektējot bibliotēkas krājumu, tiek domāts par visiem vecumposmiem, lai ikviens interesents varētu atrast sev vajadzīgo.

Aizvadītajā gadā pieaudzis lietotāju skaits, kuriem izsniegti autorizācijas dati – Alūksnes novada bibliotēkā tos saņēma 141 lasītājs. Tas nozīmē, ka uzlabojies darbs pie iedzīvotāju informēšanas par attālinātajiem pakalpojumiem, kā rezultātā bibliotēkas lietotāji aizvien vairāk vēlas izmantot šo iespēju, rezervējot vai pagarinot izdevumus, izmantojot e-grāmatu bibliotēku. Joprojām aktuāla ir attālinātās reģistrācijas iespēja, tas dažiem šķiet ērtākais veids, jo nekur nav jāiet, visu var izdarīt elektroniski (piereģistrēties, saņemt autorizācijas datus, izmantot 3TD e-grāmatu piedāvājumu).

Jauno lietotāju piesaisti pagastu bibliotēkās veicinājusi VPVKAC atvēršana. Apmeklētāji, izmantojot KAC pakalpojumus, ieinteresējas arī par bibliotēkas piedāvātajām iespējām un bieži vien nolemj kļūt par tās lietotājiem. Arī sadarbojoties ar tautas namiem, organizējot dažādas aktivitātes pagastā, tiekoties ar senioriem, popularizējot vietējo iedzīvotāju vaļaspriekus un iniciatīvas, cilvēki tiek mudināti sākt apmeklēt bibliotēku.

Māriņkalna bibliotēkā jauno lasītāju piesaiste notiek, izmantojot gan individuālu pieeju, kad nepieciešama konkrēta grāmata, gan organizējot dažādus pasākumus un bibliotekārās

stundas. Lasītāju reģistrācija bibliotēkā tradicionāli sākas ar 1. klasi, kad bērni jau spēj patstāvīgi izvēlēties sev interesējošās grāmatas un kopā ar skolotājām regulāri apmeklē bibliotēkas rīkotos pasākumus. Arī tie apmeklētāji, kuri ņem grāmatas ģimenes locekļiem, tiek mudināti piereģistrēties, tādējādi veidojot plašāku lasītāju loku un veicinot krājuma izmantošanu.

Jaunalūksnes bibliotēkas jaunie lasītāji pārsvarā ir bērni, kuri uzsāk apmeklēt PII "Pūcīte", bieži vien arī viņu vecāki ar laiku sāk izmantot bibliotēkas pakalpojumus. Arī atpūtnieki, kuri atbraukuši vasaru pavadīt laukos, labprāt apmeklē vietējo bibliotēku.

- **Bibliotēkas pieejamība un pakalpojumi personām ar īpašām vajadzībām – īss situācijas raksturojums**

Tikai 9 novada bibliotēkās no 17 ir nodrošināta pilnīga vai daļēja bibliotēkas pieejamība personām ar kustību traucējumiem.

Alūksnes novada bibliotēkas infrastruktūra tikai daļēji ir pielāgota personām ar funkcionālajiem traucējumiem: lai gan pie bibliotēkas ieejas ir ierīkota uzbrauktuve, tomēr nepiemēroto kāpņu dēļ tikt uz 2. stāvu, kur atrodas pieaugušo apkalpošanas nodaļa, ir diezgan sarežģīti, reizēm pat neiespējami cilvēkiem ar kustību traucējumiem un citām veselības problēmām. Tāpēc aktīvi turpinās grāmatu piegāde uz mājām tiem pilsētas iedzīvotājiem, kuri paši nevar apmeklēt bibliotēku, tādā veidā nodrošinot bibliotekāro pakalpojumu pieejamību alūksniešiem viņu dzīves vietās. Grāmatu piegāde tiek veikta ar bibliotekāru, kaimiņu, ģimenes locekļu, sociālo darbinieku starpniecību, vajadzības gadījumā pie šīm grāmatām klāt tiek pieliekti arī jaunieguvumu saraksti. Reizēm apmeklētājiem pakalpojumi tiek sniegti bibliotēkas 1. stāvā.

Alūksnes novada bibliotēka piedāvā savus pakalpojumus arī sociālās aprūpes centrā "Alūksne" (grāmatu apmaiņa, piegāde, tematiskas stundas), Mālupes bibliotēka – sociālās aprūpes centrā "Pīlādži". Alūksnes novada bibliotēkas organizētos pasākumus apmeklē dienas aprūpes centra "Saulesstars" dalībnieki, bibliotēkā bija skatāma centra klientu veidoto darbu izstāde.

- **Pielāgotās literatūras pakalpojums reģionā**

Tabula "Pielāgotā literatūra Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājumos"

	Grāmatu skaits
Grāmatas palielinātā drukā	15
Grāmatas vieglajā valodā	0

Kopš 2019. gada Alūksnes novada bibliotēka lietotājiem ar redzes traucējumiem un lasīšanas grūtībām piedāvā iespēju saņemt literatūru pielāgotā formātā. Šā pakalpojuma nodrošināšanai tiek izmantots Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājums, kurš regulāri papildinās ar jauniem resursiem. Abonementā izveidots atsevišķs plaukts ar pielāgoto literatūru, kurā atrodamas no Latvijas Neredzīgo bibliotēkas pasūtītās lieldrukas grāmatas, Alūksnes novada bibliotēkas krājumā esošie izdevumi palielinātā drukā, kā arī no Balvu centrālās bibliotēkas struktūrvienības "Pielāgotas literatūras bibliotēka" saņemtās audiogrāmatas. Turpat pieejami arī bukleti un afišas par pielāgotās literatūras izmantošanas iespējām. Tiek piedāvāta arī USB atmiņā saglabātā grāmatu kolekcija, kā arī Neredzīgo bibliotēkas jauninājums – autorizētās lejupielādes servisa sistēma BALSS.

Informācija par pielāgotās literatūras piedāvājumu ir ievietota bibliotēkas interneta vietnē un sociālajos tīklos, nomainot grāmatu kolekciju, tā tiek atjaunota, arī pašvaldības

ikmēneša izdevumā "Alūksnes Novada Vēstis" tika publicēta ziņa par šo pakalpojumu. Šis jautājums tika īpaši aktualizēts, tiekoties ar sociālā dienesta darbiniekiem un topošajiem aprūpētājiem, iepazīstinot viņus ar bibliotēkas piedāvāto pakalpojumu klāstu. Tiek uzrunāti arī tie lasītāji, kuri ņem grāmatas gados vecākiem ģimenes locekļiem, stāstot viņiem par iespēju lasīt literatūru pielāgotā formātā. Arī starp tiem, kam tiek mājās piegādātas grāmatas, ir cilvēki, kuri izmanto lieldrukas izdevumus.

Pārskata gadā Alūksnes novada bibliotēkas lietotāju vidū priekšroka tika dota grāmatām palielinātā drukā, pārsvarā tie bija latviešu un ārzemju autoru darbi, ceļojumu apraksti, kā arī biogrāfiskā rakstura literatūra. Šo pakalpojumu izmantoja 35 (2023. g. - 43) lasītāji, kopējais izsniegumu skaits sastādīja 181 (2023. g. - 146) vienību. Agrāk abi Alūksnes novada sociālās aprūpes centri ar Alūksnes novada bibliotēkas starpniecību izmantoja pielāgoto literatūru, bet tagad minētās iestādes pašas sadarbojas ar Balvu Centrālo bibliotēku, iespējams, arī tāpēc mazliet samazinās lietotāju skaits. Un, protams, jāņem vērā, ka viena daļā lasītāju aiziet mūžībā.

Pietiekoši plašs ir piedāvāto audiogrāmatu klāsts - latviešu oriģinālliteratūra un ārzemju autoru tulkojumi latviešu un krievu valodā, kuri ietver dažādu žanru materiālus: detektīvi, romantiskā literatūra, vēsturiskie romāni, stāsti, ceļojumu iespaidi, slavenību biogrāfijas, literatūra par dzīvniekiem, piedzīvojumi. Gada laikā izsniegta 121 (2023. g - 113) šāda veida grāmata.

No Latvijas Neredzīgo bibliotēkas saņemti arī daži izdevumi vieglajā valodā, kas paredzēti visu vecumu apmeklētājiem ar dažādām izpratnes līmeņa vajadzībām. Grāmatu kolekcija tiek nomainīta regulāri, vadoties pēc pieprasījuma.

Novērots, ka cilvēki labāk izmanto grāmatas palielinātā drukā, jo audiogrāmatu klausīšanai bieži vien trūkst atbilstoša tehniskā nodrošinājuma – nav datora vai MP3 ierīces, ja arī ir, tad bez citu cilvēku palīdzības grūti to ieslēgt/izslēgt. Arī audiogrāmatu lejupielādes sistēma BALSS nav pieprasīta, jo daudziem senioriem ir veco modeļu telefoni, līdz ar to nav iespējams izmantot šo pakalpojumu.

No lietotājiem, kas izmanto pielāgotas literatūras piedāvājumu, saņemtas daudzas pozitīvas atsauksmes jo šī iespēja ļauj būtiski paplašināt redzesloku, uzlabo dzīves kvalitāti, neļaujot izkrist no aprites, kas cilvēkiem ar invaliditāti ir ļoti svarīgi.
Dažās pagastu bibliotēkās šis pakalpojums nav pieprasīts, citās plānots aptaujas veidā noskaidrot iedzīvotāju viedokli par pielāgotās literatūras nepieciešamību. Ir bibliotēkas, kas pašas sadarbojas ar Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Balvu filiāli, piedāvājot pielāgotas literatūras pakalpojumus cilvēkiem ar redzes traucējumiem (Pededzes, Mālupes, Mārkalnes). Turklāt, Mārkalnes bibliotēka nodrošina savus klientus arī ar aparatūru audiogrāmatu klausīšanai.

- **Pakalpojumi un pasākumi atsevišķām lasītāju mērķgrupām vai interešu grupām:**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkā piedāvātās lielākās aktivitātes un izstādes pieaugušo auditorijai:

- Ciklā "Alūksniešu vaļasprieki" radošo izstādes: Mālupes rokdarbnieču darbu izstāde "Caur mežģīnēm"; Natālijas Kaktiņas gatavoto bišu vaska sveču izstāde; Lāsmas Kaupužas dabisku sojas un rapšu vaska sveču izstāde; Ināras Cines gleznu izstāde; Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas audzēkņu darināto sapņu ķērāju izstāde; Sandras Zalcmanes darināto ziepju izstāde "Ziepju ziedu valstība"; Ivetas Driņinas gleznu izstāde "…ārpus pasaulīgās steigas"; Viļņa Blūma fotogrāfiju izstāde "Tepat līdzās"; Dienas aprūpes centra "Saules stars" dalībnieku radošo darbu izstāde; Valentīnas Pliškinas ežu figūriņu kolekcijas izstāde; alūksnietes Alises Krajevičas ilustrācijas jaukto mēdiju tehnikā; alūksnieša Harija Stradiņa radošo darbu izstāde; Guntas Ļuļes un Jeļenas Graņicinas rokdarbu izstāde "Ziemas siltumam un skaistumam".
- Ciklā "Savējie iedvesmo" tikšanās: saruna ar novadnieci Eiropas Komisijas ģenerālsekretāri Ilzi Juhansoni Alūksnes novada bibliotēkā un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā;

ekskursija uz SIA "Impress Print" un saruna ar īpašnieci Elīnu Salaku; saruna ar radošo alūksnieti Hariju Stradiņu u.c.;

- Eiropas savienības tēmai veltītas aktivitātes: Eiropas diena Alūksnē; viktorīna "Latvija Eiropas Savienībā – 20"; "Mini un atklāj! Krustvārdu mīkla – 20 jautājumi par Eiropas Savienību"; Orientēšanās spēle "20 gadi – 20 sasniegumi" Alūksnes, Gulbenes un Madonas novados; Eiropas autoru dienai veltīts konkurss;
- Organizēts sarunu festivāla "Lampa" apmeklējums Cēsīs - pateicoties centram Europe Direct Gulbene un Alūksnes novada bibliotēkai, arī 16 alūksniešiem 5. jūlijā bija iespēja apmeklēt festivālu klātienē un piedalīties virknē diskusiju un sarunu par sabiedrībā aktuāliem jautājumiem, kā piemēram, mūsu valsts drošība, ģeopolitiskie jautājumi, Eiropa un pasaule, demokrātija, vide un ilgtspēja, kvalitatīva izglītība, digitālās prasmes un mākslīgais intelekts, sabiedrības mentālā veselība, dzīves līdzsvars, sabiedrība un kultūra u.c. Piedaloties viktorīnā "ESzinuES" aktivitāšu norises vietā "iESpēju Eiropa", alūksnieši ļāvās izaicinājumam pārbaudīt savas zināšanas ES jautājumos un tika pie balvām!
- Izzinošs pārgājiens kopā ar ekspertu pa Vaidavas dabas taku Smiltenes novadā un Jaunlaicenes Muižas parku Alūksnes novadā, piedāvājot iepazīt dabas bioloģisko daudzveidību, vērojot izmaiņas dabā, runājot par dabas vērtību saglabāšanas nozīmi;

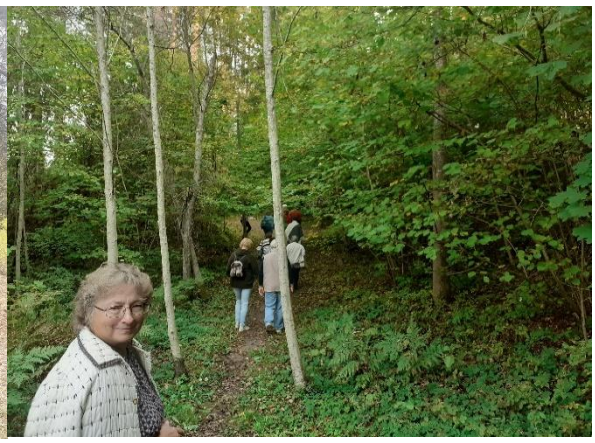

Alūksnes novada bibliotēkas organizētajā pārgājienā pa Vaidavas dabas taku

- Jau tradicionālas bibliotēkās ir Dzejas dienu aktivitātes. 2024. gadā tās visā Alūksnes novadā atzīmētas ar akciju "Uzdāvini dzejoli!";
- Sociālā aprūpes centra "Alūksne" klientiem – tematiska stunda "Alūksnes toreiz un tagad" un "Stāsti par Alūksnes ēdnīcu";
- Izzinoši semināri un lekcijas: "Mākslīgā intelekta iespējas"; "Pensiju sistēma Latvijā", sadarbībā ar AS Swedbank - "Finanšu drošība digitālajā vidē";
- apskats-prezentācija vecāko klašu skolēniem "Oriģinālliteratūras autori - dažādi temati, jauna domāšana, mūsdienīgs stils";
- "Ceļojums uz Islandi": literatūras apskats un ceļojumu iespaidi;
- Dāliju ziedu izstāde, kuru aicinājām iedzīvotājus veidot kopā. Atsaucība bija necerēti liela – ziedi izstādei uz bibliotēku ceļoja ne tikai no alūksniešu dārziem, bet arī no novada pagastiem. Rezultāts priecēja, izstādes dalībnieki dalījās ar savām zināšanām dāliju audzēšanā, dibināja kontaktus, lai mainītos ar ziedu gumiem utt.;

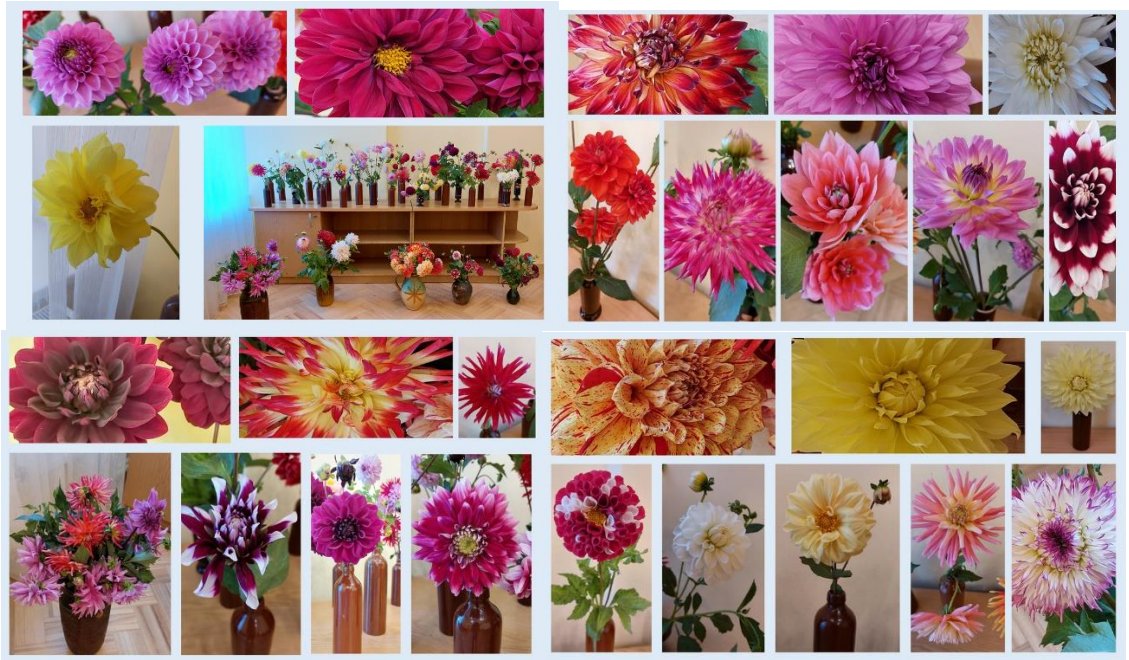

Krāšņā dāliju izstāde Alūksnes novada bibliotēkā, kuras veidošanā iesaistījās pilsētas un novada iedzīvotāji

Arī Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienības - pagastu bibliotēkas sniedz daudzpusīgu pakalpojumu un pasākumu klāstu visām lasītāju mērķgrupām atbilstoši viņu interesēm un vajadzībām, lai veicinātu aktīvu iesaisti kopienas dzīvē un attīstītu lasītprasmi dažādos vecumos. Būtiska nozīme ir arī sadarbībai ar citām pagasta iestādēm.

Annas bibliotēkā gada laikā notika vairākas tikšanās ar senioru aktīvākajām dalībniecēm, pārrunātas iespējas un piedāvāta palīdzība senioru saieta organizēšanā. Tika iedibināta jauna tradīcija - katram pagasta jaundzimušajam dāvināt grāmatu, simbolizējot atbalstu un ieguldījumu bērna izglītībā un grāmatu lasīšanas kultūrā.

Aktīva pārskata periodā bijusi **Jaunlaicenes bibliotēkas** vadītāja, piedāvājot dažādas aktivitātes: tikšanās un saruna ar pagasta iedzīvotāju, grāmatu tulkotāju Sintiju Zariņu; Lieldienu pasākums kopā ar pensionāru kopu "Pūrs"; tikšanās ar stilisti Antru un modisti Līgu no Brīvbodes Alūksnē; Digitālā nedēļa – konsultācijas par valsts un pašvaldības e-pakalpojumu saņemšanas iespējām un to izmantošanu; pagasta iedzīvotājas Judītes Kaktiņas stāstījums par piedzīvoto Šrilankā; Dzejas dienas pasākums "Dzeja dejo Jaunlaicenē"; pēcpusdienas sarunas pie tējas par un ar fotogrāfijām "Pagātne + tagadne + nākotne"; Saruna ar novadnieci Sandru Zalcmani par viņas darinātajiem ziepju ziediem; BrīvBode bibliotēkā - bērnu apģērbu un apavu maiņa.

Māriņkalna bibliotēka senioriem regulāri organizē individuālas apmācības par tehnoloģiju lietošanu (kā lasīt e-grāmatas, kā izmantot bibliotēkas piedāvātās datubāzes), kā arī informatīvas lekcijas un literāras aktivitātes. Liela uzmanība tiek pievērsta digitālo prasmju attīstīšanai, piedāvājot palīdzību e-grāmatu izmantošanā un datubāžu apguvē, kā arī individuālas konsultācijas par informācijas meklēšanu un tehnoloģiju izmantošanu. Šī pieeja palīdz visām lasītāju grupām ērti piekļūt digitālajiem resursiem (Letonikai un 3TD e-grāmatu bibliotēkai). Grāmatu mīļotājiem un lasītāju interešu grupām organizēts lasītāju klubs, taču zemās atsaucības dēļ tas savu darbību šobrīd ir apturējis.

Pededzes bibliotēkā atsaucīgākais kontingents kopā sanākšanai ir seniores. Viņas aktīvi piedalījās gan Bibliotēku nedēļas ietvaros organizētajos konkursos, gan dažādos izbraucienos, gan Ziemeļvalstu literatūras nedēļā rīkotā skaļās lasīšanas stundā. Sadarbībā ar Jaunalūksnes un Bejas bibliotēkām tika organizēts Dzejas dienu pasākums.

Veclaicenes bibliotēka ikvienu interesentu aicināja doties pārgājienā "Ezeriem piederīgi", piedāvājot iepazīt Kornetu ezeru satekupītes un gravas.

Alsviķu bibliotēka gada laikā noorganizēja 80 tikšanās reizes pagasta senioriem ar plašu piedāvājumu klāstu - videofilmu skatīšanu un foto galeriju aplūkošanu par dažādām kultūras norisēm novadā, senioru kopas "Noskaņa" 20 gadu jubileja, iepazīšanos ar dzejnieces novadnieces Baibas Cīrules jaunākajiem darbiem, apgūtas un uzlabotas digitālās prasmes un medijpratība. 12 seniori piedalījās lasīšanas veicināšanas programmā "Vecāku žūrija".

Mālupes bibliotēka septembrī āra lasītavā rīkoja Dzejas dienu aktivitāti "Dejo ar dzeju" kopā ar sociālā aprūpes centra "Pīlādži" klientiem. Ir iecere šo pasākumu veidot par tradīciju.

Ilzenes bibliotēkā organizētas vairākas Lasītāju pulciņa tikšanās, kopīgi apmeklēti Alūksnes novada bibliotēkas organizētie Grāmatu svētki Alūksnes Kultūras centrā. Atbalstot iedzīvotāju ieteikumus un radošās iniciatīvas, rokdarbnieces apguva jaunas prasmes lakatu aušanā uz rāmja, kopīgi tika apmeklēti pirmie Lakatu svētki Jaunlaicenē. Rokdarbu pulciņa dalībniecēm sadarbībā ar Mālupes pulciņu "Annele" tika organizēts saiets, kur notika dažādas radošas meistarklases, kā arī ekskursija pa Mālupes un Malienas pagastiem. Citās radošo prasmju meistarklasēs interesentiem bija iespēja apgūt mezglošanu, ziepju gatavošanu, sniegpārsliņu un eņģeļu veidošanu no dzijas. Gada laikā, sadarbībā ar kultūras darba speciālisti, bibliotēkas apmeklētājiem tika piedāvātas dažādas radošo darbu izstādes - gleznu, keramikas, konfekšu pušķu, rokdarbu ("Dzīve krāsu pasaulē", "Man nepadodas vārdi", "Ziedēšana", "Uģa Puzuļa keramikas darbi" u.c). Martā pēc iedzīvotāju interešu grupas iniciatīvas, sadarbībā ar kultūras darba organizatori, pagasta iedzīvotājiem piedāvāta muzikāla pēcpusdiena "Vējš pin pūpolu bizēs/Zemes atmodas prieku,…" ar sarunām, iedvesmas stāstiem, iecerēm par turpmākajām norisēm. Lieldienās bibliotēkā bija iespējams apskatīt un iegādāties pagasta iedzīvotājas izveidotās vaska sveces. Interešu grupa, kura aizraujas ar daiļdārzu veidošanu un puķkopību, piedalījās Alūksnes novada bibliotēkas dāliju izstādes organizēšanā - uz pilsētu tika nogādātas vairāk kā 10 šķirnes dāliju no Ilzenes pagasta dārziem, dalībnieces ar dažādo dāliju attēliem dalījās WhatsApp grupā. Šādi pasākumi veicina iedzīvotāju savstarpējo komunikāciju un sadarbību, vairo piederības sajūtu - foto par aktivitātēm tiek publicēti Ilzenes Facebook lapā, kas dot iespēju saglabāt saiti ar dzimto pusi arī tiem novadniekiem, kas devušies prom, būt digitāli klātesošiem un palikt piederīgiem novadam, saglabājot emocionālo saikni - tiek dzirdēti atzinīgi vārdi komentāros vai no tuviniekiem, kas dot atgriezenisko saiti. Ilzenes pagasta iedzīvotājiem nodrošinātas tikšanās ar Alūksnes novada domes, SIA "Lautus Vide", kā arī biedrības "Ilzenes attīstībai" pārstāvjiem. Šo sarunu laikā pārspriestas būtiskākās pagasta aktualitātes - nodarbinātība, skolas ēkas liktenis, īpašumu atsavināšana, pašvaldības budžets, ceļu apsaimniekošana un uzturēšana u.c.

Jaunalūksnes bibliotēkā sadarbībā ar kultūras darba organizatori organizēta meistarklase lakatu darināšanā uz rāmja skujotā trinīša rakstā. Dzejas dienu pasākumā "Viena skatiena attālumā" uzaicināti gulbenieši - dzejniece Iveta Krūmiņa un mūziķis Aivars Osis.

Mārkalnes bibliotēka organizē senioru kopas ikmēneša tikšanās, kurās tiek runāts par medijpratību, rokdarbiem, receptēm un citām tēmām, kas interesē seniorus. Sadarbībā ar kultūras darba organizatori organizēts tradicionālais rudens pasākums - "Burciņu balle", kurā gatavotas uzlīmes burciņām, veidotas darba lapas Garšu ekspertiem, lasītas tautasdziesmas un notikusi recepšu apmaiņa. Ģimenēm saistošs pasākums bija "Aktīvā svētdiena" brīvdabas estrādē "Lakstīgalas", kur tika spēlēta Action Bound spēle, ceptas piparkūkas, lasīti dzejoļi par piparkūkām, krāsoti eglīšu rotājumi. Dzejas dienu ietvaros organizēta tikšanās ar dzejnieku Jāni Rokpelni.

Liepnas bibliotēkā izveidojies aktīvistu kodols, kurš apmeklē bibliotēku, brauc uz pasākumiem, dodas regulārās pastaigās savas veselības uzlabošanai, nūjo un interesējas par kopienas aktivitātēm.

Zeltiņu bibliotēkas rīkotajos pasākumos aicināts piedalīties ikviens interesents, taču jāatzīst, ka aktīvākie atbalstītāji ir seniori. Aizvadītajā gadā bibliotēka piedāvāja radošās darbnīcas papīra grozu pīšanā, adīšanas nodarbības, lekciju "Stāsts par dzīvi ar atkritumiem", informatīvas un individuālas sarunas "Nekļūdies" (kā nekļūt par krāpnieku upuriem). Visi

interesenti kopīgi varēja piedalīties Eiropas dienas eksāmenā, ziedu nolikšanā piemiņas vietās, braucienā uz Lāčplēša dienas pasākumiem Alūksnē.

Bejas bibliotēkā jau 16. sezonu darbojas lasītāju klubiņš "Pipariņš". Uz nodarbībām pārsvarā nāk seniori, kaut gan aicināts tiek jebkurš interesents. Ar gadiem ir izveidojies zināms apmeklētāju kodols, kurš reizi mēnesī sanāk kopā, lai parunātu gan par nopietnām lietām, gan arī izklaidētos. Šādās reizēs plaši tiek izmantoti ne tikai bibliotēkas resursi – iespieddarbi, internets, ber arī cilvēku zināšanas, pieredze u.c. Reizi gadā tiek rīkots izbraukuma pasākums – pieredzes brauciens, lai paplašinātu savu redzesloku, iepazītu jaunas vietas, cilvēkus, iestādes, kultūru, dabas objektus u.c. Citreiz ciemos tiek aicināti radoši novadnieki, lai dalītos ar savu pieredzi vai zināšanām. Jūnijā lasītāju klubiņam apritēja 15 gadi. Jubilejas pasākumā bija gan koncerts, gan teātra uzvedums, gan nelielas dāvaniņas, svētku torte, jaukas sarunas, dziesmas u.t.t. Klubiņa apmeklētāji ir ļoti pateicīgi par iespēju satikties, jauki pavadīt laiku un uzzināt ko jaunu. Klubiņa dalībnieki piedalījās arī Latvijas Biškopības biedrības organizētajās Medus dienās Jaunalūksnes pagasta saimniecībā "Igaunīši", kur varēja degustēt dažādu ziedu medu, iepazīties ar bišu produktiem un aplūkot bišu dzīvi tieši stropā. Vairāk foto un video no pasākumiem un pieredzes brauciena skatāmi Facebook – Bejas bibliotēkas lapā: https://www.facebook.com/ruukumaaja/. Pasākumu zālē gada laikā bija skatāmas radošo novadnieku izstādes: Tatjanas Steklovas gleznu izstāde, Intas Ņikitinas foto izstāde "Dabai ir tīra sirds", Rozālijas Borises dūraiņu izstāde.

- **Uzziņu un informācijas darbs**

Būtisku izmaiņu uzziņu un informācijas darbā pārskata periodā nav.

Informācijas pakalpojumi bibliotēkā aizņem nozīmīgu lomu apmeklētāju apkalpošanā, nereti tie saistīti ar tematiskajiem pieprasījumiem, kas izpildē ir laikietilpīgi, bet arī it kā vienkāršāku uzziņu meklēšana dažkārt var izvērsties gana sarežģītā uzdevumā, ja, piemēram, bibliotēkā ierodas krustvārdu mīklu minētājs vai kāda erudīcijas konkursa dalībnieks. Gadās arī neapmierināts bankas klients, kam nav izdevies sazvanīt informatīvo tālruni, un jāmeklē informācija, vai ko iespējams līdzēt attālināti vai jādodas uz tuvāko bankas filiāli, kur sniedz attiecīgo pakalpojumu. Šie ir tikai divi piemēri, bet arī tie raksturo to, ka ikdienas darbā tradicionālie bibliotēkas uzziņu un informācijas pakalpojumi savijušies ar sadzīvei nepieciešamajiem, kad apmeklētājs ar bibliotekāra starpniecību risina kādu sev aktuālu jautājumu, problēmu.

Kopumā uzziņu un informācijas darbs turpinās ierastajā režīmā - gan klātienē un telefoniski, gan elektroniski – pārsvarā ar e-pasta starpniecību, skenējot un nosūtot materiālus un/vai saites uz internetā pieejamajiem resursiem, vai sniedzot atbildi uz jautājumu. Informācijas darbā izmantojam bibliotēkas literatūras krājumu, digitālos resursus, kā arī brīvi pieejamos interneta avotus, meklēšanu katalogos un datubāzēs. Alūksnes novada bibliotēkā tematiskie pieprasījumi mācībām visbiežāk saistīti ar jurisprudenci, pedagoģiju, arī uzņēmējdarbību, grāmatvedību. Ir vēstures entuziasti, kas meklē informāciju par kādu konkrētu Latvijas vai pat pasaules mēroga vēstures notikumu. Gan Alūksnes novada bibliotēkā, gan pagastu bibliotēkās aktuāli ir pieprasījumi par novadpētniecības tematiku, dažādiem ar mājsaimniecību, dārzu, veselību saistītiem jautājumiem. Lasītāji bibliotēkās meklējuši arī piemērotu dzeju apsveikumiem, lugas amatierteātru izrādēm, rotaļas senioru pasākumiem, ticējumus un paražas gadskārtu svētkiem. Neskatoties uz plaši pieejamo tūrisma informāciju internetā, arī par to interesējas bibliotēkās, īpaši tuvojoties vasaras atvaļinājumu sezonai.

Paralēli informācijas un uzziņu darbam, ikdienā tiek sniegtas konsultācijas un palīdzība datora un interneta izmantošanā, tai skaitā kādas tīmekļa vietnes, konkrētas informācijas atrašana, e-pakalpojumu izmantošana, e-pasta lietošana un citi ar digitālajām prasmēm saistīti jautājumi.

- **Bibliotēkas izglītojošā darbība**

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbinieki pēc apmeklētāju pieprasījuma sniedz individuālas konsultācijas gan par e-pakalpojumu izmantošanas iespējām, dažādām darbībām interneta portālos, internetbankās, Smart-ID aplikācijas instalēšana un izmantošana viedtālrunī, e-pasta un e-adreses izveide un lietošana, par autorizācijas rīkiem internetā u.c. Grupu nodarbības vairs netiek organizētas, jo samazināta informācijas tehnoloģiju speciālista amata vieta, ir nepietiekošs darbinieku skaits, lai to nodrošinātu regulāri. Bibliotēku darbinieki reklamē Nodarbinātības Valsts aģentūras piedāvātās mācību iespējas, kas bez maksas pieejamas dažādām iedzīvotāju mērķauditorijām.

Alūksnes novada bibliotēkā turpināja darboties centra *Europe Direct* Gulbene pasākumu norises un pakalpojumu sniegšanas vieta Alūksnē, kuras viens no svarīgākajiem uzdevumiem - nogādāt līdz vietējās kopienas iedzīvotājiem aktuālu informāciju ES jautājumos, organizējot pasākumus, izplatot informāciju interneta vietnēs un sociālajos tīklos, izplatot informatīvus materiālus klātienē. Tajā ir pieejams informācijas materiālu klāsts par ES, tās dalībvalstīm, programmām, finansējuma piesaistīšanas iespējām. Pateicoties šim projektam, ir finansiāla iespēja piesaistīt lektorus dažādos pasākumos, iegādāties balvas un atbalstīt citas aktivitātes.

Ar centra Europe Direct Gulbene atbalstu noorganizētas sekojošas izglītojošas aktivitātes: seminārs "Mākslīgā intelekta iespējas", "Diskutē ar Eiropas ekspertu": tikšanās - saruna ar novadnieci Eiropas Komisijas ģenerālsekretāri Ilzi Juhansoni Alūksnes novada bibliotēkā un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā; ekskursija uz uzņēmumu SIA "Impress Print" un saruna ar īpašnieci Elīnu Salaku, Eiropas diena Alūksnē; viktorīna "Latvija Eiropas Savienībā – 20"; "Mini un atklāj! Krustvārdu mīkla – 20 jautājumi par Eiropas Savienību"; orientēšanās spēle "20 gadi – 20 sasniegumi" Alūksnes, Gulbenes un Madonas novados; Eiropas autoru dienai veltīts konkurss; organizēts sarunu festivāla "Lampa" apmeklējums Cēsīs, izzinošs pārgājiens kopā ar ekspertu pa Vaidavas dabas taku Smiltenes novadā un Jaunlaicenes Muižas parku Alūksnes novadā, piedāvājot iepazīt dabas bioloģisko daudzveidību, vērojot izmaiņas dabā, runājot par dabas vērtību saglabāšanas nozīmi, skolēniem – tikšanās un izzinoša nodarbība kopā ar ornitologu Jāni Ķuzi.

Sadarbībā ar AS Swedbank noorganizēts seminārs "Finanšu drošība digitālajā vidē", bet, pateicoties Latvijas Pensiju sistēmas dalībnieku asociācijas atbalstam informatīvā stunda "Latvijas Pensiju sistēma Latvijā".

Veclaicenes bibliotēkas vadītāja Maija Bleiferte ikvienu interesentu aicināja izzinošā pārgājienā pa Veclaicenes ainavu aizsargājamo apvidu iepazīt Kornetu ezeru satekupītes un gravas.

Skolēnu auditorijai Alūksnes novada bibliotēkā notikušas prāta spēles ("Interesantā matemātika", "Ko tu zini par Latviju?", "Pasaules neparastākie dzīvnieki" u.c.).

- **Medijpratība**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka piedāvāja piedalīties seminārā "Mākslīgā intelekta iespējas", kurā profesionāla pasniedzēja vadībā iedzīvotājiem bija iespēja iepazīt mākslīgā intelekta iespējas un rīkus, uzzināt, kā mēs katrs varam tos lietderīgi izmantot darbā, mācībās un sadzīvē, kā atpazīt mākslīgā intelekta radītās ziņas un atšķirt tās no patiesajām u.c., kā arī izmēģināt apgūto praksē.

Informatīvajā stunda "Finanšu drošība digitālajā vidē", kas tika organizēta sadarbībā ar AS Swedbank – interesentiem - senioriem bija iespēja uzzināt, kā pasargāt sevi un neuzķerties uz krāpniekiem internetā, kādi šobrīd ir biežākie krāpšanas veidi un kādi ir zelta likumi, lai sevi pasargātu, kā atpazīt krāpšanu un ko darīt, ja dati tomēr ir nodoti krāpniekiem.

Apmācības grupās, saistībā ar medijpratību, pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkā nav bijušas. Sarunās ar apmeklētājiem noskaidrots, ka vislabprātāk iedzīvotāji vēlas individuālas konsultācijas un sarunas ar bibliotēkas darbinieku, jo bieži vien kautrējas par savu nezināšanu un baidās uzdot jautājumus citu klātbūtnē, bet bibliotēku darbiniekiem viņi uzticas.

Jaunlaicenes bibliotēkā pārskata periodā apmeklētājiem sniegtas konsultācijas par e-adreses un e-pasta lietošanu, par portāla latvija.lv iespējām. Ikdienā tiek konsultēti vairāki apmeklētāji.

Annas bibliotēkā individuāli apmācīts 1 cilvēks (5 h) datorprasmju, interneta, dažādu informācijas resursu un e-pakalpojumu lietošanā. Sniegtas individuālas konsultācijas apmeklētājiem e-pakalpojumu izmantošanā (vismaz 2 cilvēkiem mēnesī).

Māriņkalna bibliotēka nodrošināja apmācības sešiem cilvēkiem, sniedzot praktiskas zināšanas un palīdzību e-pakalpojumu izmantošanā, internetbankas maksājumu veikšanā, kā arī specifisku situāciju risināšanā, kas saistītas ar viedtālruņu lietošanu. Šīm aktivitātēm tika veltītas apmēram 20 stundas, lai gan precīza laika uzskaite netika veikta. Šāda veida apmācības atklāj, ka digitālā plaisa joprojām ir ievērojama – daudziem iedzīvotājiem sagādā grūtības veikt darbības, kuras valsts un citu institūciju darbinieki uzskata par pašsaprotamām. Tas norāda uz nepieciešamību turpināt sniegt atbalstu un organizēt apmācības, lai veicinātu digitālo prasmju pilnveidi un palīdzētu iedzīvotājiem labāk iekļauties digitālajā vidē.

Pededzes bibliotēkā Digitālās nedēļas ietvaros organizēts pasākums, kurā bija iespēja tiešsaistē noklausīties I. Spriņģes lekciju "Kā atpazīt nepatiesu informāciju". Apmeklētāji mēģināja rakstīt apsveikumus un veidot atklātnes ar mākslīgā intelekta palīdzību.

Veclaicenes bibliotēkā apmeklētāji individuāli apmācīti datorprasmēs un e - pakalpojumu lietošanā, t.sk. e - paraksta lietošanu apguvušas 4 personas. Dažos datorlietošanas jautājumos sniegta palīdzība 8 interesentiem.

Alsviķu bibliotēkā notika senioru grupas "Par prieku sev un citiem" apmācības "Drošība internetā senioriem", kurā piedalījās 12 cilvēki. Nodarbības laikā pārrunāti dažādi jautājumi - kā sevi pasargāt no krāpniekiem, kā glabāt savus datus drošībā, kā pareizi izvēlēties paroli, kas ir droši aizsargāta ierīce, ko nozīmē kritiska informācijas izvērtēšana utt. Nobeigumā tika piedāvāti īsi video par dažādām krāpnieku izmantotajām metodēm. Gada laikā tika rīkoti 3 pasākumi arī pirmsskolas izglītības iestādes "Saulīte" audzēkņiem un audzinātājām. Viens no tiem - "Bērnu drošība internetā", kurā piedalījās 18 bērni. Kopīgi tika skatītas "Tet skoliņas" veidotās filmiņas pat internetu, spēlētas spēles, lasīti dzejoļi.

Jaunalūksnes bibliotēkā visa gada garumā apmeklējam ar īpašām vajadzībām tika sniegta palīdzība interneta apgūšanā, e-pasta izveidošanā, kontu izveidē pirkumiem dažādos internetveikalos. Regulāri sniegtas konsultācijas iedzīvotājiem par internetbanku, rēķinu apmaksu, e-pasta izveidi.

Mārkalnes bibliotēkā senioriem organizēta tikšanās par medijpratību, par viltus ziņām (1 st.), kurās piedalījās 14 seniores.

Liepnas bibliotēkā medijpratībā tika apmācīti 1. un 2. grupas invalīdi. Viņiem sniegtas konsultācijas par eID kartēm, e-pasta un facebook.com lietošanu.

Malienas bibliotēkā galvenā medijpratības mērķauditorija – pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērni. Viņiem tika veltīta nodarbība "Kad internetu lieto tu, atceries par drošību", izmantojot Droša interneta skoliņas materiālus par pareizo un pieklājīgo komunicēšanu virtuālajā vidē. Pēc video noskatīšanās bērni atbildēja uz jautājumiem par redzēto, pildīja dažādus uzdevumus.

Zeltiņu bibliotēkā turpinājās lietotāju apmācība datora, interneta, elektronisko resursu izmantošanā, valsts un pašvaldības pakalpojumu saņemšanā. Diviem interesentiem apmācības notika individuāli, izskatot konkrētās tēmas, viens bezdarbnieks apguva datorzināšanas NVA programmas ietvaros. Tika rīkotas informatīvas un individuālas sarunas "Nekļūdies" – par to, kā nekļūt par krāpnieku upuriem. Sadarbībā ar Lauku atbalsta dienestu tika piedāvāta iespēja saņemt konsultācijas platību maksājumu jautājumos. Digitālajā nedēļā iedzīvotāji tiek aicināti apgūt un attīstīt datorprasmes, piedalīties tiešsaistes pasākumos, bet atsaucība nav liela.

- **Tiešsaistes katalogs kā pakalpojums**

Elektroniskā kataloga lietotājiem ir iespēja meklēt un atlasīt izdevumus, reģistrētajiem lietotājiem – pasūtīt izdevumus, pieprasīt izsniegto izdevumu izmantošanas termiņa pagarināšanu, iestāties rindā, ja interesējošais izdevums izsniegts citam lasītājam, kā arī pārskatīt sev izsniegto izdevumu lietošanas termiņus un izsniegumu vēsturi.
Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogs atspoguļo 26 bibliotēku krājumus, no kurām 20 atrodas Alūksnes novadā, 6 – Smiltenes novadā (bijusī Apes novada teritorija, kas 2021. gadā administratīvi teritoriālās reformas ietvaros tika pievienota Smiltenes novadam).

- Alūksnes novads: Alūksnes novada bibliotēka ar 16 struktūrvienībām – pagastu publiskajām bibliotēkām, kā arī 3 no 4 skolu bibliotēkām (Alūksnes vidusskolas bibliotēka, Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzija, Ziemeru pamatskolas bibliotēka).
- Smiltenes novads: 4 publiskās bibliotēkas (Apes, Gaujienas, Trapenes, Vidagas bibliotēkas) un divas skolu bibliotēkas (Dāvja Ozoliņa Apes pamatskolas bibliotēka, Ojāra Vācieša Gaujienas vispārizglītojošā un mākslu pamatskolas bibliotēka).

Visas bibliotēkas izmanto cirkulācijas moduli, veidojot lietotāju reģistru, kā arī komplektēšanas moduli, apstrādājot sūtījumus un veicot izdevumu norakstīšanu. Kataloģizācijas darbu veic Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki, tai skaitā novadpētniecības un pašvaldības dokumentu datubāzē.
Elektroniskajā katalogā pārskata gadā pievienoti 1084 jauni ieraksti (tai skaitā importētie ieraksti), novadpētniecības datubāzē – 625, pašvaldības dokumentu datubāzē – 282.

Tabula "BIS ALISE izmantošana" Alūksnes novada bibliotēkās

Reģions/ Pilsēta/ Novads	Bibliotēku skaits	Cik bibliotēkas strādā ar BIS ALISE un ALISE-i	Strādā ar moduļiem			Autorizēti lietotāji (2024)	Pasūtīts (Web) eksemplāru (2024)
			Cirkulācija	SBA	Komplektēšana		
Alūksnes novada publiskās bibliotēkas	17	17	17	17	17	1083	703
Alūksnes novada skolu bibliotēkas	4	3	3	2	3	183	0

Pārskata gadā pieaudzis pasūtīto izdevumu skaits Alūksnes reģiona kopkatalogā – 753 izdevumi (2023. gadā tie bija 663), no tiem Alūksnes novada bibliotēkām – 703. Lietotājiem kopkatalogā rezervētas grāmatas (1892 reizes), pagarināts izdevumu izsniegšanas termiņš (23348 reizes), izdevumi ielikti rindā (1836 reizes).

Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās autorizēto lietotāju kopskaits pieaudzis, samazinājies pārskata gadā autorizēto lietotāju skaits, kam par iemeslu varētu būt tas, ka aktīvajiem lietotājiem, kas nāk gadu no gada, pamatā piekļuves dati jau izsniegti.

Elektroniskā kataloga autorizācijas datus izsniedzam gan no jauna reģistrētiem lietotājiem, gan esošajiem - pēc vajadzības vai aktualizējot kontaktinformāciju un atgādinot par šādu iespēju. Pamatā tos sūtam e-pastā, papildinot ar īsu informāciju par elektroniskā kataloga lietošanas iespējām un norādi, ka ar šiem pašiem autorizācijas datiem iespējams reģistrēties 3td e-grāmatu bibliotēkā.

Tabula "Autorizētie lietotāji Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās"

	2022	2023	2024	% salīdzinot ar iepr. gadu	
Aktīvie lietotāji kopā	4605	4679	4733	+2%	+1%

Autorizētie lietotāji kopā	871	963	1083	+10%	+12%
Autorizētie lietotāji pārskata periodā	333	246	234	-26%	-5%

No 2024. gada septembra Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogam pieslēgta jaunā publiskā kataloga versija AlisePAC. Jaunajā kataloga versijā būtiska loma paredzēta vizuālajam izskatam – grāmatu vākiem, pievienota iespēja autorizētiem lietotājiem veidot savu vēlmju sarakstu un atstāt atsauksmi par grāmatu. Sākumlapā var veidot izdevumu kolekcijas, tā, piemēram, tika pievienota grāmatu kolekcija "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024 / 2025", izcelta islandiešu literatūra, kam bija veltīts pasākums Ziemeļvalstu literatūras nedēļā, veidotas kolekcijas ar jaunākajām grāmatām Alūksnes novada bibliotēkā.

- **Iekšzemes un starptautiskais SBA**

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību SBA rādītāji"

SBA	**2022.**	**2023.**	**2024.**
No citām Latvijas bibliotēkām saņemto dokumentu skaits	1514	1857	1837
Uz citām Latvijas bibliotēkām nosūtīto dokumentu skaits	1505	1843	1829
No Latvijas Neredzīgo bibliotēkas un Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienības "Pielāgotās literatūras bibliotēka" saņemtās pielāgotās literatūras skaits	16	10	46

Pārskata periodā Alūksnes un četru Smiltenes novada bibliotēku starpā SBA pakalpojums tika izmantots sistemātiski, tajā aktīvi piedalījās 20 bibliotēkas, pasūtot nepieciešamos iespieddarbus vienota krājuma ietvaros ar mērķi piedāvāt saviem lietotājiem plašākas iespējas izdevumu izvēlē. Arī Alūksnes vidusskolas un Alūksnes Valsts ģimnāzijas bibliotēku krājumi tiek izmantoti šādai vajadzībai. Vairumā gadījumu grāmatu apmaiņa notiek starp tuvākajām bibliotēkām, ja tajās pieejams vēlamais grāmatas eksemplārs. Grāmatu nogādāšanu nodrošina gan kolēģi, gan pagasta iedzīvotāji, kuri darba jautājumos brauc uz Alūksni vai no vienas apdzīvotās vietas uz otru. SBA kārtā tiek izsniegti dažādi bibliotēkas resursi: grāmatas, žurnāli, audio un videoieraksti. Visbiežāk tiek pieprasīta latviešu un ārzemju daiļliteratūra latviešu un krievu valodā, dažādu nozaru izdevumi (lauksaimniecība, medicīna, pedagoģija, psiholoģija, ezotērika, civilā aizsardzība), kuru nav savas bibliotēkas krājumā, kā arī jaunieguvumi ātrākai lietotāju pieprasījumu apmierināšanai. Aizvadītajā gadā ir palielinājies šādā veidā izsniegto un saņemto grāmatu skaits. No Alūksnes novada bibliotēkas krājuma citām reģiona bibliotēkām izsniegti 518 (2023. g. - 505) dažāda veida resursi. Savukārt, no citām bibliotēkām saņemti 297 (2023. g - 188) izdevumi. Lai nodrošinātu pielāgotās literatūras pieejamību, pārskata gadā no Latvijas Neredzīgo bibliotēkas SBA kārtā saņemtas 17 grāmatas palielinātā drukā, zibatmiņā ierakstīto klausāmgrāmatu kolekcija ar 12 darbiem, 3 izdevumi vieglajā valodā. Savukārt, no Balvu centrālās bibliotēkas struktūrvienības Pielāgotas literatūras bibliotēkas krājuma saņemtas 26 audiogrāmatas.

Kalncempju un Jaunannas bibliotēku vadītāja uzsver, ka SBA modelis tiek ļoti plaši izmantots, jo darba pienākumi jāveic divās bibliotēkās, tādēļ notiek ļoti aktīva abu bibliotēku krājuma vienību apmaiņa.

Māriņkalna bibliotēkas SBA rādītāji trīs gadu periodā uzrāda būtiskas izmaiņas. No citām bibliotēkām saņemto dokumentu skaits ievērojami pieaudzis, jo lietotāji vēlas lasīt grāmatas, kas nav atrodamas savas bibliotēkas krājumā. Visvairāk pieprasīta ir daiļliteratūra, ko lūdz piegādāt seniori. Savs lasītāju loks izveidojies populāriem žurnāliem "Ievas stāsti", "Patiesā

Dzīve". Pēc bibliotēkas vadītājas iniciatīvas tiek pasūtīta daiļliteratūra sākumskolas klašu bērniem. Uz citām bibliotēkām nosūtīto dokumentu skaits ir būtiski samazinājies.

Pededzes bibliotēka SBA moduli izmanto labprāt, jo nav finansiālu iespēju iegādāties visas grāmatas, ko vēlētos. Īpaši lasāmvielas trūkst krievu valodā lasošajiem lietotājiem. Pasūtītas tiek gan grāmatas (bērnu literatūra, psiholoģija, ārzemju rakstnieku romāni), gan žurnāli. Pieaudzis gan no citām bibliotēkām saņemto, gan uz citām bibliotēkām nosūtīto eksemplāru skaits. Gada laikā 3 reizes tika sagatavoti sūtījumi Alūksnes novada bibliotēkai ar grāmatām krievu valodā. Bibliotēka ir piereģistrējusies LNB un saņēmusi ID numuru un paroli, lai nepieciešamības gadījumā to varētu izmantot, pasūtot grāmatas no Rīgas.

Veclaicenes bibliotēkā ir krietni samazinājies saņemto dokumentu skaits. Tas izskaidrojams ar to, ka bibliotēka pati sākusi abonēt žurnālus, kurus iepriekšējos gados saņēma SBA kārtā. Pasūtīto izdevumu skaita palielinājums vai samazinājums ir atkarīgs no lasītāju pieprasījuma - aizvadītajā gadā nebija aktuāli jauniešu žurnāli, kam agrāk tika izmantots SBA modulis.

Jaunalūksnes bibliotēkā SBA ir neatsverams pakalpojums, jo lasītāju intereses ir ļoti dažādas un visas vēlamās grāmatas nav iespējams iegādāties. Pārskata periodā pieaudzis nosūtīto grāmatu skaits, pieprasīta tiek visa veida literatūra. Ņemot vērā ierobežoto finansējumu, grāmatu iegāde tiek apspriesta ar blakus esošajām bibliotēkām (Mārkalnes un Pededzes), lai grāmatas nedublētos, bet, izmantojot SBA iespējas, varētu mainīties ar tām.

Mārkalnes bibliotēka aktīvi sadarbojas ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku SBA pakalpojumu izmantošanā. Gada laikā saņemtas 5 audiogrāmatas latviešu valodā un 1 – krievu valodā, kā arī 2 lieldrukas izdevumi, 3 lasītājiem izsniegtas 10 grāmatas.

Bejas bibliotēka no Balvu Centrālās bibliotēkas saņēmusi 5 audiogrāmatas, 2 palielinātā drukā un 3 digitālos audio.

- **Problēmas un risinājumi bibliotēkas pakalpojumu un pieejamības jomā**

Vairākām pagastu bibliotēkām (Alsviķu, Annas, Pededzes, Jaunalūksnes, Jaunannas) ir problēmas, jo tās atrodas 2. stāvā, līdz ar to nav pieejamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī vecākā gada gājuma iedzīvotājiem. Annas un Jaunannas bibliotēku vadītājas problēmas risinājumu saskata pacēlāja ierīkošanā, bet, ņemot vērā pašreizējās finansiālās iespējas, tas nav realizējams. Lasītajiem grāmatas tiek piegādātas mājās, vai arī apkalpošana notiek ēkas 1. stāvā.

Vairāku pagastu iedzīvotājiem nokļūšana uz bibliotēku ir diezgan problemātiska - ja izmanto sabiedrisko transportu, tad visa diena līdz vakaram jāpavada pagasta centrā.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

6. Krājums

- **Krājuma komplektēšanas politika un organizācija**

2024.gadā Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienības savā darbā ar krājumu vadījās pēc izstrādātā dokumenta "Alūksnes novada bibliotēkas krājuma komplektēšanas un organizācijas politika 2023.-2027.gadam", kurā sniegta esošā situācija, kārtība un komplektēšanas uzdevumi novada bibliotēkās.

Novada bibliotēkās prioritātes krājuma komplektēšanā nedaudz atšķirīgas, ņemot vērā katra pagasta ģeogrāfisko atrašanās vietu, iedzīvotāju sastāvu, nodarbošanos, ekonomisko attīstību utt. Visās bibliotēkās tiek papildināts novadpētniecības krājums, iegādāti izdevumi un materiāli par Alūksni un Alūksnes novadu, Alūksnes novada nozīmīgām personībām.

Pārskata gadā komplektēšanas prioritātes līdzīgas kā iepriekš - krājumu saturiskās un fiziskās kvalitātes uzlabošana, īpašu uzmanību pievēršot krājumam krievu valodā; krājuma komplektēšanai paredzētā finansējuma palielināšana; pēc iespējas plašāka orģināllitetatūras izdevumu, ar novadu saistīto un izdevumu bērniem un pusaudžiem iegāde, nozaru literatūras krājuma atjaunošana, kā arī – krājumu inventarizācijas struktūrvienībās.

Bibliotēkas iespēju robežās nodrošināja lasītāju vajadzības un pieprasījumus.

- **Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums**

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums"

	2022.	**2023.**	**2024.**	+/- % salīdzinot ar iepriekšējo gadu	
Pašvaldības finansējums krājuma komplektēšanai	40959	36109	42823	-11,8%	+18,6%
t. sk. grāmatām	28502	24217	29036	-15%	+20%
t. sk. periodiskajiem izdevumiem	12457	11892	13787	-4,5%	+16%
Finansējums krājumam uz 1 iedz. novadā	2,73	2,47	2,96	-9,5%	+20%
Finansējums krājuma komplektēšanai kopā	40959	36109	42823	-11,8%	+18,6%

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums"

	2022.	**2023.**	**2024.**	+/- % salīdzinot ar iepriekšējo gadu	
Pašvaldības finansējums krājuma komplektēšanai	7098	6911	9664	-2,6%	+39,8%
t. sk. grāmatām	5027	4435	6703	-12%	+51%
t. sk. periodiskajiem izdevumiem	2071	2476	2961	+20%	+19,6%
Finansējums krājumam uz 1 iedz. pilsētā	1,01	1,00	1,41	-0,99%	+41%
Finansējums krājuma komplektēšanai kopā	7098	6911	9664	-2,6%	+39,8%

Alūksnes novada pašvaldības piešķirtais finansējums krājumu komplektēšanai pārskata periodā ir palielinājies par 39,8%, tai skaitā grāmatu iegādei par 51%, periodiskajiem izdevumiem – par 19,6%. Kopumā krājuma komplektēšanai novada bibliotēkās uz 1 iedzīvotāju izlietoti EUR 2,96 (+0,49 EUR, salīdzinot ar 2023.gadu) pašvaldības piešķirtā finansējuma. Krājuma komplektēšanai izlietotie līdzekļi ir 10,3% no bibliotēku gada kārtējiem izdevumiem, kas nav pietiekami.

Alūksnes novada bibliotēkai finansējums krājuma komplektēšanai uz 1 iedzīvotāju ir viszemākais - EUR 1,41 (+0,41 EUR, salīdzinot ar 2023.gadu). Bibliotēkām piešķirtie finanšu līdzekļi krājuma komplektēšanai atbilst Ministru kabineta noteikumu Nr.415 „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi" ieteikumiem.

Grāmatu iegādei bibliotēkas tērējušas 67,8 % no kopējā krājuma papildināšanai piešķirtā finansējuma, preses izdevumu abonēšanai- 32,2 %, kas ir apmierinošs proporcionālais finansējuma dalījums par prioritāti izvirzot grāmatu krājuma papildināšanu. Alūksnes novada bibliotēkā šiem rādītājiem ir šāda proporcija: grāmatu iegādei – 69,4% no kopējā krājuma komplektēšanas finansējuma, periodisko izdevumu iegādei – 30,6%

Jaunās grāmatas tiek iegādātas regulāri, vienu reizi mēnesī, vērtējot izdevniecību piedāvājumu un katra konkrētā izdevuma saturisko un fizisko kvalitāti. Tā kā grāmatu cenas arvien paaugstinās, tas ietekmē iegādāto grāmatu eksemplāru skaitu – jaunieguvumu skaits samazinās, kaut finansējums palielinājies. Preses abonēšanai piešķirtie līdzekļi ir apmierinoši, lasītāju interese par preses izdevumiem nedaudz mazinās. Periodisko izdevumu klāsts ir plašs, daudzveidīgs, ņemot vērā lasītāju intereses, tiek abonēti arī jauni izdevumi (piemēram, "Māja Laukos", "Latvijas Noklusētā Pagātne").

Grāmatu iegādei turpināta ilggadējā sadarbība ar SIA "Virja LK" un SIA "Apgāds Zvaigzne ABC" Alūksnes grāmatnīcu. Grāmatas iegādātas arī apgādā "Jumava", SIA "Ausma Media", "SN Media Group", SIA "Tiesu nama aģentūra" u.c. Grāmatas lielākoties tiek iegādātās tikai 1 eksemplārā (izņēmums - pieprasīti oriģinālliteratūras izdevumi, Bērnu, jauniešu, vecāku žūrijas grāmatas). Periodiskie izdevumi abonēti VAS "Latvijas Pasts" un SIA "Izdevniecība "Dienas Žurnāli"", SIA "Izdevniecība "Rīgas Viļņi"", SIA "Izdevniecība "Žurnāls Santa"" u.c., izmantojot elektroniskās abonēšanas sistēmas.

- **Krājuma pārbaudes (inventarizācijas)**

Automatizētās krājumu inventarizācijas, izmantojot IS Alise inventarizācijas moduli, pārskata periodā veiktas sekojošās Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās:

- Pededzes bibliotēkā - maijā;
- Liepnas bibliotēkā - jūnijā;
- Ilzenes bibliotēkā - oktobrī;
- Bejas bibliotēkā - oktobrī;
- Smiltenes novada Trapenes bibliotēkā – oktobrī (darbinieka maiņa).

Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki nodrošina un piedalās inventarizācijas procesā, sniedz konsultācijas par inventarizācijas norisi, aktu sastādīšanu, neatrasto grāmatu norakstīšanu, krājuma kvalitātes u.c. jautājumiem.

Veicot bibliotēku krājumu pārbaudi, secināts, ka trūkstošo izdevumu skaits ir neliels, pārsvarā izdevumi pazuduši brīvpieejas apstākļos. Nepieciešams atjaunot bojātos svītrkodus. Jāturpina rekomplektēt bibliotēku krājumi no saturā novecojušiem un nolietotiem izdevumiem, dubletēm, bet mazāk pieprasītie izdevumi jāpārvieto uz krātuvēm, lai brīvāks un pārskatāmāk izvietotu aktīvo krājumu.

- **Krājuma rādītāji**

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājuma rādītāji"

	2022.	**2023.**	**2024.**
Jaunieguvumi kopā	10995	9481	9256
t. sk. grāmatas, CD, DVD	3601	3112	3243
t. sk. latviešu daiļliteratūra	1198	989	1018
t. sk. bērniem	1087	784	705

Izslēgtie dokumenti	12 368	13 346	11 567
Krājuma kopskaits	133 611	129 560	127 245
Grāmatu krājuma apgrozība	0,52	0,55	0,52
Periodisko izdevumu apgrozība	2,5	2,4	2,3

Kopumā Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājumos 2024. gadā saņemti 9256 jaunieguvumi, kas ir par 2,4% mazāk kā 2023. gadā, no tiem - 3243 eksemplāri grāmatas, kas ir par 4,2% vairāk kā iepriekšējā gadā. Visvairāk iegādāta daiļliteratūra - 2069 eksemplāri (jaunākā oriģinālliteratūra, tulkotā literatūra, biogrāfiskie romāni u.c.).

31,4 % no jauniegūtajām grāmatām ir latviešu daiļliteratūra, 21,7 % - grāmatas bērniem - gan latviešu autoru grāmatas, gan tulkotie izdevumi.

Bibliotēkas savus krājumus papildināja arī ar dāvinājumiem un bezatlīdzības saņemtajiem izdevumiem - 375 eksemplāri. No individuālajiem dāvinātājiem krājumā tiek uzņemtas grāmatas tikai ļoti labā fiziskā stāvoklī, kas bieži vien kalpo apmaiņai jau nolietotām krājumā esošām grāmatām.

Visvairāk jauniegūto izdevumu ir daiļliteratūrā - 2069 eksemplāri jeb 63,8 % no grāmatu jaunieguvumiem. Iegādājoties daiļliteratūru, īpaši tiek izvērtēts tās saturs un arī fiziskā kvalitāte.

Nozaru literatūra tiek komplektēta, ņemot vērā izdevēju piedāvājumu, lietotāju pieprasījumu un katras konkrētās bibliotēkas profilu, pievēršot uzmanību izdevumu saturam. Tiek turpināts iepirkt grāmatas krievu valodā, bet īpaši rūpīgi izvērtējot saturu.

97,3 % jaunieguvumu komplektēti latviešu valodā, 2,3 % - krievu valodā, 0,4% - citās valodās. Svešvalodās izdevumi komplektēti Alūksnes novada un Pededzes bibliotēkās, ņemot vērā lietotāju un iedzīvotāju sastāvu.

Kopējais jaunieguvumu skaits uz 1 lietotāju ir 1,95 vienības, grāmatas – 0,68 vienības uz 1 bibliotēku lietotāju, šie skaitļi ir līdzīgi kā 2023. gadā.

Krājuma kopējais apjoms samazinājies par 1,8 %, salīdzinot ar 2023. gadu.

Rēķinot uz vienu Alūksnes novada pašvaldības teritorijas iedzīvotāju (14462), ir 8,8 bibliotēku fiziskā krājuma vienības, bet uz vienu bibliotēkas lietotāju – 26,9 vienības. Jāturpina darbs pie krājumu fiziskās un saturiskās kvalitātes uzlabošanas!

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājumu 2024.gada beigās sastāda 127 245 vienības, t.sk. grāmatas - 104328 eks. (82%), no tām- daiļliteratūra 42 %, bērnu grāmatas 15 %; periodiskie izdevumi - 22 443 eks.(17,6 %), audiovizuālie dokumenti u.c. – 474 vienības 0,4 %. Krājums latviešu valodā -121 713 (95,6 %), krievu valodā – 5065 (4%), citās valodās (angļu, vācu, ukraiņu) - 467 eks (0,4 %).

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas krājuma rādītāji"

	2022.	**2023.**	**2024.**
Jaunieguvumi kopā	1761	1621	1791
t. sk. grāmatas	665	594	782
t. sk. latviešu daiļliteratūra	131	123	135
t. sk. bērniem	216	168	162
Izslēgtie dokumenti	1893	2970	2556
Krājuma kopskaits	40178	38553	37788
Grāmatu krājuma apgrozība	1,02	0,75	0,66
Periodisko izdevumu apgrozība	2,1	2,1	1,56

Alūksnes novada bibliotēkas krājumā 2024. gadā saņemti 1791 jaunieguvumi, kas ir par 10,5 % vairāk kā 2023. gadā, no tiem - 782 eksemplāri grāmatas, kas ir par 31,6 % vairāk kā iepriekšējā gadā. Visvairāk iegādāta daiļliteratūra - 400 eksemplāri (51% no jauniegūtajām

grāmatām), 17,3 % no jauniegūtajām grāmatām ir latviešu daiļliteratūra, 20,7 % - grāmatas bērniem.

Kopējais jauniegūvumu skaits uz 1 lietotāju ir 1,01 vienība, grāmatas – 0,46 vienības uz 1 bibliotēku lietotāju.

Rēķinot uz vienu Alūksnes pilsētas iedzīvotāju (6776), ir 5,6 bibliotēkas fiziskā krājuma vienības, bet uz vienu bibliotēkas lietotāju – 22,6 vienības. Jāturpina darbs pie krājumu fiziskās un saturiskās kvalitātes uzlabošanas!

Alūksnes novada bibliotēkas krājumu kopumā papildinājušas 1791 krājuma vienības, no tām – 781 eks. grāmatas, 1 eks. DVD. Lielākais jauniegūvumu skaits ir daiļliteratūra, t.sk. latviešu daiļliteratūra (135 eks.) – Sandras Kalnietes, Silvijas Brices, Zanes Daudziņas, Andras Manfeldes, Daces Rukšānes, Daces Judinas u.c. autoru darbi; tulkotā literatūra (265 eks.)- Š. Linkas, M. Konelija, A. Jansones, M. Haranas u.c. romāni; biogrāfiskie darbi par pasaules un Latvijas slavenībām - Dž. Baidenu, G. Kelliju, M. Obamu, A. Švarcenegeru, Ī. Masku, E. Liepiņu, A. un J. Žagariem, I. Freibergu u.c.; izdevumi bērniem un pusaudžiem (162 eks)- gan latviešu autoru grāmatas, gan tulkotie izdevumi, arī ukraiņu autoru darbi –O. Dužaka, S.Žukovs; pirmsskolas un jaunākā vecuma bērniem - krāšņi ilustrēti izdevumi, pasakas, dzejoļi, izglītojoši izdevumi Evija Gulbe, Nora Ikstena, Antra Vanaga, Ingo Zīgners u.c.); vidējā vecumposma bērniem - romāni, komiksi, stāsti, brīvdienu detektīvi (Baiba Zīle, Laura Vinogradova, Viktorija Zlatkina, Sabīne Bolmane u.c.). Aizraujošs ir pasūtīto seriālizdevumu klāsts bērniem - "Avenīte", "Baltais Valis", "Ilustrētā Junioriem Mini", "Lielais Detektīvs", "Pūcīte', "Rūķītis" u.c., diemžēl, bērnu interese par tiem nav liela. Nozaru literatūrā visvairāk jauniegūvumu sabiedriskajās zinātnēs, uzziņu izdevumi un lauksaimniecības nozarē, vismazāk papildinātas dabaszinātņu, sporta un ģeogrāfijas nozares.

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkas krājums papildinājies ar vērtīgiem izdevumiem - TOP celtniecības grāmatu komplekts: "Elektriķa rokasgrāmata", "Santehniķa rokasgrāmata", "Jumti", "Viedo māju rokasgrāmata", "BIM rokasgrāmata", juridiskā literatūra: " Krimināltiesības", "Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija", "Civillikuma procesa komentāri" u.c. Novadpētniecības krājumu papildināja 1 DVD filma no sarunu cikla "Savējie iedvesmo" par dizaineri Iritu Tīlāni –Pakalniņu un novadnieču Ilzes Kaktiņas un Veltas Melzobes dzejas krājumi.

Rēķinot uz vienu Alūksnes pilsētas iedzīvotāju (6776), ir 5,6 bibliotēkas fiziskā krājuma vienības, bet uz vienu bibliotēkas lietotāju – 22,6 vienības. Jāturpina darbs pie krājumu fiziskās un saturiskās kvalitātes uzlabošanas!

Alūksnes novada bibliotēka pārskata periodā dāvinājumos saņēmusi 200 eksemplārus grāmatu no individuālajiem dāvinātājiem, kā arī bezatlīdzības izdevumus.

2024.gadā Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās tika veikta krājuma saturiskā un fiziskā uzlabošana.

No bibliotēku krājumiem izslēgti pavisam kopā 11567 izdevumi, t.sk. grāmatas – 4131 eks. Norakstīšanas iemesli - nolietotas un novecojušas pēc satura, dubletes, īslaicīgs glabāšanas termiņš. Visvairāk izslēgti izdevumi no lauksaimniecības, medicīnas, sabiedriskajām zinātņu nozarēm, uzziņu literatūra. Daiļliteratūrā izslēgti 2663 eks., bērnu grāmatas - 591 eks. Izdevumi krievu valodā - 895 eks.

Alūksnes novada bibliotēkā pārskata gadā, veicot krājumu rekomplektēšanu – no krājuma izslēgti 2556 eks., no tiem grāmatas- 876 eks.: daiļliteratūra - 622 eks, bērnu grāmatas -187 eks, arī nozaru izdevumi. Norakstītie iespieddarbi nodoti makulatūrā. No aktīvā krājuma, pieaugušo lasītāju apkalpošanas nodaļas un bērnu apkalpošanas nodaļas uz krātuves krājumu pārvietoti liekie un mazpieprasītie izdevumi 223 eks. Krātuves krājums uz 01.01.2025. sākumu ir 5027 eks.

Valsts finansētās lasītveicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024" grāmatas Alūksnes novada bibliotēka un tās 15 struktūrvienības saņēma 2024. gada jūlijā. Pavisam kopā novada publiskās bibliotēkas programmas ietvaros saņēma 271 eksemplāru par summu 2740,95 EUR un izglītības iestāžu - Alūksnes vidusskola un Ernsta Glika Alūksnes

Valsts ģimnāzijas bibliotēkas saņema 38 eksemplārus par 392,93 EUR. 2024. gada žūrijas kolekcijā bija iekļautas 28 grāmatas, 9 no tām oriģinālliteratūras darbi un 19 tulkojumi, kas tulkoti no vācu, ukraiņu, itāļu, franču, angļu, poļu u.c. valodām.

Alūksnes novada publisko bibliotēku krājumu rekataloģizācija pabeigta 2014.gadā. No četrām, novada vispārizglītojošajām skolām trijās skolu bibliotēkās strādā ar IS Alise. 2024. gada septembrī pabeigta IS Alise ieviešana Ziemeru pamatskolas bibliotēkā, viss krājums atspoguļots kopkatalogā, ar Alūksnes novada bibliotēkas speciālistu palīdzību iekārtota bibliotēka. Veiksmīgi pabeigta Alūksnes vidusskolas bibliotēkas krājuma sadale un rekataloģizācija atbilstoši klašu grupām un atrašanās vietai (skola izvietota 3 ēkās).

- **Bibliotēku krājuma veidošana un papildināšana bērnu un jauniešu literatūrā. Jaunieguvumu proporcionalitāte, salīdzinot iegādāto pieaugušo un bērnu un jauniešu literatūru un lasītāju sastāvu, alternatīvo lietu komplektēšana (spēles, puzles, diski u. c.)**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkā un tās 16 struktūrvienībās krājumi papildināti ar 705 grāmatām bērniem un jauniešiem, kas ir 21,7 % no kopējiem jaunieguvumiem – grāmatām. Alūksnes novada bibliotēkā grāmatu jaunieguvumi bērniem sastāda 20,7%. Bērnu un jauniešu lietotāju skaits novada bibliotēkās ir 26,5 % no kopējā bibliotēku lietotāju skaita, Alūksnes novada bibliotēkā – 39%. Secinājums – bibliotēkām jāpievērš lielāka uzmanība grāmatu piedāvājumam bērniem un jauniešiem.

Kopumā uz 01.01.2025. Alūksnes novada bibliotēku krājumos grāmatas bērniem sastāda 15 %, kas nav apmierinošs rādītājs.

Ierobežotā finansējuma dēļ pārskata periodā spēles bibliotēkās nav iegādātas.

Pārskata periodā jaunieguvumi - seriālizdevumi bērniem un jauniešiem saņemti 157 eks., kas ir tikai 2,6 % no kopējā seriālizdevumu - jaunieguvumu skaita, Alūksnes novada bibliotēkā šie skaitļi ir attiecīgi - 82 eks. (8,3%).

- **Datubāzes**

Alūksnes novada bibliotēkās pieejamas divas datubāzes - Lursoft laikrakstu bibliotēka news.lv un Letonikas portāls letonika.lv, pēdējais arī ar piekļuvi ārpus bibliotēkas telpām.

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkās pieejamo datubāžu izmantojums"

Datubāze	2022.	2023.	2024.
Letonika			
lejuplāžu skaits	3784	4822	7737
News			
lejuplāžu skaits	4929	3389	1699

Letonikas datubāzes izmantojums krietni pieaudzis – par apmēram 3000 skatījumu jeb 60,5 % vairāk nekā iepriekšējā pārskata gadā. Visaktīvāk tā izmantota Alūksnes novada bibliotēkā (3486 skatījumi, tai skaitā attālinātais lietojums - 475), Annas bibliotēkā (1623), Jaunlaicenes bibliotēkā (671), Pededzes bibliotēkā (485), arī Bejas (265) un Liepnas (141) bibliotēkās. Pārējās pagastu bibliotēkās skatījumu skaits zem 100. Letonikas datubāze izmantota kultūras notikumu scenāriju un jubilāru izstāžu veidošanai, skolēnu darbu rakstīšanai, datubāzes "Valodas" sadaļa – pārbaudot pareizrakstību, skatot sinonīmus, meklēta arī informācija par literatūru, Kultūras kanonu.

News.lv laikrakstu bibliotēka izmantota uzziņu sniegšanai, novadpētniecības materiālu papildināšanai, jaunāko rakstu lasīšanai. Tā visvairāk izmantota Jaunlaicenes bibliotēkā (639 skatīti raksti), seko Alūksnes novada bibliotēka (276), Pededzes bibliotēka (204), Malienas bibliotēka (128). Jaunlaicenes bibliotēkā, arī Malienas bibliotēkā izveidojies lasītāju loks, kas

datubāzes ietvaros iepazīstas ar rakstiem no avīzēm, kas drukātā veidā bibliotēkā nav pieejamas – "Latvijas Avīzi", "Neatkarīgo Rīta Avīzi Latvijai", tuvāko novadu presi. Alūksnes novada bibliotēkā un Malienas bibliotēkā izveidotas "aģentu kartītes", kas e-pastā ziņo par rakstiem, kuros minēts norādītais atslēgvārds, tādejādi sekojot līdzi informācijai par novadu / pagastu arī šajā datubāzē.

Kopumā, tāpat kā citos gados, datubāžu izmantojums novada bibliotēkās ir atšķirīgs: tās bibliotēkas, kas atradušas datubāzēm pielietojumu iepriekš, turpinājušas to darīt arī pārskata gadā. Komentārs par datubāžu izmantojumu Māriņkalna bibliotēkā: "Lai gan datubāzes tiek popularizētas visiem apmeklētājiem, tās šobrīd netiek izmantotas, visticamāk tāpēc, ka to izmantošanai ir nepieciešams ierasties bibliotēkā. Tas var radīt papildu barjeru, īpaši jaunāku apmeklētāju vidū, kas, iespējams, dod priekšroku digitālām un ērtākām pieejām. Turklāt datubāze "Letonika" ir pieejama skolēniem, izmantojot viņu e-klases datus, tādējādi nav nepieciešamība apmeklēt bibliotēku, lai to izmantotu."

- **Krājuma un datubāzu popularizēšana**

Pārskata gadā turpinājām bibliotēkas lietotājiem piedāvāt piekļuves datus katalogam, 3td e-grāmatu bibliotēkai un attālinātai datubāzes Letonika izmantošanai gan klātienē, gan piesakoties bibliotēkas mājas lapā – aizpildot tur ievietoto pieteikuma formu. Tradicionāli par datubāzēm lasītāji tiek informēti klātienes apmeklējumu laikā, īpaši no jauna reģistrētie lasītāji, par tām izvietota informācija pie IT iekārtām. Visās novadu bibliotēkās pieejams Alūksnes novada bibliotēkas sagatavotais buklets par katalogiem un datubāzēm, ko piedāvāt apmeklētājiem. Organizējot tikšanās ar skolēniem, senioriem, tiek atgādināts arī par datubāžu pieejamību bibliotēkās.

Alūksnes novada bibliotēkā informatīvās norādes plauktu galos un grāmatu marķēšana ar uzlīmēm atbilstoši to tematikai būtiski palīdz pie grāmatu izvēles, to ir atzinuši daudzi lasītāji. Arī novadpētniecības izdevumiem piešķirts savs marķējums.

Bibliotēkas krājuma popularizēšanas nolūkos visa gada garumā veiktas dažādas aktivitātes: veidotas grāmatu izstādes un grāmatu apskati, informācija par jaunieguvumiem ievietota bibliotēkas mājas lapā un sociālajos tīklos, kā arī sūtīta uz lasītāju norādītajām e-pasta adresēm, organizēti erudīcijas konkursi, Dzejas dienas, Grāmatu svētki un atsevišķas tikšanās ar grāmatu autoriem VKKF atbalstīto projektu "Rakstnieku stāsti par stāstiem" un "Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks - 5" (skolēniem) ietvaros.

Visiecienītākais krājuma popularizēšanas veids ir **literatūras un tematiskās izstādes, apskati**. Ar to palīdzību iepriekšējā gadā atzīmētas rakstnieku jubilejas (A. Akmentiņš), sniegts ieskats pašmāju un ārzemju slavenību dzīvesstāstos ("Pūķa gadā dzimušie"), atgādināts par latviešu gadskārtu svētkiem (Lieldienas, Jāņi, Ziemassvētki), piedāvāts atcerēties par sezonālām aktualitātēm (konservēšana, modes pasaule, Latvijas putni u.c.). Bibliotēku nedēļā apmeklētāji varēja iepazīties ar grāmatām, kurās to autori ir atstājuši savus autogrāfus. Izstāžu veidā tika izceltas atsevišķas krājuma daļas – Ziemeļvalstu literatūras nedēļā aktualizēta islandiešu literatūras daudzveidība, oktobrī akcents likts uz latviešu mūziķu dzīvesstāstiem. Tika veidotas arī mazās - vienas dienas izstādes (Tīģeru diena, Kalnu diena utt.). Grāmatu izstādes papildina dažādus bibliotēkā rīkotus pasākumus (VKKF atbalstītā projekta "Rakstnieku stāsti par stāstiem" ietvaros organizētās tikšanās ar sešām Latvijā populārām stāstu autorēm). Arī alūksniešu vaļasprieku izstādes tiek papildinātas ar bibliotēkas krājumā esošo attiecīga satura literatūru (Sandras Zalcmanes ziepju pušķu izstāde, Valentīnas Pliškinas ežu kolekcija, Natālijas Kaktiņas vaska sveču izstāde un Lāsmas Kaupužas sojas sveču izstāde, dāliju ziedu izstāde).

Ziemeļvalstu literatūras nedēļā aicinājām uz pasākumu par Islandi, kurā klausītājiem piedāvājām **islandiešu literatūras apskatu**, kā arī kopā ar alūksnieti Diānu Lozko doties neklātienes ceļojumā uz Islandi.

Jau vairākus gadus abonementā tiek iekārtots **plaukts** ar Latvijas Televīzijas dokumentālajā raidījumu ciklā **"Literatūre – ceļojums ar rakstnieku"** ieteiktajām grāmatām.

Šoreiz mūsu bibliotēkā populārākie no šīs kolekcijas bija Daces Rukšānes romāni "Krieva āda" un "Džikī".

Aizvadītajā gadā tika mainīta ierastā kārtība un bibliotēkas lietotājiem piedāvāts iepazīties ar jaunieguvumiem citādā formātā, nepiesaistīt to konkrētai jauno grāmatu dienai, bet, iegādājoties jaunās grāmatas, pēc iespējas ātrāk laist tās apritē. Lasītāji ir atzinīgi novērtējuši šo jauninājumu, uzsverot, ka daudz patīkamāk un ērtāk ir uzreiz paņemt iepatikušos grāmatu, nekā gaidīt to rindā. Rindas, protams, tāpat ir un būs, bet pastāv arī iespēja uzreiz tikt pie kādas jaunas grāmatas. Bibliotēkā **jaunieguvumu saraksti** joprojām pieejami gan drukātā, gan elektroniskā veidā (bibliotēkas interneta vietnē, sociālajos tīklos), tie uz e-pastu tiek sūtīti lasītājiem, kuri ir apstiprinājuši to, ka vēlas saņemt informāciju par bibliotēkas aktualitātēm.

Novērots, ka pastiprināta interese par konkrētām grāmatām rodas, ja pēc kāda literārā darba ir uzņemta filma ("Pansija pilī"), iestudēta teātra izrāde, bijusi tikšanās ar rakstniekiem vai arī, ja autors ir aizgājis mūžībā (I. Bauere). Arī Grāmatu svētku ietekmē aizvadītajā gadā izveidojas rindas pēc Sandras Kalnietes un Andra Rača darbiem, jo šie autori bija uzaicināti uz tikšanos ar Alūksnes puses iedzīvotājiem. No latviešu autoriem iepriekšējā gadā mūsu lasītāji vislielāko interesi izrādīja par Leldes Kovaļovas, Zanes Daudziņas, Daces Judinas daiļradi. Nebija atstāti novārtā arī "Vakara Romāna" sērijā iznākušie darbi. Lasītāko ārzemju autoru sarakstā ierindojušies E. Šepa, M. Ventrasa, Š. Linka, K. Vaita. Netiek aizmirstas arī agrākos gados iznākušās grāmatas – L. Railijas, K. Lekbergas, Jū Nesbē romāni. Pēdējā laikā daudzi apmeklētāji nāk uz bibliotēku ar vienādiem pieprasījumiem, jo sociālajos tīklos ievietotā informācija par agrāk izdotajām grāmatām un citu atsauksmes par tām bieži vien motivē cilvēkus pievērsties konkrētu grāmatu lasīšanai. Tātad arī sociālie tīkli ļauj popularizēt bibliotēkas krājumu diezgan plašai auditorijai.

Sagaidot **Eiropas autoru dienu**, kura tiek atzīmēta 25. martā, Alūksnes novada bibliotēka piedāvāja viesiem interesentiem piedalīties **konkursā**, mēģinot atbildēt uz 10 jautājumiem, kuri ir saistīti ar Eiropas rakstnieku daiļradi. Meklējot atbildes, tika aicināts izmantot Alūksnes reģiona bibliotēku elektronisko katalogu. Savukārt Jaunlaicenes bibliotēkā Eiropas autoru dienā aicināja uz **tikšanos ar grāmatu tulkotāju**, jaunlaicenieti Sintiju Zariņu.

Ļoti efektīvs krājuma popularizēšanas veids ir bibliotēkas tīmekļa vietne un sociālie tīkli - Facebook lapa un Instagram profils. Veiksmīgi turpinājās un papildinājās ar jauniem ierakstiem Alūksnes novada bibliotēkas Facebook kontā pirms dažiem gadiem aizsāktā **rubrika "Ko lasīt?"** ar bibliotekāru ieteiktajām grāmatām, piesaistot tās kādam notikumam, dabas parādībai, autoram u.c. (Starptautiskā Kaķu diena, Sniegavīru diena, rabarberu laiks, Daina Avotiņa utt.). Ar savu lasīšanas pieredzi **rubrikā "Ko lasa alūksnieši"** dalījās ne tikai pilsētas (Velga Podniece), bet arī novada iedzīvotājas - Dzintra Kandis un Mirdza Korne.

Arī novada bibliotēkās, popularizējot krājuma resursus, tiek veidotas izstādes, gatavoti literatūras apskati bērniem un pieaugušajiem, rīkotas jauno grāmatu dienas, Facebook kontā regulāri ievietota informācija par grāmatu un periodikas jaunieguvumiem, apkopoti "Lasītāko grāmatu TOP". Šāda pieredze apliecina, ka komunikācija sociālajos tīklos var būt efektīvs veids, kā piesaistīt apmeklētājus un veicināt bibliotēkas pakalpojumu izmantošanu. Tas arī uzsver nepieciešamību izmantot radošu pieeju, lai veidotu saikni ar vietējiem iedzīvotājiem.

Lai radītu un nostiprinātu dažādu paaudžu alūksniešu lasīšanas paradumus un popularizētu latviešu oriģinālliteratūras daudzveidību, pievēršot īpašu uzmanību tieši īsprozas žanram, realizējot **VKKF atbalstīto projektu "Rakstnieku stāsti par stāstiem**", tika dota iespēja 203 Alūksnes iedzīvotājiem klātienē tikties un diskutēt ar **6 Latvijā pazīstamām grāmatu autorēm**, kas sevi pierādījušas īsprozas žanrā: **Zani Daudziņu, Daci Vīganti, Janu Egli (īstajā vārdā Janu Rūci), Janu Veinbergu, Dženu Andersoni un Baibu Zīli.** Ļoti gaidītas ir šīs tikšanās ar rakstniekiem, kas palīdz iepazīt autoru un viņu darbu tapšanu.

VKKF atbalstītā projekta "Rakstnieku stāsti par stāstiem" ietvaros
Alūksnes novada bibliotēkā ar lasītājiem tikās Zane Daudziņa un Dace Vīgante

Dzejas dienas vienmēr ir īpašs laiks Alūksnes novada bibliotēkām, kad aicinām arī pārējos Alūksnes pilsētas un novada iedzīvotājus iesaistīties kādā akcijā un baudīt dzeju. Pārskata periodā aicinājām ikvienu iesaistīties **akcijā "Uzdāvini dzejoli!"**. Kā piedalīties akcijā? IZVĒLIES kāda autora dzejoli vai RADI to pats; UZRAKSTI to, ar roku vai datoru – uz īpaši noformētas lapas, atklātnītes, grāmatzīmes, asfalta …, norādot dzejoļa autoru; UZDĀVINI uzrakstīto dzejoli kādam – Tev īpašam cilvēkam, tuviniekam, kolēģim, draugam, klases biedram, garāmgājējam, svešiniekam, vientuļniekam, mums visiem… Dzejoli var uzdāvināt arī NOLASOT to kādam.

Prieks, ka Alūksnes novada bibliotēkas iniciētajā Dzejas dienu akcijā "Uzdāvini dzejoli!" iesaistījās visas novada bibliotēkas, izglītības iestādes, vairākas iestādes un organizācijas. Foto skatīt te, te, te, te

Alūksnes novada bibliotēkas iniciētajā akcijā "Uzdāvini dzejoli!" aktīvi iesaistījās Alūksnes vidusskolas skolēni, kuri savus sagatavotos dzejoļus dāvināja, apmeklējot pilsētas iestādes un uzņēmumus, kā arī uz ielas sastaptajiem alūksniešiem

Interesants un atmiņā paliekošs bija 2024. gada 5. septembrī Dzejas dienu pasākums, kurā saruna ar dzejnieku Martu Pujātu notika netradicionālā veidā - dzeja autora izpildījumā skanēja braucienā ar tūristu vilcieniņu "Severīns" pa Alūksnes pilsētu, piestājot īpašās Alūksnes vietās - pie Bānīša stacijas, ezera, Pilssalā u.c. Īpašu klausītāju atzinību izpelnījās autora lasījumi no krājuma "Dāma baltos džinsos", viņa īpašā spēja saskatīt katrā vietā neparasto. Netrūka arī klausītāju jautājumu. Katram apmeklētājam bija iespēja "uzcienāties ar dzejoli" - īpaši sagatavotas autora dzejas rindas. Foto skat. te

Dzejas vilcieniņš kopā ar dzejnieku Martu Pujātu dodas Alūksnes ielās 05.09.2024.

Pēc vairāku gadu pārtraukuma Alūksnē tika atjaunoti **Grāmatu svētki**. Tie norisinājās 2 dienas 20. un 21. septembrī. Programma bija daudzveidīga un pārdomāta, lai iesaistītu un ieinteresētu dažādas iedzīvotāju grupas. 20. septembrī Alūksnes vidusskolas skolēniem notika tikšanās ar rakstniecēm Luīzi Pastori (komiksu darbnīcas, spēle" Mākslas detektīvi"), Lindu Nemieru un Ievu Melgalvi. 21. septembrī Alūksnes Kultūras centrā bija tikšanās ar Eiropas Parlamenta deputāti, grāmatu autori Sandru Kalnieti, rakstnieku Pāvilu Raudoni, apgāda "Jumava" vadītāju Juri Visocki, grāmatas "Edgars Liepiņš. Ziemeļu zvaigzne" sastādītāju Anitu Ausjuku, astrologu Andri Raču u.c. Pateicoties sadarbībai ar Alūksnes novada kultūras centru, visiem Grāmatu svētku apmeklētājiem tika piedāvāta iespēja bez maksas noskatīties animācijas filmu "Straume", kā arī apmeklēt Ulda Sedlenieka Alūksnes Tautas teātra "Slieksnis" izrādi – Mārtiņš Zīverts "Tvans". Savukārt svētku grāmatu komercizstādē varēja iegādāties sev tīkamāko grāmatu, iepazīties ar jaunāko literatūru. Grāmatu svētki noteikti pievērš un aktualizē iespiesto izdevumu nepieciešamību mūsdienu sabiedrībā, lasīšanas kā vērtības nezūdamību. Šī tradīcija ir jāturpina. Foto skatīt te.

Grāmatu svētkos Alūksnē ar lasītājiem tikās Sandra Kalniete un apgāda "Jumava" radošā komanda

2024.gada nogalē, pēc iedzīvotāju aptaujas rezultātu apkopošanas, tika nolemts atjaunot lasītāju klubiņu.

Ieskats dažās no novadu bibliotēku aktivitātēm:

Māriņkalna bibliotēkā tiek veidotas grāmatu izstādes ar pievilcīgiem un aizraujošiem nosaukumiem, izvairoties no tradicionālajām izstādēm rakstnieku jubilejās, jo ir secināts, ka tās neizraisa apmeklētāju interesi. Izstādēs bieži tiek izmantoti izdevumi, kuri ir saņemti SBA kārtā, jo aktīvākie lasītāji jau ir iepazinuši savas bibliotēkas krājumu un vēlas paņemt ko neredzētu lasīšanai uz mājām.

Īpaša uzmanība grāmatu iepirkumos tika pievērsta jaunākā skolas vecuma bērniem, jo šī vecuma grupa ir aktīvākie bibliotēkas apmeklētāji. Savukārt, pusaudžu apmeklētība ir salīdzinoši zema, tādēļ arī jaunāko grāmatu klāsts šai grupai ir ierobežotāks. Tomēr, lai veicinātu pusaudžu interesi un piesaisti lasīšanai, tika izveidoti divi atsevišķi grāmatu plaukti, izmantojot jau esošo krājumu. Pirmais plaukts "TikTok iesaka" ietver grāmatas, kas populāras platformā TikTok un ir tulkotas latviešu valodā. Šis plaukts ir paredzēts, lai sasniegtu to

pusaudžu auditoriju, kuri seko literatūras tendencēm sociālajos tīklos. Otrs plaukts "Young Adults" piedāvā literatūru, kas piemērota pārejas posmam no bērnu uz pieaugušo literatūru. Šajās grāmatās mīlestība un attiecības tiek atspoguļotas ar lielāku dzīves realitātes izjūtu, sniedzot pusaudžiem iespēju iepazīt sarežģītākas un reālākas emocionālās tēmas

Annas bibliotēkas rīkotājā pasākumā "Laimīgie lasa grāmatas un dzer kafiju…" apmeklētājiem bija iespēja iesaistīties spēle par grāmatām un bibliotēku, notika sarunas par lasīšanu, kā arī jaunu dzejoļu radīšana. Veiksmīgi noritēja akcija "Lasi pats un iesaki citiem!"

Pasākuma "Laimīgie lasa grāmatas un dzer kafiju" dalībniekiem tika dots uzdevums – radīt dzejoli no grāmatu nosaukumiem, Annas bibliotēkā 26.04.2024.

Malienas bibliotēka uzlūdza visus interesentus uz dzejmūzikas vakaru "Rudens putna dziesma" ar mūziķa Arta Gāgas piedalīšanos.

Dzejas un mūzikas vakars kopā ar mūziķi Arti Gāgu Malienā

Ilzenes bibliotēkā lasīšanas paradumi tika popularizēti, piedāvājot apmeklētājiem iesaistīties dažādās aktivitātēs - "Radīt prieku", "Grāmata ir kā atvars - pārņem savā varā, izraisa smieklus, asaras…", Bibliotēku nedēļas pasākumi.

Jaunalūksnes bibliotēkā Dzejas dienu ietvaros tika rīkots pasākums "Uzcienājies ar dzejoli", kur katrs lasītājs varēja izvēlēties sev dāvanu ar dzejoli un konfekti. Dzejas rindas tika rakstītas uz asfalta pie pagasta iestādēm, arī tādā veidā popularizējot dažādu autoru liriku. Februārī sociālajā tīklā facebook.com Jaunalūksnes bibliotēkas lapā lasītāji tika aicināti izteikt savu viedokli par romantiskā žanra grāmatām.

Liepnas bibliotēka aicināja visus interesentus Facebook.com domu biedru grupā "Izcilas grāmatas " atrast konkrētu grāmatu un izlasīt par to citu lasītāju atsauksmes. Cikla "Latviešu Grāmatai 500" ietvaros skolēniem un pirmsskolas vecuma bērniem tika izveidota grāmatu izstāde un demonstrēta prezentācija "Margarita Stāraste. Dzimtās valodas dienai."

Bejas bibliotēkas lasītāju klubiņa "Pipariņš" pasākumi regulāri tiek papildināti ar jauno grāmatu apskatiem. Čaklākie lietotāji par jaunieguvumiem informāciju saņem mutiski un telefoniski.

- **Programma "Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām"**

Programma "Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām" ir tikai daļa no 2024. gadā īstenotās programmas "Latviešu valodas stiprināšana caur lasītprasmi", kuru realizē Latvijas Nacionālā bibliotēka ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas atbalstu, un, nenoliedzami, tā sniedz būtisku pienesumu Latvijas bibliotēkām, dodot iespēju bibliotēku krājumus papildināt ar patiešām vērtīgām grāmatām.

Alūksnes novada bibliotēkā un tās 16 struktūrvienībās minētās programmas ietvaros saņemti 247 eksemplāri jaunu, augstvērtīgu grāmatu kopumā par 2865,09 EUR. Bibliotēku krājumi tika papildināti ar augstvērtīgiem oriģinālliteratūras darbiem pieaugušajiem un bērniem, nozaru literatūru, kā arī ārvalstu autoru darbu tulkojumiem latviešu valodā.

Alūksnes novada publisko bibliotēku darbinieki aizrautīgi iesaistījās grāmatu piedāvājuma izvēlē. Vidēji katra bibliotēka saņēma 14 - 16 izdevumus. 2024. gada programmas piedāvājumā bija īpaši plašs bērnu grāmatu klāsts.

Visvairāk pieprasītie projekta izdevumi Alūksnes novada bibliotēkās –

- L. Rozentāle "Ričijs Rū un lielais ceļojums",
- Brūvere "Citāda dzīve",
- M. Lindgrēna "Mākslīgā intelekta krahs Vakarbirzēs",
- N. Ikstena "Draugi. Vabulīša un Pifāna piedzīvojumi",
- Z. Rubene "Digitālā bērnība",
- Zīgners "Mazais pūķis Kokosrieksts un noslēpumainais templis",
- L. Gundars "Nē!".

Alūksnes novada bibliotēka programmas ietvaros izvēlējās krājumu papildināt galvenokārt ar nozaru izdevumiem (10 eks.) - A. Svilāns "Eiropas skaistākie dārzi", "Publiskās tiesības. Ievads", "Interešu pārstāvības process", "Latvijas mākslas vēsture I" u.c. Bērnu apkalpošanas nodaļā saņemtas grāmatas G. Šmite "Brīnišķā operas pasaule", P. Soha "Tīrība. Higiēnas vēsture", I. Kohs "Kurš uzvarēs?", R. Jendžejevska - Vrubela "Hipolita Kabeļa noskaņojumu grāmata" u.c. Katrā programmas grāmatā ielīmēta uzlīme, lasītāji tika informēti Alūksnes novada bibliotēkas interneta vietnē – skat. te, informācija publicēta arī sociālajā tīklā Facebook, skat. te, kā arī sagatavotas informējošas prezentācijas.

- **Darbs ar parādniekiem**

Pārskata periodā īpašu izmaiņu darbā ar parādniekiem nav. Tā aizvien ir aktuāla problēma, kas būtiski ietekmē bibliotēkas informācijas resursu pieejamību un traucē nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanu. Darbā ar parādniekiem galvenais – darīt to regulāri, visa gada garumā ar viņiem tiek strādāts, atgādinot par nenokārtotiem parādiem dažādos veidos: sūtot vēstules uz e-pastu, izmantojot BIS ALISE iespējas, rakstot īsziņas ar lūgumu atnest savlaicīgi nenodotos izdevumus, zvanot uz norādītajiem telefona numuriem (kuri reizēm izrādās vispār neeksistējoši) un arī, iesaistot ģimenes locekļus, ja parādnieks nav citādi sasniedzams. Ir lasītāji, kuri operatīvi cenšas nokārtot parādus, ir tādi, kuriem jāatgādina vairākas reizes un ir arī tādi, kuri sagādā problēmas. Jāņem vērā, ka straujais un ne vienmēr prognozējamais dzīves ritms ievieš savas korekcijas, liekot mainīt dzīvesvietas, tālruņu numurus, e-pasta adreses. Rezultātā viena daļa parādnieku vienkārši nav sasniedzama, jo nekāda veida komunikācija ar viņiem nav iespējama. Līdz ar to viņu paņemtās grāmatas ar laiku tiek izslēgtas no krājuma.

Reģistrējoties bibliotēkā, katrs lasītājs tiek iepazīstināts ar bibliotēkas noteikumiem, īpaši uzsverot nepieciešamību ievērot grāmatu lietošanas termiņus un vajadzības gadījumā tos

pagarināt vai nu atnākot personīgi, vai piezvanot, vai atsūtot ziņojumu uz e-pastu, vai arī izdarot to elektroniski, pieslēdzoties elektroniskajam katalogam. Autorizācijas dati tiek izsniegti visiem jauniem lasītājiem, kuriem ir norādīta e-pasta adrese. Tiek atgādināts arī par esošajiem parādiem citās nodaļās vai novada bibliotēkās. Dažreiz izrādās, ka grāmatas ir nozaudētas vai sabojātas, bet arī tādā gadījumā var atrast risinājumu, aizvietojot tās ar līdzvērtīgām.
Arī pagastu bibliotēkās darbs ar parādniekiem notiek visa gada garumā, ietverot sevī regulāru komunikāciju, lai atgādinātu par grāmatu lietošanas termiņu ievērošanu. Bibliotekāri izmanto dažādas metodes, tostarp mutiskus atgādinājumus, telefona zvanus, saziņu Whatsapp lietotnē un sociālajos tīklos, ziņojumus uz e-pastu vai SMS veidā, lai varētu komunicēt ar tām personām, kuras nav parūpējušās par savlaicīgu iespieddarbu atgriešanu. Daži lietotāji pēc atgādinājuma saņemšanas, izmantojot kopkatalogu, lūdz pagarināt viņiem izsniegto lasāmvielu, ja tā nepieciešama darbam vai mācībām. E-grāmatu lasītāji paši seko līdzi termiņiem un lūdz pagarinājumu, ja izveidojusies šāda situācija. Ļoti pozitīvi, ka parādniekiem ir liegta iespēja lasīt grāmatas 3td e-bibliotēkā, tas motivē nokārtot parādus.

Novērots, ka visvairāk parādnieku veidojas no vienreizējiem bibliotēkas apmeklētājiem, kuri dažādu iemeslu dēļ ienāk bibliotēkā, ierauga kādu izdevumu, kas viņus uzrunā, bet pēc tam aizmirst atnest to atpakaļ. Reizēm problēmas sagādā skolēni, kuri maina dzīvesvietu vai skolas.

- **Ar bibliotēkas krājumu saistītās problēmas un to risinājumi, vajadzības, galvenie secinājumi pārskata periodā**

Pārskata periodā novērots, ka Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienību - pagastu bibliotēku vadītāji, mazāk laika var veltīt darbam ar krājumu, jo papildus bibliotekārajam darbam ir jāveic arī VPVKAC darbs, prioritāri, protams, lietotāju apkalpošana. Nepietiekami tiek strādāts pie krājuma kvalitātes, rekomplektēšanas, to pierāda arī zemās bibliotēku krājumu apgrozības.

Pašvaldības piešķirtie finansiālie līdzekļi ir apmierinoši, bet iespieddarbu (grāmatu) cenas arvien pieaug, tādēļ jāizvērtē katras grāmatas nepieciešamība un kādai lasītāju grupai tā būs adresēta.

Alūksnes novada bibliotēkā neapmierina esošās, pielāgotās telpas krātuves krājumam. Nav pārskatāms grāmatu izkārtojums, jāuzlabo apgaismojums.

Pārskata gadā 2 nedēļu garumā saskārāmies ar IS Alise darbības traucējumiem, ievadīto datu zudumu, ko radīja problēmas LNB Datu centrā. Jāsaka gan, ka šajā laika posmā jaunas grāmatas katalogā netika ievadītas, datu zudumi saistījās ar periodisko izdevumu uzskaiti, cirkulācijas datu zudumu, kas vēl joprojām atklājas darba procesā, arī kārtējās inventarizācijās. Tika saņemts paziņojums no KISC par to, ka konstatēti bojājumi atsevišķās LNB datu centra infrastruktūras komponentēs, kā rezultātā informācijas sistēmu darbībā ir novērojama lēndarbība vai īslaicīgi pieejamības traucējumi, bet novēloti tika saņemts paziņojums, ka gadījumos, kad atjaunojas informācijas sistēmas darbība, tomēr tajā nekādas darbības neveikt, kā rezultātā – situācijās, kad īslaicīgi IS Alise darbojās, bibliotēku darbinieki centās izmantot šo iespēju, lai strādātu sistēmā (~ 1. – 3. jūlijs), šajā laikā sistēmā ievadītie dati tad arī tika zaudēti.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Sagatavoja:
Sandra Avotiņa, Flora Čubarova, Erita Būdniece,
Alūksnes novada bibliotēkas galvenās bibliotekāres

7. Darbs ar bērniem un jauniešiem

- **Darba ar bērniem un jauniešiem raksturojums un vispārīgie rādītāji**

Alūksnes novada bibliotēkas bērnu apkalpošanas nodaļas ikdienas darbs ir orientēts uz to, lai mūsu novada bērni un jaunieši varētu saņemt kvalitatīvus bibliotekāros pakalpojumus: jaunāko un viņus interesējošo daiļliteratūru, uzziņu un periodiskos izdevumus, satikt labākos latviešu bērnu un pusaudžu rakstniekus, apmeklēt tematiskos pasākumus un izstādes. **Galvenais virsuzdevums** visā pārskata periodā – ar dažādu aktivitāšu palīdzību **veicināt bērnu un pusaudžu lasītprasmi un lasītprieku**.

Alūksnes novada bibliotēkas bērnu apkalpošanas nodaļas galvenā mērķauditorija – pirmsskolas vecuma bērni, skolēni, pusaudži/jaunieši, bērnu un jauniešu vecāki, pedagogi un citi interesenti.

2023./2024. mācību gadā, kas daļēji ietver arī šī pārskata periodu, Alūksnes novadā pēc skolu tīkla reorganizācijas, kura tika veikta 2023. gadā, darbojas **Alūksnes vidusskola** (1.-12. klašu komplekti un viena pirmsskolas izglītības grupa), **Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzija** (10.-12. klašu komplekti), **Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola** un **Ziemeru pamatskola**. Starp pirmsskolas izglītības iestādēm lielas izmaiņas netika veiktas, un šajā pārskata periodā sadarbībai bija pieejamas šādas izglītības iestādes: Alūksnē - **PII "Sprīdītis"**, **PII "Pienenīte"**, Jaunalūksnes pagastā **PII "Pūcīte",** Ziemeru pagastā **PII "Saulīte",** Malienas pagastā **PII "Mazputniņš"**.

Kopš izglītības iestāžu tīkla reorganizēšanas 2023. gadā vairākas iepriekš esošas izglītības iestādes beidza pastāvēt, un tas, protams, ietekmē darbu ar bērniem un jauniešiem, īpaši - Alūksnes novada pagastu bibliotēkās (Strautiņi, Beja, Maliena, Jaunanna).

Apkopojot statistikas datus par 2024. gadu, var secināt, ka ir vairākas pozīcijas, kurās vērojama lejupslīde. Kā galvenais izskaidrojums šādiem statistikas datiem varētu būt fakts, ka gan pilsētā, gan visā novadā samazinās iedzīvotāju skaits. Mirušo attiecība pret jaundzimušajiem arī ir ar negatīvu zīmi – novadā (ieskaitot Alūksnes pilsētu) 2024. gadā ir nomirušas 261 persona, bet piedzimuši vien 84 bērni. (Skatīt diagrammu.)

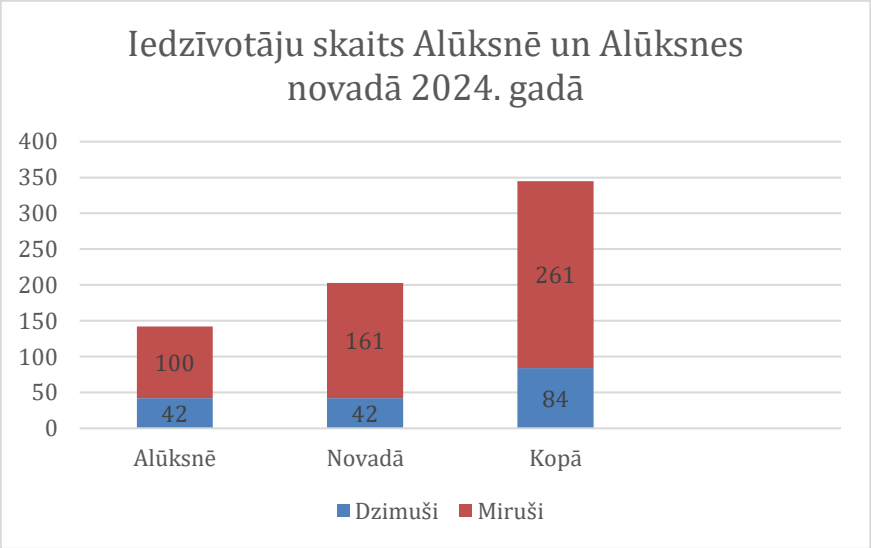

Statistika par Alūksnē un Alūksnes novadā dzimušajiem un mirušajiem

Balstoties minētajos statistikas datos, varam skaidrot gandrīz visus negatīvos rādītājus gan bibliotēkas izsniegumā, gan apmeklējumā, gan reģistrēto lasītāju skaitā.

Neskatoties uz skaudro statistiku, bibliotēkas darbs no gada uz gadu turpinās ar mērķi **sniegt pēc iespējas kvalitatīvākus pakalpojumus** saviem lietotājiem. Aizvadītajā gadā notika

dažādi pasākumi gan bērniem, gan jauniešiem. To mērķis – veicināt lasītprasmi un lasītprieku, kā arī aktivizēt bērnu un jauniešu izziņas procesus.

Analizējot statistikas datus par Alūksnes novada bibliotēkā reģistrēto lasītāju sadalījumu pa vecumposmiem, var secināt, ka mūsu nodaļas pakalpojumus visvairāk izmanto lietotāji, kuriem ir 10 gadi (90 lietotāji). Nākamais biežāk fiksētais vecumposms – 11 un 12 gadi. Tātad, visbiežāk mūsu pakalpojumus lieto sākumskolas vecuma bērni (2. – 6. klašu skolēni).
Šī vecumposma skolēni ne tikai visbiežāk izmanto iespēju brīvajā laikā lasīt grāmatas, bet arī labprāt tieši viņi ir tie, kuri mēdz bibliotēkā uzturēties, gaidot sabiedrisko transportu, vecākus vai ārpusskolas aktivitātes. (Attēlā statistika no BIS Alise.)

3 gadi	1
4 gadi	1
5 gadi	5
6 gadi	9
7 gadi	17
8 gadi	28
9 gadi	66
10 gadi	90
11 gadi	89
12 gadi	75
13 gadi	60
14 gadi	43
15 gadi	37
16 gadi	56
17 gadi	43

- **Uzziņu darbs, pakalpojumi, prasmju un iemaņu attīstīšana, pasākumi dažādām vecuma grupām**

Visbiežāk, lai īstenotu mērķi – izglītot bibliotēkas apmeklētājus (bērnus un jauniešus), attīstīt viņu informācijas meklēšanas prasmes –, mēs izmantojam tradicionālas darba formas: **bibliotekārās** un **informācijpratības nodarbības**.

Pirmsskolas vecuma bērniem un 1. klašu skolēniem tiek organizētas **iepazīšanās ar bibliotēku** nodarbības, kurās viņi uzzina bibliotēkas lietošanas noteikumus un iepazīstas ar bibliotēkas piedāvātajām iespējām. Tiek veidoti arī grāmatu apskati un tematiskie pasākumi, kuru mērķis – iepazīstināt bērnus un jauniešus ar bibliotēkā pieejamo daiļliteratūru un, protams, - arī veicināt lasītprieku.

Otra lielākā pasākumu grupa, kas orientēta uz lietotāju izglītošanu, - **informācijpratības nodarbības**.

Bērniem un jauniešiem, kuri ikdienā pavada brīvo laiku bibliotēkas telpās, tiek piedāvāta arī iespēja minēt krustvārdu mīklas un spēlēt galda spēles.

Tā kā sākumskolas vecuma bērni (1.-3. klašu skolēni) labprāt izvēlas brīvo laiku pēc skolas pavadīt bibliotēkā, dažreiz **bibliotekāri palīdz viņiem arī mājasdarbu izpildē vai meklējot kādu informāciju pēc pieprasījuma** enciklopēdijās, grāmatās vai internetā. Piedāvājam nepieciešamo informāciju meklēt arī bērnu un pusaudžu periodiskajos izdevumos.

Sniedzam uzziņas arī pedagogiem, kuri pie mums nāk meklēt kādu informāciju – konkrētu dzejoli vai stāstu, tematiskas grāmatas vai informāciju par konkrētu tēmu periodiskajos izdevumos.

2024. gada februārī Alūksnes vidusskolas sākumskolas vecuma bērni tika aicināti piedalīties interneta drošībai veltītā izglītojošā nodarbībā **"Drošāks internets sākas ar tevi! No kā jāuzmanās internetā?"**. Kopumā šo nodarbību apmeklēja 12 klašu grupas (120 dalībnieki). Pasākuma mērķis – vērst bērnu uzmanību uz riskiem, ar kuriem bērni var sastapties, ikdienā lietojot internetu. Pasākumā par pamatu stāstam tika ņemta Solvitas Denisas-Liepnieces grāmata "Caps un ciet jeb Vilks manipulators".

*Pasākums **"No kā jāuzmanās internetā"**, kura laikā vairākas Alūksnes vidusskolas skolēnu klases uzzināja par riskiem, kuri iespējami, lietojot internetu.*

Kā veiksmīgu un bērnu apmeklētu pasākumu varam pieminēt arī dažādas tematiskās erudīcijas spēles, kuru mērķis – veicināt bērnu izziņas darbību, aktivizēt dažādus kognitīvos procesus un stiprināt bērnu prasmi saliedēties un strādāt komandā. Aizvadītajā, 2024. gadā, šādas erudīcijas spēles notika aptuveni reizi ceturksnī.

- **Veiksmīgākie pasākumi, lasīšanas veicināšanas aktivitātes**

2024. gadā veiksmīgākās lasīšanu veicinošās aktivitātes Alūksnes novada bibliotēkas bērnu apkalpošanas nodaļā bija saistītas ar dalību "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijā", "Skaļās lasīšanas sacensību" aktivitātēm un VKKF projektu realizāciju.

Alūksnes novada bibliotēka jau kopš 2001. gada, tātad 24 gadus, piedalās lasīšanas veicināšanas programmā **"Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija"**. Apkopojot rezultātus par dalībnieku skaitu 2024. gada lasīšanas aktivitātē, esam ieguvuši skaitli 146. Jāpiebilst, ka mūsu ekspektācijas bija aptuveni 200 "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" dalībnieki, jo tāds dalībnieku skaits aktivitātei pieteicās sākotnēji. Daļa lasītāju nav varējuši izlasīt visas sešas grāmatas, daļa izlasīja tikai pāris grāmatas, bet par daļu no dalībniekiem nav zināmi iemesli, kāpēc no programmas izstājušies.

Tā kā “Bērnu žūrija” parasti noslēdzas nākamajā kalendārajā gadā, 2024. gadā uz noslēdzošo pasākumu tika aicināti 2023. gada čaklākie lasīšanas aktivitātes bērni. Pasākums notika martā. Tajā lasītāji tika sadalīti komandās un piedalījās prāta spēlē par Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas 2023. gada kolekcijas grāmatām. Pasākuma noslēgumā bērni cienājās ar kliņģeri un sulu.

Prāta spēļu formāts tika izmantots arī vēl kādā citā pasākumā, kurš saistīts ar “Bērnu, jauniešu un vecāku žūriju”. Lai aktualizētu un veicinātu lasīšanu šajā programmā, 28. jūnijā iepriekšējo gadu čaklākie lasītāji tika uzaicināti uz komandu prāta spēli **“Vēsturisks ceļojums Bērnu žūrijas grāmatu lappusēs”.** Par gudrākās komandas statusu cīnījās divas lasītāju grupas, saliedēti un draudzīgi meklējot atbildes uz 20 āķīgiem un interesantiem jautājumiem par aizvadīto gadu “Bērnu žūrijas” grāmatām – to varoņiem, sižetu, ilustrācijām, autoriem utt.

Otra lasīšanas veicināšanas aktivitāte, kurā jau kopš tās pirmsākumiem 2016. gadā piedalās Alūksnes novada bibliotēka, ir **“Skaļās lasīšanas sacensības”**. Mēs esam reģiona

galvenā bibliotēka, tādēļ esam atbildīgi par “Skaļās lasīšanas sacensību” koordinēšanu visā Alūksnes novadā. 2024. gadā šajā lasīšanas veicināšanas pasākumā piedalījās skolēni no Alūksnes vidusskolas, Ziemeru pamatskolas un no Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas. Kopumā reģiona noslēguma pasākumā, kurš notika 2024. gada 22. maijā Alūksnes novada bibliotēkā, piedalījās 16 dalībnieki. Visiem konkursa dalībniekiem un viņu pedagogiem pēc uzstāšanās bija iespēja doties kopīgā braucienā ar tūrisma vilcieniņu “Severīns”.

“Skaļās lasīšanas sacensību” reģionālajā finālā uzvaras laurus plūca dalībnieks no Alūksnes vidusskolas Matejs Berļakovs. Matejs rudenī, septembrī, pārstāvēja Alūksnes novadu arī “Skaļās lasīšanas sacensību” valsts līmeņa kārtā, kura tika organizēta Ogres Centrālajā bibliotēkā.

Mateju Ogrē atbalstīja gan skolotāja Ilga Marķitāne un labākie draugi, gan vecāki.

Jau vairākus gadus Alūksnes novada bibliotēka veiksmīgi izmanto arī iespēju bagātināt savu piedāvājumu, **piesaistot VKKF finansējumu** ar projektu palīdzību. 2024. gadā notika divu projektu (“Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks 4” un “Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks 5”) realizācija. Abu minēto projektu ietvaros šī pārskata periodā Alūksnes novada bērniem un jauniešiem bija iespēja tikties ar šādiem rakstniekiem un dzejniekiem: **Ieva Samauska, Agnese Pastare, Ruta Svaža, Anete Melece, Žanete Lazdovska, Luīze Pastore, Ieva Melgalve, Andra Manfelde, Māris Rungulis, Marts Pujāts, Linda Nemiera.**

Tikšanās ar rakstnieci un dzejnieci Ievu Samausku notika 12. janvārī. Uz pasākumu bija uzaicināti gan PII "Sprīdītis" vecākās grupas bērni, gan Alūksnes vidusskolas 2. klases skolēni.

Tikšanās ar rakstnieci Agnesi Pastari notika 21. februārī. Pasākumu apmeklēja Alūksnes vidusskolas 9.c un 9.d klases skolēni.

Tikšanās ar rakstnieci Rutu Svažu un mākslinieku Gustu Linkeviču notika 26. martā. To apmeklēja Alūksnes vidusskolas 2.b un 2.c klases skolēni.

Tikšanās ar rakstnieci Aneti Meleci notika 16. aprīlī. Pasākums notika tiešsaistē platformā ZOOM. Tajā piedalījās vairāku Alūksnes novada pirmsskolas izglītības iestāžu audzēkņi. Šī bija interesanta un vērtīga pieredze, kuras pozitīvākais ieguvums – iespēja aptvert ļoti plašu dalībnieku loku.

Tikšanās ar rakstnieci Žaneti Lazdovsku notika 20. maijā. Uz to bija ieradušies Alūksnes vidusskolas 4.c un 4.d klases skolēni. Tikšanās laikā rakstniece pastāstīja par sevi un rakstīšanu, kā arī deva skolēniem iespēju darboties praktiski.

Dzejas dienu ietvaros – tikšanās ar Martu Pujātu pasākumā "Dzejas vilcieniņā kopā ar Martu Pujātu". (Pasākums notika 5. septembrī.) Lai gan pasākuma galvenā mērķauditorija bija jaunieši, to apmeklēja arī vairāki pieaugušie.

Grāmatu svētku ietvaros – tikšanās ar rakstnieci Ievu Melgalvi. Tikšanās notika 20. septembrī Alūksnes vidusskolas ēkā. Mērķauditorija – 9. un 12. klašu skolēni.

Grāmatu svētku ietvaros – tikšanās un radošās darbnīcas kopā ar rakstnieci Luīzi Pastori. (Pasākums notika 20. septembrī.)
Uz tikšanos un radošajām darbnīcām bija uzaicināti Alūksnes vidusskolas sākumskolas klašu skolēni.

Tikšanās ar rakstnieci Lindu Nemieru notika "Grāmatu svētku" ietvaros 20. septembrī. Pasākumu apmeklēja 7. klašu skolēni.

Tikšanās ar rakstnieci Andru Manfeldi notika 3. oktobrī. To apmeklēja Alūksnes vidusskolas 5.b klases skolēni.

Tikšanās ar rakstnieku Māri Runguli notika 21. novembrī. Pirms tam sadarbībā ar Alūksnes vidusskolas skolotāju Ilgu Marķitāni skolēni tika aicināti lasīt Māra Runguļa grāmatas un gatavot rakstniekam jautājumus. Pasākumu apmeklēja 6. klašu skolēni.

Pirms tikšanās ar rakstnieci Agnesi Pastari sadarbībā ar Alūksnes vidusskolu bērnu apkalpošanas nodaļas bibliotekāre Zane Drozdova devās uz skolu, lai iepazīstinātu skolēnus, kuri pēc tam devās uz tikšanos ar Agnesi Pastari, ar pašu autori, viņas darbiem un fantāzijas žanra literatūru kopumā. (Literārā stunda 8.-9.klašu skolēniem **“Iepazīšanās ar Agneses Pastares fantāzijas žanra literatūru”**.)

Kā labu lasīšanas veicināšanas aktivitāti varam minēt arī **“Grāmatu koferi”**, kurš sadarbībā izglītības iestādes metodiķi Antu Apini periodiski ceļo uz Alūksnes PII “Sprīdītis”. Kofera saturu komplektējam pēc pieprasījuma, papildinot ar jaunākajām grāmatām pēc mūsu, bibliotekāru, ieskatiem.

Martā, lai aicinātu bērnus nebaidīties no slimošanas, analīzēm, ārstiem un medmāsām un lai popularizētu dzejas grāmatas un iepazīstinātu ar Ineses Zanderes dzejoļu grāmatu “Līze Analīze un citi slimnīcas panti”, organizējām pasākumu pirmsskolas vecuma bērniem **“Līze Analīze kopā ar E. Gulbja laboratorijas ārsta palīgu (feldšeri) Kristinu Loginu”**. Pasākuma laikā ar I. Zanderes dzejoļu palīdzību un praktiskiem dažādu medicīnisku manipulāciju un instrumentu demonstrējumiem ārsta palīdze Kristina Logina bērnus iedrošināja nebaidīties no mediķiem un no slimošanas.

Aprīlī, kas ir ne tikai pavasara mēnesis, bet arī Putnu dienu mēnesis, uz tikšanos ar skolēniem bijām uzaicinājuši ornitologu, Latvijas Dabas fonda ekspertu **Jāni Ķuzi**. Pasākumā **“Izzini un esi draudzīgs dabai”** piedalījās Alūksnes vidusskolas 5. klašu skolēni. Ornitologs skolēniem demonstrēja Latvijas Dabas fonda kameru iegūtos materiālus par putnu ligzdošanas vietām, stāstīja kā un kāpēc vajadzētu taisīt putnu būrus, kā arī dalījās vairākos pētīšanas gados gūtajās atziņās par putnu dzīvi.

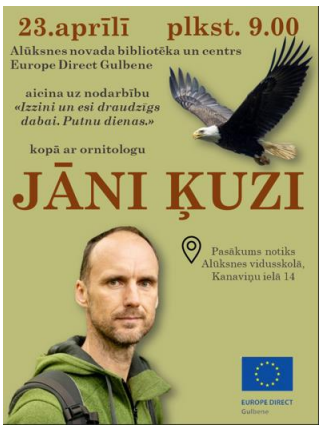

Lai vērstu pusaudžu uzmanību uz lasīšanu kā vērtīgu brīvā laika pavadīšanas veidu, vasarā tika organizēts fotokonkurss **“Interesantākās vietas, kur var lasīt grāmatu”**.

JAUNUMI, PASĀKUMI

NOSLĒDZIES FOTOKONKURSS PUSAUDŽIEM

2024. GADA 26. JŪLIJS ZANE DROZDOVA

Ir noslēdzies fotokonkurss pusaudžiem “Interesantākās vietas, kur lasīt grāmatu...”.

Vasara vienmēr ir laiks, kad dienas kūst kā saldējums, un mēs visi vēlamies paspēt kaut kur aizceļot, doties ciemos, no rītiem ilgāk pagulēt, izdarīt dažādus mājas darbiņus, palasīt grāmatu... Un vēl tik daudz ko vēlamies! Protams, kaut ko “palaižam garām” ar domu – gan rīt izdarīšu! Ļoti iespējams, visi minētie iemesli ir ietekmējuši arī to, ka saņēmām tikai trīs konkursa dalībnieku fotogrāfijas! Tādēļ mēs uzskatām – UZVARĒJUŠAS IR VISAS trīs dalībnieces:

📸 ELIZABETE GONŠTEINA (Alūksnes vidusskola, 6.klase);
📸 MERISA AKMENTIŅA (Alūksnes vidusskola, 7.klase);
📸 PAULA GUSTA (Alūksnes vidusskola, 8.klase).

Paldies par iesūtītajām bildēm, meitenes! Sazināsimies ar jums katru individuāli par balvas saņemšanu!

Mīlestība uz lasīšanu kā vērtīgu brīvā laika pavadīšanas veidu sākas jau agrā bērnībā, tāpēc Alūksnes novada pirmsskolas vecuma bērni ne tikai iesaistās “Bērnu žūrijā”, statistiski veidojot lielāko daļu lasītāju šajā programmā, bet tiek aicināti arī uz citām lasīšanas veicināšanas un izziņas darbību aktivizējošām nodarbībām.

Kā vienu no veiksmīgākajiem lasīšanas veicināšanas pasākumiem pirmsskolas vecuma bērniem varam pieminēt **pasākumu-izzinošu nodarbību par mājputniem**, kura notika aprīlī. Nodarbībai pamatā – Karīnes Lorēnes un Stefānijas Alastras grāmata “Vistiņa iemīlējusies”.

Bērni ne tikai noklausījās grāmatas lasījumu lomās, bet arī strādāja darba lapās un no tukšajām olu kastēm būvēja torņus, lai noskaidrotu, kurai komandai visgarākais un noturīgākais veikums.

- **Darbs ar bērniem un jauniešiem Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās - pagastu bibliotēkās**

Lai gan statistikas dati nepielūdzami uzrāda strauju iedzīvotāju skaita samazināšanās tendenci Alūksnes novadā, it īpaši – pagastos, bibliotēkās, kuru darba teritorijā atrodas skola vai pirmsskolas izglītības iestāde, notiek aktīvs darbs ar bērniem un jauniešiem. Diemžēl lielākajā daļā no pagastu bibliotēkām izglītības iestāžu nav, un tas būtiski ietekmē bibliotēku darba statistiskos rādītājus darbā ar bērniem un jauniešiem.
Šobrīd Alūksnes novada pagastos darbojas šādas izglītības iestādes: Ziemeru pamatskola, Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola, PII "Mazputniņš" (Maliena), PII "Pūcīte" (Jaunalūksne), PII "Saulīte"(Alsviķi).
Visaktīvākais darbs ar bērniem un jauniešiem pagastu bibliotēkās notiek tur, kur ir saglabātas izglītības iestādes – skolas vai pirmsskolas izglītības iestādes.
Alsviķu bibliotēka šobrīd darbojas divās pagasta teritorijas vietās – Alsviķos un Strautiņos. Abās pagasta apdzīvotajās vietās darbojas arī pirmsskolas izglītības iestādes "Saulīte" struktūrvienības, kas nozīmē – bibliotēkas pamatdarbs ar bērniem orientēts uz lasīšanas veicināšanas aktivitātēm tieši pirmsskolas vecuma bērniem. Dzejas dienu ietvaros notika pasākums **"Dzeja dejo"**, kurā tika likts akcents uz Māras Cielēnas dzeju, kopā lasot dzejoļus no dažādiem M. Cielēnas dzejas krājumiem. Tā kā Alsviķu bibliotēka ir viena no pagastu bibliotēkām, kurās bērni tiek iesaistīti arī **"Bērnu un jauniešu žūrijas"** programmā, aizvadītajā, 2024. gadā, bibliotēkā tika organizēts arī programmas **noslēguma pasākums** ar dažādām prāta vingrināšanas aktivitātēm.
Jaunalūksnes bibliotēkai vairāku gadu garumā ir cieša sadarbība ar PII "Pūcīte", un daudzi no pasākumiem tiek organizēti arī ciešā sadarbībā ar Kolberģa Tautas namu. 2024. gadā tika organizētas vairākas izzinošas un lasīšanu vicinošas nodarbības pirmsskolas vecuma bērniem. (Piemēram, pasākums **"Uzzīmē dzejoli"** Dzejas dienu ietvaros, **Meteņdienas pasākums** sadarbībā ar Kolberģa Tautas namu, pasākums par drošu interneta vidi **"TET skoliņa"** utt.)
Jaunlaicenes bibliotēka sadarbībā ar **Māriņkalna bibliotēku** un **Veclaicenes bibliotēku** 2024. gada vasarā organizēja lasīšanas piedzīvojumu pasākumu ģimenēm ar bērniem **"Ar grāmatu pie dabas"**. Pirms pasākuma ģimenēm bija jāpilda arī mājasdarbi – jālasa grāmatas. Šis sadarbības pasākums notika katrā no trim iesaistītajām bibliotēkām (Māriņkalns, Veclaicene, Jaunlaicene). Katrā no pagastiem pasākumam bija arī apakšnosaukums jeb apakštēma: Veclaicenē – "Iesim lasīt dabas grāmatu", Māriņkalnā – "Literārā orientēšanās", Jaunlaicenē – "Ar varonību kabatā". Jaunlaicenes bibliotēka pasākumu un noslēguma pasākumu ciklam organizēja kopā ar Jaunlaicenes muižas muzeju "Malēniešu pasaule". Pasākums notika muižas parkā, kur bija jāizpilda septiņi uzdevumi un jāiepazīst septiņu grāmatu varoņi un viņu rakstura īpašības (Vinnijs Pūks, Ronja, Pepija, Karlsons, Ansis, Nezinītis un Baltais kaķītis), kā arī tika iepazīta muižas un parka vēsture. Kopā visā ciklā Jaunlaicenē piedalījās deviņas ģimenes.

Lasīšanas piedzīvojums "Ar varonību kabatā" Jaunlaicenē

Māriņkalna bibliotēka īpaši uzsver lasīšanas veicināšanu un teksta izpratni. Vasarā, sadarbojoties ar Jaunlaicenes un Veclaicenes bibliotēku, ar kurām ģeogrāfiski robežojas pagastu teritorijas, tika organizēts pasākums **"Ar grāmatu pie dabas"**, kas norisinājās visas vasaras garumā. Pasākuma mērķis bija parādīt, ka lasīšanu var iznest ārpus telpām un padarīt to aizraujošu un pievilcīgu. Pasākums tika organizēts trīs posmos, un katra kopīgā tikšanās notika citā pagastā. Viens no pasākuma pamatprincipiem bija grāmatu un lasīšanas aktivitāšu organizēšana ārpus telpām, radot unikālu un iedvesmojošu atmosfēru. Tāpat dalībniekiem tika piedāvāti mājasdarbi, kurus varēja pildīt starp tikšanās reizēm.
Māriņkalna bibliotēka ir viena no tām pagastu bibliotēkām, kurā, pateicoties bibliotekāres aizrautībai ar savu darbu, notiek visinteresantākie pasākumi bērniem un jauniešiem. Kā otru veiksmīgāko var minēt pasākumu pēc Baibas Zīles grāmatas **"Lilī un burvju kaķis Bubass"**. "Bubasa Burvju bibliotēka" piedāvāja aizraujošu un interaktīvu pieredzi, kas apvienoja gan lasīšanas priekus, gan piedzīvojumu elementus. Bērni varēja iepazīties ar grāmatu, kas atdzīvojās caur uzdevumiem, spēlēm un aktivitātēm, kas veicināja viņu radošumu un aicināja izkustēties. Pasākums ne tikai popularizēja lasīšanu kā vērtīgu nodarbi, bet arī veidoja kopienas saikni, ļaujot bērniem piedzīvot bibliotēkas burvību. Foto skat. te
Mārkalnes pagastā vairs nav izglītības iestādes, taču darbs ar bērniem un jauniešiem **Mārkalnes pagasta bibliotēkā** notiek diezgan aktīvi. Viens no veiksmīgākajiem pasākumiem **("Pa pēdām burvju kaķim Bubasam")** ar mērķi veicināt lasītprasmi un lasītprieku Mārkalnes bibliotēkā sadarbībā ar Tautas namu tika organizēts skolēnu brīvlaikā – martā. Tika priekšā lasīts fragments no Baibas Zīles grāmatas " Lilī un burvju kaķis Bubass". Pēc lasījuma bērni veica dažādus atjautības uzdevumus, sekojot kaķa pēdām.

Veclaicenes pagasta bibliotēka sadarbībā ar Jaunlaicenes un Māriņkalna bibliotēku 2024. gada vasarā organizēja vasaras lasīšanas piedzīvojumu "Ar grāmatu pie dabas". Veclaicenes bibliotēkas kompetencē bija pasākuma **"Iesim lasīt dabas grāmatu"** organizēšana Kornetos jūlijā. Pasākumu apmeklēja astoņas ģimenes ar bērniem.

- **Problēmas bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem, to iespējamie risināšanas ceļi**

Alūksnes novada bibliotēkas bērnu apkalpošanas nodaļas darbā ar bērniem un jauniešiem pamatā ir **vērojamas divas** pamatproblēmas:

- Nevēlēšanās iesaistīties lasīšanas aktivitātēs un nevēlēšanās no mācību darba brīvajā laikā lasīt grāmatas;
- Pārmērīgi ilga viedierīču lietošana laikā, kad bērni un jaunieši pavada savu brīvo laiku bibliotēkas telpās.

Pirmā no minētajām problēmām diemžēl nav atrisināma ātri un konkrētas vienas iestādes robežās, jo tendence ir novērojama visas valsts un pat pasaules līmenī. Iemesli tam ir gan acīm redzami, gan iegūti kā secinājumi vairākos pētījumos – bērnu un jauniešu (pat pieaugušo) atsvešināšanās no drukāto izdevumu (grāmatu, periodisko izdevumu u.c.) izvēles brīvā laika pavadīšanas un izklaides nolūkos ir skaidrojama ar arvien pieaugošo digitālo produktu patēriņu. Kā vienu no nozīmīgākajiem pētījumiem te var minēt Starptautiskās lasītprasmes novērtējuma pētījumu PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), kura ietvaros tika vērtēta skolēnu lasītprasme un teksta izpratne. Pētījumā iegūtie dati lika secināt, ka skolēnu lasītprasme pasliktinās. Diemžēl tas ietekmē arī viņu mācību sasniegumus – jebkura mācību priekšmeta uzdevumu pamatā vispirms ir uzdevumu noteikumu un tekstu izpratne. Digitālā laikmeta

bērniem tā arvien pasliktinās. Secinājums ir viens – jāstimulē bērnu lasītprasme un lasītprieks. Neuzspiesti Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki cenšas piedāvāt dažādas lasīšanas veicināšanas aktivitātes: tikšanās ar autoriem, iesaistīšana Bērnu žūrijā, Skaļās lasīšanas sacensībās u.c. aktivitātēs.

Otrā problēma, kura tika pieminēta nodaļas ievadā, ir cieši saistīta ar pirmo. Tā lieliski ilustrē pirmās problēmas cēloņus: bērni un jaunieši (arī pieaugušie) brīvajā laikā daudz labprātāk izvēlas ritināt sociālo tīklu lapas, spēlēt spēles vai skatīties ātros video, nevis lasīt grāmatas vai periodiskos izdevumus. Tā kā bibliotēka paralēli grāmatām un periodiskajiem izdevumiem piedāvā arī brīvpiekļuves internetu, bet īsti nav neviena legāla rīka, kā šo datu lietojumu nepilngadīgām personām ierobežot laikā, mūsu bibliotēkas bērnu apkalpošanas nodaļā pusaudži un bērni nāk ar saviem viedtālruņiem un grupās vai individuāli spēlē spēles tiešsaistē vai skatās video vietnēs TikTok un Youtube.

Gan bērniem, gan pusaudžiem ir ļoti svarīgi socializēties, tādēļ parasti bibliotēkas telpās viņi uzturas grupās – kopā spēlē datorspēles, vienkārši sarunājas vai spēlējas rotaļu stūrītī. Diemžēl bieži šajās grupās tiek pārkāpti bibliotēkas iekšējās kārtības noteikumi. Dažkārt pietiek ar brīdinājumu, citreiz informēti tiek arī vecāki.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Sagatavoja Zane Drozdova,
Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre

8. Novadpētniecība

- **Novadpētniecības darba virzieni un pakalpojumi, pārskata perioda prioritātes, jauninājumi novadpētniecības darbā**

Alūksnes novada bibliotēkas novadpētniecības darba pamatvirzieni: papildināt jau esošo novadpētniecības krājumu, apkopot un sistematizēt materiālus, kā arī popularizēt novadpētniecības krājumu, sniegt uzziņas, nodrošināt novadpētniecības resursu pieejamību, digitalizēt iegūtos materiālus u.c.

Atskaites gadā īpaša uzmanība tika pievērsta:

- novadnieku un notikumu jubilejām - apzinājām novadnieka zinātnieka Leonīda Slaucītāja (125.gadadiena) dzīves gājumu un zinātnisko darbību, vācām informāciju un atmiņas par Alūksnes ēdnīcas darbību, sociālās aprūpes centra "Alūksne" ēkas vēsturi, Alūksnes bibliotēkas vēsturi un Alūksnes tipogrāfijas darbību. Atzīmējām novadnieka mūziķa Alberta Mucenieka 120. dzimšanas dienu;
- digitālu resursu veidošanai. Annas, Jaunlaicenes, Zeltiņu un Alūksnes novada bibliotēka piedalījās digitalizācijas praktikumā Gulbenē - iepazināmies ar digitālo resursu kvalitatīvu veidošanu un saglabāšanu. Uzsāktas sarunas par dalību, rīcību un mācībām Alūksnes novadpētniecības kolekcijas veidošanā Digitālajā bibliotēkā.

Atskaites gadā aktivizēta sadarbība ar Alūksnes sociālās aprūpes centru "Alūksne", kur pansionāta iemītniekiem prezentējam savu krājumu. Pēc pieprasījuma tika sagatavota prezentācija par sociālā centra ēkas vēsturi. Tāpat sociālās aprūpes centra "Pīlādži" Mālupes pagastā iemītnieki tiek iepazīstināti ar bibliotēkas veidotajiem novadpētniecības videomateriāliem.

2023. gada darba atskaitē, kā problēmu novadpētniecības darbā, minējām nepilnīgu sadarbību ar pagastu bibliotēkām un vāju digitalizācijas procesu. Tāpēc atskaites gadā pagasta bibliotēkas iesaistījām digitālās kolekcijas "Industriālais mantojums" veidošanā. Ieskats 2024. gada novadpētniecības darba prioritātēs Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās - pagastu bibliotēkās:

Alsviķu bibliotēkā pārskata periodā pētīts industriālais mantojums par Alsviķu pienotavu. Padziļināti tika pētīta uzņēmuma vēsture, kas aizsākusies 1922. gada 22. aprīlī kā Alsviķu piensaimniecības sabiedrība. Rezultātā bibliotēkā ir plašs materiālu apkopojums par Alsviķu pienotavas vēsturi, tās darbiniekiem, ražoto produkciju, kas apkopoti mapē, iegūti 25 fotoattēli.

Ilzenes bibliotēka sagatavoja virtuālu izstādi par Ilzenes pamatskolu. Izstādes izveidošanā iesaistījās pagasta iedzīvotāji, kopīgi tika apzināti un atlasīti novadpētniecības materiāli. https://ej.uz/nvbe

Jaunalūksnes bibliotēkā sagatavots apraksts no bibliotēkā pieejamiem resursiem par Kolberģī bijušo Jēkaba Kreiļa alus darītavu.

Jaunlaicenes bibliotēkā pārskata periodā galvenā novadpētniecības prioritāte bija konkurss un noslēguma pasākuma organizēšana novadniekam Leonīdam Slaucītājam "Iepazīsim zinātnieku Leonīdu Slaucītāju". Bibliotēkā tika izveidota zinātniekam veltīta izstāde. Kā jauninājumu var minēt, bibliotēka iesaistījusies muižas muzeja "Malēnieša pasaule" – malēniešu kāršu spēles "Puns" popularizēšanā. Jaunlaicenes bibliotēka kļuva par "Puna" vēstniecību – bibliotēka glabā šīs aizraujošās kāršu spēles noteikumus un karodziņu.

Liepnas bibliotēkai sagatavots apraksts un savākti materiāli par Liepnas maizes ceptuvi.

Malienas bibliotēka pārskata periodā galvenā uzmanība bija vērsta uz industriālā mantojuma izpēti - kolhoza "Maliena" dārzniecību. Izpētes procesā izmantoti gan novadpētniecības istabas albumi, pieraksti, gan veiktas sarunas ar dārzniecības bijušajiem darbiniekiem, gan meklētas ziņas Alūksnes zonālajā valsts arhīvā.

Mālupes bibliotēka sagatavoja aprakstu un apkopojumu par bijušajām Mālupes ūdensdzirnavām.

Māriņkalna bibliotēkā industriālā mantojuma apzināšanā tika sagatavots materiāls par kolhoza "Straume" dārzniecību, kas bija Ziemeru pagasta kolhoza struktūrvienība. Novadpētniecības darbā ieviesti nozīmīgi jauninājumi informācijas apstrādē. Bibliotekāre izmanto mākslīgā intelekta rīkus, lai automātiski transkribētu audioierakstus, kas veidoti sarunās ar vietējiem iedzīvotājiem. Šī tehnoloģija būtiski atvieglo un paātrina darba procesu, ļaujot ātrāk un precīzāk apstrādāt iegūtos stāstus un mutvārdu liecības.

Mārkalnes bibliotēkā vākti materiāli par industriālo mantojumu "Maizes ceptuve Mārkalnē."

Pededzes bibliotēkā no industriālā mantojuma bibliotēka izvēlējās objektu, par kuru iespējams savākt informāciju. Objekts celts 20. gs. 60. gados, tas nozīmē, padomju laikā. Arī tam jau ir vairāk kā pusgadsimtu ilgs mūžs. Objekts - Stuborovas darbnīcas.

Zeltiņu bibliotēkā savākts un sagatavots materiāls par Zeltiņu vilnas vērptuvi.

- **Novadpētniecības krājums:**
  - **komplektēšana, ietverto materiālu veidi**

Novadpētniecības materiāli veidojas no pieņemtajiem darba virzieniem un prioritātēm. 2024. gadā aktīvi turpinājās digitālo liecību vākšana un saglabāšana par nozīmīgiem uzņēmumiem Alūksnē un novadā, kuri šobrīd ir likvidēti. Iegūti arī dāvinājumi no iedzīvotājiem. Krājums 2024. gadā papildinājies ar:

- atmiņām par Alūksnes ēdnīcu (2 atmiņu stāstiem) un Alūksnes tipogrāfiju (6 atmiņu stāstiem);
- foto albūmu dāvinājumu par Alūksnes rajona kultūras nama sieviešu vokālā kvarteta darbību (8 albūmi);
- mapēm par jauno tehniķu klubu (8 mapes) un par bijušo raķešu bāzi Zeltiņos (Zeltiņu pagasts, Alūksnes novads) (1 mape);
- lokālās periodikas "Alūksnes un Malienas Ziņas" analītisko bibliogrāfisko aprakstiem, to eksportu uz LNB Nacionālās bibliogrāfijas analītikas datubāzi (543 ieraksti);
- turpināta veidot kolekcija "Centrālā un citu reģionu prese 2024" (no 2014. gada). Datubāze 2024. gadā papildināta ar 38 ierakstiem (pilnteksts PDF pievienots lokālajā anotācijā, digitalizētas 170 lpp. (JPEG));
- no grāmatām papildināta ar 28 ierakstiem (pilnteksts PDF pievienots lokālajā anotācijā, digitalizētas 112 lpp. (JPEG));
- turpinās darbs pie Alūksnes novada pašvaldības informatīvā izdevuma "Alūksnes Novada Ziņas" elektroniskās versijas iesniegšanas LNB Digitālajā bibliotēkā.

Būtiska novadpētniecības krājuma daļa ir grāmatas par Alūksnes pilsētu un novadu, personībām vai novadnieku izdotās. 2024. gadā krājums papildināts ar novadnieces Veltas Melzobes dzejoļu grāmatu "Mans ceļš". Grāmata ir netipiska, jo dzejoļi publicēti pašas autores rokrakstā kopā ar zīmējumiem un aplikācijām – tieši tā, kā ir autores piezīmēs. Augustā notika grāmatas atvēršanas svētki sociālās aprūpes centrā "Pīlādži", kur šobrīd ir autores mājvieta.

Otra grāmata "Edgars Liepiņš. Ziemeļu zvaigzne" - par izcilo, unikālo aktieri Edgaru Liepiņu, kura dzimtā puse un radošā darbība ir saistīta ar mūsu novadu un Zeltiņu pagastu. Zeltiņu Vēstures krātuvē izveidota pastāvīgā ekspozīcija "Ziemeļu zvaigzne". Grāmatas atvēršanas svētkos Ogrē piedalījās arī Zeltiņu bibliotekāre. Sirsnīga tikšanās ar grāmatas sastādītāju un izdevējiem tika sarūpēta Alūksnē Grāmatu svētkos.

Grāmatas "Edgars Liepiņš. Ziemeļu zvaigzne" atvēršanas svētkos Ogrē.

Autore un izdevēji Grāmatu svētkos Alūksnē.

Alūksnes novada bibliotēkas pārskata gadā papildinājušas savas novadpētniecības krājumos esošās tematiskās mapes, kā jaunieguvumu daudzas bibliotēkas min iegūtos materiālus par pagastā bijušajiem uzņēmumiem. Ieskats Alūksnes novada bibliotēku novadpētniecības krājumos:

Alsviķu bibliotēka, industriālā mantojuma pētniecības rezultātā, krājumā ieguva plašu materiālu apkopojumu par Alsviķu pienotavas vēsturi, tās darbiniekiem, ražoto produkciju, kas apkopoti mapē, iegūti 25 fotoattēli.

Annas bibliotēkā no jauna izveidota mape "Jānis Kaktiņš, SIA "Jaungrēveles"". Uzsākta materiālu izpēte par Annas krejotavu (koppienotavu) un ūdenstorni Annas pagasta centrā.

Jaunannas bibliotēkā iegūti jauni materiāli sakarā ar Jaunannas dramatiskā kolektīva "Šūpoles" 40 gadu jubileju. Tika izveidotas jaunas mapes un iekārtota izstāde par kolektīva darbību.

Māriņkalna bibliotēka no iedzīvotājiem ieguva interesantus atmiņu stāstus par Ziemera pagasta industriālajām būvēm, kas vairs nepastāv, taču šīs liecības palīdzēja atklāt to darbības mērogus un nozīmi pagasta attīstībā.

Mārkalnes bibliotēkas novadpētniecības krājums tika papildināts ar fotogrāfijām, vimpeļiem un pasta seno zīmogu. Interesanta tikšanās ar Dišleru dzimtas pārstāvjiem. Viņi dzīvojuši tagadējā veikala ēkā, kur atradies arī pasts. Uzdāvināja vērtīgas fotogrāfijas no Mārkalnes un pasta zīmogu. Pierakstītas atmiņas.

Zeltiņu bibliotēka pārskata gadā izveidojusi jaunu vēstures kopu "Zeltiņi 2024/pasākumi, notikumi" un "Vēstures liecības stāsta…" (savākti arhīva materiāli, atmiņu pieraksti par zaudējumiem, kas radīti Zeltiņu pagastam un iedzīvotājiem padomju armijas kodolraķešu bāzes izveidošanas un pastāvēšanas laikā).

- **digitalizācija, digitālie resursi un to veidošana, kopaina**

Digitalizācija ļauj saglabāt kultūras vērtības nākamajām paaudzēm un padarīt plaši pieejamas. Lai nodrošinātu digitālā satura ilglaicīgu saglabāšanu, vienotu pārvaldību, ērtu atrādīšanu un piekļuvi, uzsākām apzināt un apkopot materiālus, lai izveidotu savu kolekciju Digitālajā bibliotēkā. Alūksnes novada bibliotēkai, Annas, Jaunlaicenes un Zeltiņu bibliotēkas darbiniecēm interese iemācīties digitalizēt un veidot metadatus dažāda tipa digitālajiem objektiem: video, audio, teksta dokumentiem. Nākošās apmācības paredzētas 2025. gadā, līdz ar ko plānots uzsākt aktīvu digitalizācijas procesu. Alūksnes novada bibliotēkas digitālo novadpētniecības krājumu papildinājušas fotogrāfijas, dokumenti, iespieddarbi. Pārskata periodā izveidotas jaunas tematiskās digitālas kolekcijas: Alūksnes ēdnīca (66 fotogrāfijas) un Alūksnes tipogrāfija (20 fotogrāfijas, 4 iespieddarbi):

	Uz 01.01.2024.	2024.
Digitālo kolekciju skaits	16	2
Digit. teksta dokumenti	830	66
Teksta dokumentu lappuses	12177	282
Attēlizdevumi	967	90

Digitālos resursus pamazām veido arī citas Alūksnes novada bibliotēkas:
Annas bibliotēka - 5 dokumenti un 4 attēli
Veclaicenes bibliotēka - 7 teksta dokumenti un 4 foto.
Jaunannas bibliotēka - 29 foto.

- **krājuma kvalitātes, aktualitātes, attīstības novērtējums**

Krājums regulāri tiek papildināts ar jauniem ierakstiem elektroniskā kopkataloga novadpētniecības sadaļā. Ar mūsu reģionu saistītos materiālus no Latvijas preses izdevumiem turpinām skenēt un apkopot mapē "Centrālā un citu reģionu prese 2024" darbinieka datorā un novadpētniecības katalogā ar pilntekstiem lokālajā anotācijā. Jāturpina papildināt Novadnieku datubāze un elektroniskās Tematiskās mapes.

- **izmantojums** (var nebūt cipari, pietiek ar situācijas aprakstu, novērojumiem)

Novadpētniecības krājums aktīvi tiek atspoguļots virtuālajās izstādēs, Facebook lapā, vietējā avīzē "Alūksnes un Malienas Ziņas", pasākumos, konkursos. Interesentiem tiek sniegtas uzziņas, kas saistītas ar novadpētniecības jautājumiem, piemēram, Madonas novadpētniecības un mākslas muzejam sniegtas ziņas par mūziķi un pedagogu A. Mucenieku. Ar materiāliem labprāt iepazīstas sociālās aprūpes centra iemītnieki, senioru biedrības savās tikšanās reizēs.

- **Novadpētniecības darba popularizēšana**

Novadpētniecības darbs un krājums regulāri tiek popularizēts veidojot izstādes, pasākumus, konkursus, tikšanās, publikācijas laikrakstā "Alūksnes un Malienas Ziņas" (6 publikācijas).

2024. gads aizritēja pievēršot uzmanību novadnieku un notikumu jubilejām. Alūksnes novada Jaunlaicenē dzimušajam vispusīgi talantīgajam, starptautiski ievērojamajam zinātniekam, profesoram Leonīdam Slaucītājam apritēja 125. dzimšanas diena. Atzīmējot novadnieka jubileju, Alūksnes novada bibliotēka, Jaunlaicenes bibliotēka sadarbībā ar Jaunlaicenes muižas muzeju "Malēnieša pasaule" aicināja ikvienu izzināt šīs izcilās personības dzīves un darba gājumu, piedaloties **konkursā "Iepazīsim zinātnieku Leonīdu Slaucītāju!"** https://ej.uz/xwxc . Konkursā piedalījās 22 interesenti un visi tika aicināti uz novadnieka dzimto pagastu – Jaunlaiceni, lai tuvāk iepazītu viņam tuvās un mīļās vietas. Konkursa pārbaudījumos bija iekļauti jautājumi arī par L. Slaucītāja zinātnisko darbību. Lielākais viņa darbs – Latvijas teritorijas ģeomagnētiskā uzņemšana. No skolas gadiem daudzi jau piemirsuši par magnētisko lauku darbību un nozīmi, tāpēc aicinājām novadnieku Paulu Lielmani "atsvaidzināt mūsu prātus". Guvām arī ieskatu viņa goda filistra darbībā, klausoties Līgas Lielmanes emocionālajā stāstā. Atkāpei jāsaka, ka pateicoties Līgas ierosmei, pēc 2023. gada konkursa, noteicām, ka šis izzinošais darbs būs par L. Slaucītāju. Un neesam vīlušies, tas ir bijis noderīgi. Par to saka mūsu konkursa dalībnieki : "Paldies par kārtējo izaicinājumu, kurš neļauj ieslīgt ikdienas rutīnā, rosina domāt, atcerēties un meklēt"; "Patiesā pateicībā, jo patiešām par šo ģeniālo cilvēku nezinājām, pat ne to, ka tāds dzīvojis!". Katrs šāds ceļojums laikā ir īpašs un atstāj mums pozitīvas emocijas un zināšanas. Turpināsim šo tradīciju! Mūsu jaunais "ceļojošais kauss" nodots Annas bibliotēkai. Tad jau nākošajā gadā izzināsim un iepazīsim kādu citu mums nozīmīgu personību!

Jaunlaicenes bibliotēkā atmiņās dalās jaunlaiceniete Nora Sudare.

Pauls Leimanis Jaunlaicenes muižas muzejā iepazīstina ar L. Slaucītāja atklājumiem

Otra liela jubileja atskaites gadā bija **mūziķim Albertam Muceniekam (120. dzimšanas diena)**. 1945. gadā vēsture aizsākās arī Alūksnes pūtēju orķestra dalībniekiem. Orķestrim pirmais diriģents un orķestra vadītājs bija Alberts Mucenieks**,** kas tajā laikā kļuva par Alūksnes kultūras dvēseli. Mucenieka loma Alūksnes kultūras dzīvē, šajā periodā ir neaizstājama. Viņa nopelni ir arī Alūksnes Mūzikas skolas dibināšanā. Alūksnes Mūzikas skolas pedagoģe S. Kubuliņa ir pētījusi viņa dzīves gājumu un devumu Alūksnes kultūras dzīvē, tāpēc aicinājām viņu dalīties ar pētījumu kopīgā pasākumā. Pasākumu papildināja diriģenta N. Šnē video atmiņas par savu vectēvu.

"Lai gan A. Mucenieks nebija pabeidzis nekādu muzikālo augstskolu, tomēr viņš bija izcils mūziķis un pedagogs, kurš prata ieaudzināt savos skolēnos mīlestību uz mūziku un prieku muzicēt," stāsta S. Kubuliņa.

Gatavojoties pirmās latviešu valodā izdotās grāmatas 500. gadadienai, jau iepriekšējā gadā pētījām izdevējdarbības attīstību Alūksnē. No rakstītajiem avotiem mums jau bija zināms 20. gs. avīžu un grāmatu izdevējs un tirgotājs Alūksnē - Reinis Pastalnieks. Tas rosināja izzināt viņa dzīvi un izdevējdarbību. Savukārt tam, ka varam lasīt tik daudz grāmatu un uzzināt tik daudz informācijas, jāpateicas izgudrotājam iespiešanas tehnoloģijas atklājējam Eiropā 15.gs. – vācietim Johanam Gūtenbergam. Patīkami, ka šo vēsturisko skatījumu mums varēja sniegt Alūksnes luterāņu baznīcas draudzes entuziasti ar jauno projektu – "Gūtenberga iespiedmašīnas prototipa iegāde Ernsta Glika Bībeles muzejā". Tā kā mūsu projekti viens otru papildināja, tad nolēmām aicināt interesentus uz kopēju sarunu Alūksnes Bībeles muzejā - "Gūtenbergs un Reinis Pastalnieks. No izdevējdarbības vēstures Alūksnē"

Iepazīstoties ar mūsu veidoto virtuālo izstādi "No izdevējdarbības vēstures. Reinis Pastalnieks 1896 - 1947", alūksnieši fotogrāfijās atpazina agrākos darbiniekus, dalījās stāstījumā par savu pieredzi.

Alūksnes evaņģēliski luteriskās baznīcas draudzes priekšnieks N. Gražanskis pastāstīja par jauno projektu, sniedza ieskatu Gūtenberga ceļā uz lielo izgudrojumu. Klausītāji uzzināja daudz dažādus faktus par tajā laikā izdoto pirmo Bībeli, pirmajiem uzņēmējiem – grāmatu iespiedējiem un cenzūru.

Pārskata gadā turpinājām vākt materiālus un iepazīt Alūksnes uzņēmumus, kuri vairs nedarbojas. Interesanta likās Alūksnes patērētāju biedrības sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu apvienības **Alūksnes ēdnīca** (1944 -1994). Kurš gan tajos gados nebija iegriezies pusdienu maltītē baudīt Alūksnes pavāru ēdienus?! Rindas pie kases pusdienas laikā liecināja, ka ēdiens bija garšīgs. Materiāla apzināšanas laikā lūdzām atsaukties un padalīties gan ar atmiņām un citiem materiāliem. Ar senākajām foto bildēm un atmiņām padalījās bijušās darbinieces un viņu bērni. Apmeklēts un sirsnīgs bija noslēguma pasākums – tikšanās ar bijušajiem ēdnīcas darbiniekiem un viņu tuviniekiem. Interesentiem skatāma virtuālā izstāde mājas lapas sadaļā *Novadpētniecība.*

Bibliotēkas sagatavotās prezentācijas papildināja pasākuma apmeklētāju atmiņu stāsti.

Izstādē nedaudz no tā laika saimnieču virtuves inventāra.

Tiem, kurus interesē savas dzimtas pētīšana varēja apmeklēt tikšanos ar alūksnieti Guntu Tuču. Izpētot dzimtas vēsturi cilvēks bieži iegūst dziļāku izpratni par savu identitāti un izcelsmi. Tas ļauj sajust piederību lielākam dzīvesstāstam un apzināties savu vietu dzimtā un vēsturiskajā kontekstā. Tādēļ šajā tikšanās reizē skolotāja Gunta Tuča iepazīstināja apmeklētājus ar dzimtas pētniecības procesu – soli pa solim, atklājot gan praktiskos rīkus, gan emocionālo vērtību, ko sniedz sava dzimtas stāsta apzināšanās.

Gunta ir līdzautore grāmatai „Jānis Krēsliņš – latviešu tradicionālo kultūras vērtību izzinātājs", kas veltīta novadniekam, latviešu māksliniekam, fotogrāfam, literātam, aktīvam sabiedriskajam darbiniekam, aizrautīgam folkloras un tautas tradīciju vācējam. Kā Jāņa Krēsliņa brāļa mazmazmeita Gunta vākusi materiālus un izzinājusi viņa biogrāfiju, gūstot neatsveramu pieredzi dzimtas vēstures pētījumos.

Kā novadniekus popularizējoša aktivitātes, jāmin tikšanās un sarunas ciklā "Savējie iedvesmo!". Aprīlī tikāmies ar novadnieci, Eiropas komisijas ģenerālsekretāri Ilzi Juhansoni. Viņa kopš 2020. gada janvāra ir Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre. Tas ir augstākais iespējamais ierēdņa amats Eiropas Komisijā. Ģenerālsekretariāta loma ir pielīdzināma Valsts kancelejai Latvijā. Pirms tam Ilze bijusi agrākā ārkārtējā un pilnvarotā vēstniece Latvijas Pastāvīgajā pārstāvniecībā Eiropas Savienībā, strādājusi vadošos amatos Ārlietu, Iekšlietu un Tieslietu ministrijās.

Ilze sarunā dalījās par dzīvi, darbu, izaugsmi, iespējām, Latvijas 20 gadiem ES, ieguvumiem, izaicinājumiem, vērtībām, atbildību, iesaisti, Eiropas vēlēšanām, grāmatu lasīšanas paradumiem.

Visu aprīli Alūksnes novada bibliotēkā bija skatāmi novadnieces Sandras Zalcmanes darinātie ziepju ziedu pušķi. Kad ikdienas darbi paliek šķietami līdzīgi, Sandrai pazib vēlme radīt sev un citiem mīļas lietas. Iepazīstoties ar ziepju floristi, zīmola "Flower Bath" izveidotāju, Sandra atklāja ziepju ziedu pušķu burvību un sajūsmu, ko šāds pārsteigums sagādā ikvienam.

Sandra labprāt arī pastāstīja par savu hobiju tikšanās laikā ar interesentiem.

Tikšanās uzņēmumā "Impress Print": tikšanās bija iedvesmojoša un pamācoša jaunajai paaudzei, kurai jāizvēlas nākotnes profesija

Ciklā "Savējie iedvesmo!" tikāmies ar alūksnieti, uzņēmuma "Impress Print" pārstāvi Elīnu Salaku. Šo tikšanos organizējām uzņēmuma vidē, lai dabā redzētu jaunās uzņēmējas darba specifiku. Viņas uzņēmums nodarbojas ar maketēšanu, veic dizaina izveidi, dažādus drukas veidus, ražo vides reklāmas u.c.

Novembrī bibliotēkā aicinājām skatīt Harija Stradiņa foto izstādi un tikties ar autoru uz sarunu. Harijs Stradiņš pazīstams kā dabiskā koka apstrādes meistars, savā darbnīcā veidojot unikālas mēbeles, aksesuārus un individuālus interjerus. Viņš aizrāvies arī ar fotografēšanu, kas interesējusi jau kopš skolas gadiem. Harijs ļoti daudz strādā un ir ar sevi – saredz lietas nedaudz citādāk kā vairums sabiedrības, jo ļoti daudz domā, lasa un labprāt dalās ar citiem savās pārdomās. Meistars dalījās savās dzīves atziņās, kuras nākušas ar gadiem un pieredzi. Saruna bija interesanta un aizraujoša.

Klausījāmies vargāna mūzikas skaņās Harija izpildījumā un stāstā par fotogrāfiju tapšanu.

Darba atskaites gadā apritēja 60. gadskārta, kopš 1964. gadā pēc arhīvu tīkla reorganizācijas izveidoja 10 toreizējās LPSR Centrālā oktobra revolūcijas un sociālistiskās celtniecības arhīva filiāles, tajā skaitā Alūksnē. Kopš tā laika ir mainījušies darba veidi, bet princips palicis tas pats – tā ir dokumentu saglabāšana un izmantošana. Alūksnes zonālais valsts arhīvs ierosināja savu jubileju atzīmēt kopā ar Alūksnes novada bibliotēkas apmeklētājiem, jo vēstures interesenti ir bieži arhīva apmeklētāji. Pasākums notika novadpētniecības cikla "Vēstures stunda" ietvaros, tajā aicinājām interesentus tikties un uzzināt ko jaunu par novada vēsturi, cilvēkiem, notikumiem.

Tiekoties ar arhīva darbiniekiem ieskatījāmies Alūksnes zonālā valsts arhīva vēsturē un uzzinājām par darba ikdienu.

Joprojām būtisku lomu novadpētniecības popularizēšanā saglabā virtuālās izstādes. Atskaites gadā sagatavota un mājas lapā sadaļā *Novadpētniecība* skatāma izstāde "Alūksnes ēdnīca." Sakarā ar Alūksnes pilsētas 105. jubileju 2025. gada 2. janvārī, sagatavota virtuālā izstāde "Alūksne 1920. gada presē". Alūksnes novada bibliotēka 2025. gadā atzīmēs 50. gadskārtu, kopš uzsāka darbu šajā ēkā. Tāpēc sagatavojām virtuālo izstādi, kurā atklājām Alūksnes novada bibliotēkas pirmsākumus, ikdienu un zīmīgākos vēstures brīžus. Ar izstādi varēs iepazīties nākošajā gadā.

Novadpētniecības darbs tiek popularizēts arī dažādām interesentu grupām, piemēram, topošajiem sociālajiem darbiniekiem, stāstot par Alūksnes novada bibliotēkas pieredzi. Lai uzzinātu vairāk par darbu ar novadpētniecības materiāliem, iegūtu zināšanas un praktisku ieskatu darbā ar novadpētniecības materiāliem. Sociālās aprūpes centrā "Alūksne" un "Pīlādži" iemītniekiem piedāvājam klātienes sarunas un prezentācijas par vēstures tēmām, kā arī krājumā esošos videomateriālus. ("Alūksnes ēdnīca", "Alūksnes toreiz un tagad", "1940.gada ugunsgrēks Alūksnē", "Jokdaru karalis Edgars Liepiņš Zeltiņos", "Stāsts par Mālupes ūdens dzirnavām laika griežos", "Kādas vārpas stāsts par Ivaru Cauni").

Alūksnes novada bibliotēkas Facebook kontā izveidotajā novadpētniecības rubrikā "Re…" pievērsām uzmanību nozīmīgām novada personībām un aktuāliem notikumiem – "Dzejniecei Elzai Vēciņai - 110", "Ārstam Dr. Aleksandram Misiņam - 135", "Fotogrāfam Ilgvaram Gradovskim - 80 ", "Dzejniekam Mārim Ievedniekam - 75" https://ej.uz/txbo , "Baltijas ceļam - 35" https://ej.uz/rqrp , "Žurnālistei Annai Celmiņai - 100" https://ej.uz/vupi , "Mūziķim Gunāram Kalējam - 90" https://ej.uz/x1g9 , "Alūksnes poliklīnikai - 55", "Alūksnes slimnīcai - 60".

Bez minētajām aktivitātēm atskaites gadā Alūksnes novada bibliotēkā ciklā "Alūksniešu vaļasprieki" notikušas vairākas izstādes. Savu veikumu rādījuši radoši alūksnieši izstādēs: Mālupes pagasta rokdarbnieču pulciņa "Annele" darbu izstāde "Caur mežģīnēm" https://ej.uz/uaqj , " Natālijas Kaktiņas gatavoto bišu vaska sveču izstāde un Lāsmas Kaupužas dabisku sojas un rapšu vaska sveču izstāde, alūksnietes Ināras Cines gleznu izstāde https://ej.uz/sa7t , Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas audzēkņu darināto sapņu ķērāju izstāde, novadnieces Sandras Zalcmanes darināto ziepju izstāde "Ziepju ziedu valstība" https://ej.uz/s9k4 , alūksnietes Ivetas Driņinas gleznu izstāde "…ārpus pasaulīgās steigas", Viļņa Blūma fotogrāfiju izstāde "Tepat līdzās", Dienas aprūpes centra "Saules stars" dalībnieku radošo darbu izstāde, alūksnietes Valentīnas Pliškinas ežu figūriņu kolekcija https://ej.uz/8kpg , alūksnietes Alises Krajevičas ilustrācijas jaukto mediju tehnikā, alūksnieša Harija Stradiņa fotogrāfiju izstāde un Guntas Ļuļes un Jeļenas Graņicinas rokdarbu izstāde https://ej.uz/sedw .

Alūksnes novada bibliotēka organizēja izzinošu braucienu "Pieredzes stāsti. Savējie iedvesmo!", kura laikā devām iespēju satikt uzņēmējus un aktīvus cilvēkus blakus novadā - Smiltenes novada Apes pilsētā.

Vasara Alūksnes novadā bija īpaša ar to, ka katrā pagastā notika vietējās **kopienas svētki**. Kopienas svētki tapa pašas kopienas spēkiem, iesaistot dažādas mērķgrupas, piemēram, seniorus, jauniešus un ģimenes. Alūksnes novada bibliotēkas aktīvi iesaistījās šo svētku tapšanā. Interesantākās aktivitātes:

Alsviķu kopienas svētku "Satikšanās krustcelēs" dalībniekiem Alsviķu bibliotēka sagatavoja izzinoši atraktīvu spēli "Mans pagasts". Komandas tika veidotas no visām Alsviķu apdzīvotajām vietām.

Kopienas svētki Alsviķu pagastā.

Annas kopienas svētkiem “Annas bizē vijoties” tika izveidota un kopā ar iedzīvotājiem izspēlēta spēle “Ja nezini – uzzināsi!” par pagasta vēsturi, notikumiem, personībām.

Ilzenes kopienu svētki. Spēle “Vai pazīsti savu pagastu?

Ilzenes kopienas svētkos bibliotēkā izveidota tematiska izstāde “Ilzene, Ilzene/Mana liepziedu zeme” par Ilzeni, izmantojot novadpētniecības krājumu. Popularizēta izzinošā spēle “Ko es zinu par savu pagastu?”. Bibliotēkas darbiniece piedalījās kopienu svētku organizēšanā.

Liepnas kopienas svētkos “Toreiz un tagad” sagatavota novadpētniecības izstāde par Liepnas skolas vēsturi, sakarā ar tās 145. gadadienu.

Mārkalnes kopienu svētkos “Mārkalniešu salidojums” no bibliotēkas novadpētniecības krājuma sagatavota vēsturiska foto un priekšmetu izstāde ar līdzdarbošanos „Ceļojums Mārkalnes laikā”.

Pededzes kopienas svētkos “Pankūku un deju cienītāji” tika apzinātas ģimeņu iecienīto pankūku receptes. Tās tika pierakstītas un saglabātas, notika pededziešu “ciemu” gatavoto pankūku parāde un degustācija.

Veclaicenes kopienas svētkos “Labi būt kopā!” bibliotēka piedāvāja novadpētniecības istabas apmeklējumu, izzinošās spēles. Izveidots un novadīts konkurs "Vai Tu pazīsti savu Veclaiceni". Tika fotografēta pasākuma norise un pēc tam sagatavota izstāde “Veclaicenes vasara 2024”.

Zeltiņu kopienas svētkos “Piemiņa vieno” tika sakoptas četru nozīmīgu, bet bez tuviniekiem palikušu cilvēku kapu vietas. Lai pieminētu šos cilvēkus un jaunā paaudze par viņiem uzzinātu vairāk, pēc talkas tautas namā skatījās atmiņu stāstus par novadniekiem Jāni Tiltiņu, Ernestu Krēsliņu, Georgu Rozīti un Natāliju Rodčenko.

Kopienas saliedēšanas talka Zeltiņu kapos.

- **Novadpētniecības istabas**

Pārskata gadā nav veidojušās jaunas novadpētniecības istabas. Tās joprojām ir Annas, Bejas (no 2020.), Malienas (no 2006.), Mārkalnes (no 2016.), Veclaicenes (no 01.01.2020.), Zeltiņu (no 01.01.2020.) bibliotēku pārziņā. Skat. 2023. gada atskaiti.

- **Galvenie secinājumi pārskata periodā, nākotnes prognozes, vajadzības, problēmas un to risinājumi**

Pārskata periodā ir iegādāta kvalitatīva tehnika materiālu digitalizācijai. Atliek pašiem bibliotekāriem būt ieinteresētiem apgūt digitālo resursu kvalitatīvu veidošanu un saglabāšanu.

2024. gadā visas Alūksnes novada bibliotēkas vienojāmies novadpētniecības tēmas izzināšanā un secinājām, ka viena no galvenajām problēmām ir to personu apzināšana, pie kuriem glabājas svarīgi novadpētniecības avoti. Tāpat būtiski ir noorganizēt un iegūt intervijas ar šīm personām. Otra problēma – laika trūkums, jo novadpētniecība prasa īpašu pieeju.

Neskatoties uz problēmām, bibliotekāri atzīst, ka jāturpina darbs pie novadpētniecības materiālu vākšanas un apkopošanas. Ar laiku jārod iespēja digitalizēt apkopotos materiālu.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Sagatavoja Alūksnes novada bibliotēkas bibliogrāfe Maija Semjonova

9. Projekti

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izstrādātie un/vai realizētie projekti"

Projekta nosaukums/ bibliotēka	Finansē-tājs	Finansē-juma apjoms	Projekta apraksts (laika periods, rezultāti, kopsavilkums)	Atbalstīts/ neatbalstīts
Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks – 4 Alūksnes novada bibliotēka	VKKF Līdzfinansējums - Alūksnes novada pašvaldība	1200 EUR	Projekta realizācijas laiks: 15.11.2023. – 31.05.2024. Projekta ietvaros bērniem un pusaudžiem noorganizētas tikšanās ar 6 grāmatu autoriem, kuru darbi ir bijuši iekļauti lasītveicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu, vecāku žūrija" kolekcijās: Dainu Tabūnu, Ievu Samausku, Rutu Svažu, Aneti Meleci, Agnesi Pastari, Žaneti Lazdovsku (īstajā vārdā Maiju Kesteri-Lagzdiņu. Tikšanos laikā bērniem un jauniešiem tika dota iespēja iepazīt minētos rakstniekus un viņu darbus, sarunāties ar autoriem, uzdot jautājumus, izteikt savu viedokli, piedalīties kopīgās radošās aktivitātēs un konkursiņos, atbildēt uz jautājumiem par grāmatām, prezentēt izlasīto. Lai radītu interesi par tikšanos ar grāmatu autoriem, pirms katras tikšanās tika izvietotas literatūras izstādes, veidotas iepazīšanās nodarbības, kā arī lasītājiem tika piedāvāta iespēja iesaistīties dažādos konkursiņos un uzdevumu pildīšanā. Par projekta ietvaros realizētajām aktivitātēm lasīt pārskata 7.nodaļā *Darbs ar bērniem un jauniešiem.*	Atbalstīts / realizēts
Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks – 5 Alūksnes novada bibliotēka	VKKF Līdzfinansējums - Alūksnes novada pašvaldība	1550 EUR	Projekta realizācijas laiks: 01.07.2024. – 31.01.2025. Lai veicināt bērnu un pusaudžu interesi par grāmatu lasīšanu un vairot viņos lasītprieku, kā arī - lai popularizētu latviešu oriģināllitetatūru un grāmatu lasīšanu kā saturīgu un vērtīgu brīvā laika pavadīšanas veidu, bērniem un pusaudžiem projekta ietvaros atbilstoši vecumposmiem noorganizētas klātienes tikšanās ar 6 autoriem – Martu Pujātu, Lindu Nemieru, Luīzi Pastori, Ievu Melgalvi, Andru Manfeldi un Māri Runguli. Tikšanos formāti – sarunas, radošās darbnīca (Luīze Pastore), dzejas lasījumi pilsētvidē un braucienā ar tūrisma vilcieniņu "Severīns" (Marts Pujāts).	Atbalstīts / realizēts

			Par projekta ietvaros realizētajām aktivitātēm lasīt pārskata 7.nodaļā *Darbs ar bērniem un jauniešiem.*	
Rakstnieku stāsti par stāstiem Alūksnes novada bibliotēka	VKKF Līdzfinansējums - Alūksnes novada pašvaldība	1320 EUR	Projekta realizācijas laiks: 25.03.2024. – 31.10.2024. Lai radītu un nostiprinātu dažādu paaudžu alūksniešu lasīšanas paradumus un popularizētu latviešu oriģināllitetatūras daudzveidību, pievēršot īpašu uzmanību tieši īsprozas žanram, realizējot projektu, tika dota iespēja 203 Alūksnes iedzīvotājiem klātienē tikties un diskutēt ar 6 Latvijā pazīstamām grāmatu autorēm, kas sevi pierādījušas īsprozas žanrā: Zani Daudziņu, Daci Vīganti, Janu Egli (īstajā vārdā Janu Rūci), Janu Veinbergu, Dženu Andersoni un Baibu Zīli.	Atbalstīts / realizēts
Dalība citu institūciju projektos				
Dalība projektā EUROPE DIRECT centru darbība no 2021. līdz 2025. gadam Vadošais partneris- Gulbenes bibliotēka Sadarbības partneri: Alūksnes novada bibliotēka, Madonas novada bibliotēka	Eiropas Komisija	Finansējums Gulbenes novada bibliotēkas budžetā.	Projekta rezultātā Alūksnes novada bibliotēkā turpināja darboties centra Europe Direct Gulbenē pasākumu norises un pakalpojumu sniegšanas vieta Alūksnē, kas sniedz savlaicīgu un objektīvu informāciju par aktualitātēm Eiropas Savienībā un iedzīvotājiem svarīgiem ES jautājumiem., kā arī organizē izglītojošas aktivitātes dažādām mērķauditorijām. Par projekta ietvaros realizētajām aktivitātēm lasīt pārskata 5.nodaļā *Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība*. Realizācijas laiks 01.05.2021. - 31.12.2025. Finansējums Gulbenes novada bibliotēkas budžetā. Alūksnes novada bibliotēkai (finansējums lektoriem, aktivitāšu organizēšanai, publicitātes materiāliem, kancelejas precēm, u.c.) ~1500 eiro	Atbalstīts / tiek realizēts
Projekts "Aktīvā svētdiena" Struktūrvienība " Mārkalnes bibliotēka" kā sadarbības partneris	Alūksnes novada pašvaldība	270 EUR	Projekta realizācijas laiks: 01.07.2024. – 31.07.2024. Mārkalnes pagasta jauniešu iniciatīvu projekta "Aktīvā svētdiena" ietvaros, jauniešiem sadarbojoties ar pagasta bibliotēkas un tautas nama vadītājām, lai veicinātu aktīvu dzīvesveidu, 21.07.2024. tika noorganizēts vasaras pasākums bērniem, jauniešiem un ģimenēm "Aktīvā svētdiena", iesaistot	Atbalstīts / realizēts

pagasta jauniešiem			apmeklētājus sportiskās un erudīcijas aktivitātēs. Kopā ar bibliotēkas vadītāju lietotnē "Actionbound" izveidota orientēšanās spēle pa Mārkalnes pagastu, notikušas sportiskās un atjautības aktivitātes, nobeigumā – visiem kopīgs pikniks.	
Projekts "Mācies! Izaudzē! Dalies!" Struktūrvienība " Ilzenes bibliotēka" kā sadarbības partneris biedrībai "Ilzenes attīstībai"	Borisa un Ināras Teterevu fonds programma "Pats savam saimes galdam"	Finansējums biedrībai "Ilzenes attīstībai"	Projekta realizācijas laiks: 01.04.2024. – 30.09.2024. Projekta ietvaros noorganizētas dažādas meistarklases dārzkopībā un augļkopībā, rīkota kopīga Ilzenes pagasta estrādes atjaunošanas u sakopšanas talka. Projekts sniedzis vietējās kopienas iedzīvotājiem kopā būšanas iespēju, atbalstīt vienam otru, iegūt jaunas zināšanas, dalīties ar savām prasmēm un pašu izaudzēto - puķes skaistumam, dārza veltes uzturam. 13.09.2024. noticis projekta noslēdzošais pasākums "Ziemas krājumu degustācija un dalīšanās ar receptēm", izveidota tematiskā izstāde par projekta realizāciju.	

Struktūrvienības "Mārkalnes bibliotēka" vadītāja Sanita Silirova par dalību jauniešu projektā "Aktīvā svētdiena": "*Projektā iegūtais finansējums ir svarīgs, lai realizētu idejas. Projekta laikā bibliotekārs apgūst jaunas prasmes, popularizē bibliotēku. Projektā iesaistījās ne tikai bērni un jaunieši, bet arī viņu ģimenes.*"

- **Pārdomas, secinājumi par darbu ar projektiem.**

Alūksnes novada bibliotēka pārskata periodā izstrādājusi un realizējusi tikai nelielos projektus, kuri iesniegti Valsts Kultūrkapitāla fondā, un to mērķis – popularizēt latviešu oriģināllliteratūru un veicināt lasītprieku!

Alūksnes novada bibliotēka sekmīgi turpināja sadarboties ar Gulbenes un Madonas novadu bibliotēkām par centra Europe Direct Gulbenē darbības nodrošināšanu Alūksnē un izglītojošu aktivitāšu organizēšanu par ES jautājumiem.

Lielāku projektu pieteikumu sagatavošanu traucē bibliotēkas darbinieku resursu trūkums un nepietiekamās svešvalodu zināšanas, kā arī nepietiekamā informācija par projektu iespējām.

Apsveicama ir atsevišķu novada pagastu bibliotēku iesaistīšanās kopienas iniciētos projektos, kas ļauj arī mazajām bibliotēkām, sadarbojoties ar citiem, realizēt savas idejas.

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

10. Publicitāte

- **Bibliotēkas tēla veidošana, publicitāte, sabiedrības informēšana par bibliotēkas funkcijām, pakalpojumiem**

Pārskata periodā informēšanas kanāli nav mainījušies. Lai nodrošinātu efektīvu sabiedrības informēšanu par Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbu, pakalpojumiem un aktivitātēm, bibliotēkas izmanto sekojošus informēšanas kanālus:

- Alūksnes novada pašvaldības informatīvais izdevums "Alūksnes Novada Vēstis" un pašvaldības tīmekļa vietne https://aluksne.lv/ - ikmēnesi tiek publicēti kultūras pasākumu plāni, tai skaitā informācija arī par bibliotēku aktivitātēm;
- Laikraksts "Alūksnes un Malienas Ziņas" un tā interneta portāls https://aluksniesiem.lv/ – raksti par notikumiem bibliotēkās, pasākumu plānu publicēšana, foto galerijas u.c. Piemēri:
  "Mālupē īsteno ideju par āra lasītavu", 24.05.2024.
  "Zane Daudziņa - apbrīnojama harisma un sulīgs humors", 26.04.2024.
  "Mārkalnē atver klientu apkalpošanas centru", 05.01.2024.
  "Dzejas mēnesis ir sācies", 10.09.2024.
  "No Alsviķiem līdz Briseles varas gaiteņiem", 12.04.2024.
  "Iepazīsim novadnieku Leonīdu Slaucītāju!", 01.03.2024.
  "Grāmatu svētki veicina lasītprieku", 17.09.2024.
  "Turpinām atmiņu rubriku "Stāsti par mums"", 12.01.2024.
  "Dalās atmiņās par darbu Alūksnes ēdnīcā", 05.04.2024.
  https://aluksniesiem.lv :
  Bibliotēkā dāliju izstāde 26.08.2024.
  Alūksnes novada bibliotēka aicina uz prāta spēlēm, 26.06.2024.
  Novada bibliotēkās – Bibliotēku nedēļa, 23.04.2024.
  Bibliotēkā tikšanās ar rakstnieci Dženu Andersoni, 10.10.2024.
- Alūksnes novada bibliotēkas tīmekļa vietne https://albibl.lv/ - 113 ieraksti – par notikumiem, informatīvi paziņojumi, jauno grāmatu reklāmas u.c.
- Sociālie mediji – Facebook, Instagram u.c.;
- neklātienes saziņa ar e-pastu, īsziņu, WhatsApp ziņu starpniecību;
  Informācija par jaunumiem bibliotēkā tiek sūtīta e-pastā visiem lasītājiem, kas pieteikušies uz šo pakalpojumu. Šajās vēstkopās iekļaujam informāciju par pasākumiem un izstādēm bibliotēkā, jauno grāmatu sarakstus, atgādinām par pakalpojumiem un citu ar bibliotēkām saistītu informāciju. Skat. aicinājumu pieteikties jaunumiem te. Pārskata periodā nosūtītas 16 ziņas.

Piemērs e-pasta ziņai par aktualitātēm Alūksnes novada bibliotēkā:

Sveiki! Sūtam aktuālo informāciju.

Septembris - dzejas dienu mēnesis. Aicinām piedalīties akcijā "Uzdāvini dzejoli!"

Aicinām ikvienu pilsētas un novada iedzīvotāju, iestādi, organizāciju vai domubiedru grupu laikā no 10. līdz 17. septembrim iesaistīties akcijā "Uzdāvini dzejoli"! Par akciju mūsu mājaslapā: https://albibl.lv/akcija-uzdavini-dzejoli/

Izstādes septembrī

***Valentīnas Pliškinas** ežu kolekcija: https://albibl.lv/biblioteka-valentinas-pliskinas-ezu-kolekcija/*

***Dienas aprūpes centra "Saules stars"** dalībnieku radošo darbu izstāde: https://albibl.lv/dienas-aprupes-centra-saules-stars-dalibnieku-radoso-darbu-izstade/*

Jaunākās grāmatas bibliotēkas krājumā

Saraksts ar jaunajām grāmatām jūlijā: https://ej.uz/gramatas-julijs

Saraksts ar jaunajām grāmatām augustā: https://ej.uz/gramatas-augusts

Septembra sākuma jaunumi: https://albibl.lv/jaunas-gramatas-7/
Grāmatu svētki 21. septembrī. *Norises vieta - Alūksnes Kultūras centrs. Viesosies:*

- *Eiropas Parlamenta deputāte, grāmatu autore* ***Sandra Kalniete*** *(saruna par jauno grāmatu "Māte sieva. Sieva māte. Meita sieva", arī par grāmatām "Tev būs četri vīri", "Cinītis" u.c.),*
- ***apgāda "Jumava"*** *vadītājs, rakstnieks* ***Juris Visockis****, rakstnieks* ***Pāvils Raudonis*** *u.c., iepazīstinot ar jauniznākušajām grāmatām "Edgars Liepiņš. Ziemeļu zvaigzne", "Finks un sargeņģelis. Zibsnis",*
- *astrologs* ***Andris Račs****, iepazīstinot ar savu jauno grāmatu "Astroloģija dvēselei"*

Grāmatu svētku sākums plkst. 10.00. Svētku dalībniekiem būs iespēja bez maksas apmeklēt ***režisora Zilbaloža animācijas filmas "Straume"*** *seansu Alūksnes Kultūras centrā.*
Informatīvā stunda "Finanšu drošība digitālajā vidē"
25. septembrī plkst. 10.00 aicinām piedalīties informatīvajā stundā "Finanšu drošība digitālajā vidē". Lektors: "Swedbank" vadošais klientu konsultants ***Pēteris Maksimovs.***
Pārgājiens pa Vaidavas dabas taku Smiltenes novadā
26. septembrī Europe Direct centrs Gulbenē un Alūksnes novada bibliotēka aicina piedalīties izzinošā pārgājienā pa Vaidavas dabas taku Smiltenes novadā. Vairāk informācijas un pieteikšanās (līdz 20. septembrim), zvanot pa tālruni 25664421 vai rakstot biblioteka@aluksne.lv.
Uz tikšanos!
Alūksnes novada bibliotēka

- klātienes komunikācija – bibliotēku darbinieku ikdienas komunikācija ar apmeklētājiem, tikšanās ar vietējo kopienu iedzīvotājiem, atsevišķām mērķgrupām un interešu kopām, dalība pašvaldības organizētajās iedzīvotāju sanāksmēs u.c.
- drukātie informatīvie materiāli bibliotēkās, iestādēs, uzņēmumos, informatīvajos stendos pilsētā/pagastos;
- dažādu aktivitāšu organizēšana un dalība citu iestāžu organizāciju pasākumos, kā arī - sadarbība un dalība neformālos pasākumos, sarunās u.c.

Pārskata periodā nozīmīga aktivitāte Alūksnes novadā Kopienu svētki, kuri norisinājās katrā novada pagastā. Svētku iniciators - Alūksnes novada Kultūras centrs, bet svētku sagatavošanā un norisē iesaistījās visu bibliotēku darbinieki. Kopienu svētku būtība - veicināt pagastu iedzīvotāju savstarpējo komunikāciju un sadarbību, lai iedzīvotāji vairāk saliedētos, spētu vienoties par lietām, kas viņiem svarīgas un par kurām viņi paši var pieņemt lēmumus, lai iedrošinātu pašus rīkoties, darīt un iesaistīties. Šī bija lieliska iespēja arī bibliotēku darbiniekiem iesaistīties, labāk iepazīt kopienas iedzīvotājus, uzzināt viņu vēlmes un pastāstīt par bibliotēku piedāvājumu.

Jaunannas un Kalncempju bibliotēku vadītāja Velga Ločmele: "Pārskata periodā ievērojams notikums, kas Kalncempjos (oficiālais iedzīvotāju skaits pēc PMLP datiem – 159) kopā pulcēja gandrīz visus uz vietas dzīvojošos un arī bijušos iedzīvotājus bija Kopienas svētki. Ja citos pagastos tos organizēja kultūras darba organizatori, tad Kalncempjos iedzīvotāji paši sasparojās un, vēloties pierādīt, ka nav "izmiruši", paši, ar nelielu atbalstu, noorganizēja skaistus svētkus. Iesaistījos un lielu darbu ieguldīju, lai aptaujātu, uzaicinātu un skaidrotu, kāpēc kalncempiešiem tas ir svarīgi. Piedalījos sanāksmēs, palīdzēju ar aptauju un citu informatīvo materiālu sagatavošanu, drukāšanu, svētku norisi. Pasākums bija ļoti kupli apmeklēts un daudzus iedzīvotājus satiku pirmo reizi. Pēc svētkiem bibliotēku sāka apmeklēt trīs iedzīvotāji, kuri nekad nebija bibliotēkā bijuši. Saziņai tika izveidota grupa lietotnē WhatsApp, kur arī es ievietoju informāciju par bibliotēkas aktivitātēm."

- **Bibliotēkas informācija tīmeklī**

Par Alūksnes novada bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem, pasākumiem, izstādēm, grāmatu jaunumiem un citām aktualitātēm informācija tiek ievietota bibliotēkas mājaslapā, bērnu apkalpošanas nodaļas blogā, sociālajā tīklā Facebook, arī Instagram un Draugiem.

Alūksnes novada bibliotēkas vietnē https://albibl.lv/ ievietota svarīgākā informācija par novada publiskajām bibliotēkām - pieejamajiem pakalpojumiem, nozīmīgākajiem dokumentiem, darba laiku un kontaktiem. Sadaļā "aktualitātes" regulāri tiek pievienoti jauni ieraksti par pasākumiem un aktivitātēm galvenajā bibliotēkā, arī nozīmīgākiem pasākumiem struktūrvienībās, jaunām izstādēm, ar bibliotēkas krājumu, datubāzēm saistīti ieraksti, atgādinoša informācija par bibliotēkā pieejamajiem pakalpojumiem, jaunumiem novadpētniecībā, izmaiņām darba laikā un cita aktuāla informācija. Pārskata gadā pievienoti 113 jauni ieraksti. Bērnu apkalpošanas nodaļas aktualitātes tiek publicētas atsevišķā blogā https://berni.albibl.lv/, uz ko ir norāde bibliotēkas mājaslapas galvenē. Šeit pārskata gadā pievienoti 62 ieraksti.

Populārākais sociālo tīklu kanāls Alūksnes novada bibliotēkai ir Facebook platformā izveidotā lapa https://www.facebook.com/albibl.lv ar 1242 sekotājiem, noslēdzoties pārskata gadam (+186). Skatījumu skaita ziņā ievērību guvuši ieraksti par aizsaulē aizgājušiem novadniekiem, kas tapuši saistībā ar apaļas jubilejas atceri, publicējot īsu dzīvesgājuma aprakstu, fotogrāfijas no bibliotēkas krājuma un publikācijas vai to fragmentus no vietējā laikraksta (muzikantam Gunāram Kalējam – 90, žurnālistei Annai Celmiņai – 100), tāpat arī ieraksti par vēstures notikumiem, piemēram, par pirms 55 gadiem atvērto jauno poliklīnikas ēku Alūksnē. Par gaidāmajiem pasākumiem visvairāk skatītie – Ziemeļvalstu literatūras nedēļai veltītais pasākums par Islandi (islandiešu literatūras apskats un alūksnietes Diānas Lozko ceļojuma iespaidi), kā arī aicinājums bibliotēkā kopā noskatīties filmu par pašvaldības darbu, kur atmiņās dalās pilsētas vadītāji un kas savulaik tapusi Alūksnes novada bibliotēkas iniciēta un veidota. Tālāk jau skatījumu skaita ziņā seko ieraksti par rakstnieku viesošanos bibliotēkā gan bērnu, gan pieaugušo auditorijai (populārākie – gaidāmā tikšanās ar Baibu Zīli, Andru Manfeldi).

Saturiski gandrīz tā pati informācija tiek publicēta arī Alūksnes novada bibliotēkas kontos sociālajos tīklos Instagram (https://www.instagram.com/albibl.lv/) un Draugiem (https://www.draugiem.lv/apb/ 663 ekotāji), pēdējā skaitliski mazāk, mazinoties šī tīkla popularitātei.

Divpadmit pagastu bibliotēkām izveidoti savi konti Facebook sociālajā tīklā vai informācija par bibliotēku tiek ievietota pagasta kopīgajā Facebook kontā. Tie ir foto apskati no pasākumiem, grāmatu jaunumi, afišas, arī novadpētniecības materiāli.

Bibliotēkas ar savu lapu / profilu Facebook sociālajā tīklā:

- Bejas bibliotēka - https://www.facebook.com/ruukumaaja (29);
- Jaunalūksnes bibliotēka - https://www.facebook.com/JaunaluksnesBiblioteka (69);
- Mālupes bibliotēka - https://www.facebook.com/Malienaspp (12);
- Pededzes bibliotēka - https://www.facebook.com/profile.php?id=100066391604476 (32).

Bibliotēkas, kas ievieto informācija pagasta kopīgajā Facebook tīkla lapā / profilā:

- Annas bibliotēka - https://www.facebook.com/annaspagasts (18);
- Ilzenes bibliotēka - https://www.facebook.com/Ilzenespagasts (77);
- Jaunannas bibliotēka - https://www.facebook.com/jaunannaspagasts (13);
- Jaunlaicenes bibliotēka - https://www.facebook.com/profile.php?id=100083092848544 (43);
- Malienas bibliotēka - https://www.facebook.com/Malienaspp (13);
- Māriņkalna bibliotēka - https://www.facebook.com/ZiemeraPagasts (37);
- Mārkalnes bibliotēka - https://www.facebook.com/profile.php?id=100051291378350 (45);
- Zeltiņu bibliotēka - https://www.facebook.com/Zeltini/ (16).

Alsviķu bibliotēkas bibliotekāre norāda, ka mēdz ievietot informāciju savā privātajā Facebook kontā.

Tabula "Sociālo tīklu saturvienību skaits Alūksnes novada bibliotēkai un tās struktūrvienībām"

2024	Saturvienību skaits Alūksnes novada bibliotēkā	Saturvienību skaits Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās
Facebook	234	404
Instagram	187	
Draugiem	91	

Informācija par Alūksnes novada publiskajā bibliotēkām pieejama arī Alūksnes novada mājaslapā https://aluksne.lv/, kur tiek publicēts arī aktuālais pasākumu kalendārs sporta un kultūras norisēm novadā, tai skaitā bibliotēkās. Sadarbībā ar vietējo laikrakstu "Alūksnes un Malienas Ziņas", informācija par nozīmīgākajiem pasākumiem tiek sūtīta redakcijai, kas to ievieto savā tīmekļa vietnē aluksniesiem.lv. Tāpat kā par citām kultūras iestādēm un kolektīviem, arī par Alūksnes novada bibliotēkām pamatinformācija un darba laiki ievietoti Latvijas kultūras datu portālā kulturasdati.lv, katra gada sākumā atjaunojot statistikas sadaļu ar darba rādītājiem par aizvadīto gadu.

- **Ar publicitātes darbu saistītās problēmas un to risinājumi**

Kā vienu no veiksmīgākajām publicitātes aktivitātēm var minēt dažādu pasākumu piedāvājumu vietējās kopienas iedzīvotājiem. Tomēr jāatzīst, ka bibliotēkām, plānojot savas aktivitātes, ir jāņem vērā vairāki aspekti – citu iestāžu piedāvājums, atkarība no sezonas, arī dažādas norises un notikumi reģiona, valsts līmenī, kas var ietekmēt interesi un plānotās aktivitātes apmeklējumu, protams, arī tas, ka samazinās iedzīvotāju skaits nav mazsvarīgi.

Vienlaikus jāatzīst, ka viena cilvēka bibliotēkās, kur papildus bibliotekārajam darbam tiek veikts arī VPVKAC darbs, tas nebūt nav vienkārši - sagatavot kvalitatīvu pasākumu, publicitātes materiālus, tādēļ veiksmīgs risinājums ir sadarbība un kopīgs piedāvājums ar citām iestādēm un organizācijām. Pārskata periodā viena no tādām aktivitātēm bija bibliotēku darbinieku dalība Alūksnes Kultūras centra iniciēto Kopienu svētku organizēšanā, kuri notika katrā novada pagastā.

Jāuzsver, ka publicitātei nepieciešamo materiālu – ierakstu, afišu, ziņu sagatavošana ir darbietilpīgs process, prasa no bibliotēku darbiniekiem specifiskas zināšanas, arī mērķauditorija ir visai dažāda, kura izmanto dažādus avotus, lai iegūtu informāciju. Labs risinājums būtu darbinieks - sabiedrisko attiecību speciālists, profesionālis savā jomā, bet, diemžēl, ierobežotais finansējums liedz izveidot šādu amata vietu. Nepieciešamības gadījumā – konsultējamies ar pašvaldības sabiedrisko attiecību speciālistiem.

Māriņkalna bibliotēkas vadītāja: "Viena no problēmām ir zema sabiedrības interese un iesaistīšanās. Tomēr ir novērojami arī ļoti pozitīvi rezultāti saistībā ar ierakstiem sociālajos tīklos no pasākumiem bērniem, jo bērnu vecāki aktīvi reaģē uz uzņemtajām fotogrāfijām, kur redzami viņu bērni un informāciju par viņu aktivitātēm. Šie ieraksti ne tikai veicina interesi par bibliotēku, bet arī palīdz stiprināt saikni starp bibliotēku un ģimenēm."

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore
Erita Būdniece, Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre

11. Sadarbības tīkla raksturojums

- **Sadarbība ar pašvaldību un pašvaldības institūcijām**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību – pagastu bibliotēku, sadarbība ar **Alūksnes novada pašvaldības Centrālo administrāciju** un citām pašvaldības iestādēm kļuvusi tikai ciešāka un veiksmīgāka, jo pagastu bibliotēkas darbojas arī kā VPVKAC, tās ir galvenie starpnieki starp vietējās kopienas iedzīvotājiem un novada pašvaldību gan tiešajā saskarsmē, gan informācijas aprites nodrošināšanā, gan atbalsts iedzīvotājiem valsts un pašvaldības pakalpojumu saņemšanā. Nenovērtējams ir atbalsts, ko sniedz Alūksnes VPVKAC speciālisti un centrālās administrācijas darbinieki katrs savā darbības jomā. Notiek regulāras tiešsaistes tikšanās ar kancelejas vadītāju par VPVKAC darbības jautājumiem.

Nemainīgi cieša sadarbība bibliotēkām turpinās ar **Alūksnes novada pagastu apvienības pārvaldi** - gan nodrošinot informācijas un dokumentu apriti, gan ikdienas sadarbība ar ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārziņiem saimnieciskajos jautājumos, pārvaldes transporta izmantošanā, pagastu apvienības pārvaldes apkopējas veic bibliotēku telpu uzkopšanu u.c. Tā, piemēram, pārskata periodā neaizvietojama bija pagasta saimnieku palīdzība un padoms remontdarbos Mārkalnes bibliotēkā un Alsviķu bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vietā Strautiņos.

Arī pārskata periodā bibliotēkās regulāri notika izpilddirektora, pagastu apvienības pārvaldes vadītājas, pašvaldības deputātu tikšanās ar iedzīvotājiem, bibliotēku darbinieki ir tie, kuri rosina vietējos kopienas iedzīvotājus nākt uz šīm tikšanās reizēm un iesaistīties sev un kopienai svarīgu jautājumu risināšanā. Bibliotēku vadītājas piedalās kopienu iedzīvotāju sanāksmēs, kur iedzīvotāji tiekas ar pašvaldības vadību un speciālistiem.

Turpinās bibliotēku sadarbība ar citām pašvaldības iestādēm. Tā, piemēram, **Sociālo lietu pārvaldes** sociālā darbinieka pieņemšanas vienu reizi nedēļā notiek Māriņkalna, Mālupes bibliotēku telpās un Alsviķu bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vietā Strautiņos, kur bibliotēku vadītājas ir tās, kas palīdz sociālā darbinieka klientiem veikt dažādus maksājumus u.c., ja nepieciešams - ar sociālo darbinieku palīdzību grāmatas tiek nogādātas tiem senioriem, kuri bibliotēku paši nevar apmeklēt. Jaunlaicenes bibliotēkas vadītāja iesaistījusies Ziemassvētku paciņu nogādāšanā pagasta iedzīvotājiem, kuri sasnieguši 80+ vecumu.

Pārskata periodā visciešākā sadarbība bibliotēkām ir ar novada **kultūras iestādēm**. Vairākām novada bibliotēkām, atrodoties vienā ēkā ar pagasta tautas / kultūras namu, notiek sadarbība kopīgu aktivitāšu organizēšanā, kā arī ir iespēja izmantot tautas nama telpas un inventāru bibliotēkas pasākumiem.

2024. gads Alūksnes novadā īpašs ar to, ka katrā pagastā notika vietējās **kopienas svētki**. Svētku iniciators - Alūksnes novada Kultūras centrs, bet vairāk vai mazāk aktīvi svētku sagatavošanā un norisē iesaistījās visu bibliotēku darbinieki. Kopienu svētku būtība ir veicināt pagastu iedzīvotāju savstarpējo komunikāciju un sadarbību, lai iedzīvotāji vairāk saliedētos, spētu vienoties par lietām, kas viņiem svarīgas un par kurām viņi paši var pieņemt lēmumus, lai iedrošinātu pašus rīkoties, darīt un iesaistīties. Tā, piemēram, Alsviķu bibliotēkas vadītāja pagasta kopienas svētkiem sagatavoja erudīcijas spēles jautājumus par pagastu, ietverot tajos plašu izziņas materiālu. Aktīvi Annas pagasta kopienas svētku "Annas bizē vijoties" organizēšanā un vadīšanā iesaistījusies bibliotēkas vadītāja, Zeltiņos kopienas svētki notikuši ar devīzi "Piemiņa vieno" - bibliotēkas vadītāja iesaistījusies gan kapsētas sakopšanas talkā, gan sadarbībā ar kultūras darba organizatori bibliotēkā tapuši video sižeti par aktīviem zeltiniešiem; savukārt Mārkalnes bibliotēkas vadītāja izveidojusi plašu materiālu un priekšmetu izstādi, kas veltīta skolas jubilejai. Ilzenes bibliotēkā tika nodrošināta visa aktuālā informācija par Kopienas svētkiem, apzinātas pagasta kopīgās vērtības, iedzīvotāju talanti, lai veidotu kopīgu priekšnesumu svētkos, izveidota tematiska izstāde "Ilzene, Ilzene/Mana liepziedu

zeme", izzinoša spēle "Ko es zinu par savu pagastu?", bibliotēkas vadītāja piedalījusies teatralizētā uzvedumā, atainojot pagasta dzīves ainiņas.

Ierobežota finansējuma apstākļos, **stiprinājusies arī novada bibliotēku savstarpējā sadarbība** dažādu aktivitāšu kopīgā organizēšanā. Tā, piemēram, kā lielisku piemēru var minēt Pededzes, Bejas un Jaunalūksnes pagastu bibliotēku kopīgi organizēto Dzejas dienu pasākumu, kurš notika Jaunalūksnes pagasta Kolberģi, un to apmeklēja 3 bibliotēku lasītāji. Jaunlaicenes, Māriņkalna un Veclaicenes bibliotēkas sadarbojušās kopīga vasaras lasīšanas piedzīvojuma "Ar grāmatu pie dabas" ģimenēm ar bērniem organizēšanā 3 mēnešu garumā.

Pārskata periodā veiksmīga bijusi Mārkalnes bibliotēkas un **Alūksnes Bērnu un jauniešu centra** jauniešu lietu speciālista sadarbība, atbalstot un pagastā realizējot jauniešu iniciatīvu projektu "Aktīvā svētdiena".

Veclaicenes bibliotēkas vadītāja piedalījusies Alūksnes novada pašvaldības organizēto zemledus makšķerēšanas sacensību "Ilgāja Zivtiņa", bet Ilzenes bibliotēkas vadītāja zemledus makšķerēšanas sacensību Lielsloku ezerā sagatavošanā un norisē.

Lielisks vienlīdzīgas sadarbības piemērs - Jaunlaicenes bibliotēka un Alūksnes novada muzeja struktūrvienības "**Jaunlaicenes muižas muzejs "Malēniešu pasaule""**" kopīgi pagasta iedzīvotājiem un viesiem piedāvājušas vairākas aktivitātes - konkurss "Iepazīsim zinātnieku Leonīdu Slaucītāju", izzinoša ekspedīcija pa Jaunlaicenes pagastu un tajā esošajiem uzņēmumiem, lasīšanas piedzīvojums ģimenēm ar bērniem Jaunlaicenē "Ar varonību kabatā", iesaistīšanās Muzeju nakts pasākumos u.c.

Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienības turpina ciešu sadarbību ar novada **izglītības iestādēm** gan aktivitāšu organizēšanā, gan citos jautājumos. Pārskata periodā, pateicoties Alūksnes novada bibliotēkas Krājuma organizācijas nodaļas galvenajai bibliotekārei un Jaunlaicenes bibliotēkas vadītājai, pabeigta informācijas sistēmas "Skolu Alise" ieviešana un bibliotēkas iekārtošana Ziemeru pamatskolā.

Kā vienu no sadarbības piemēriem var minēt Alūksnes skolu aktīvu iesaistīšanos Alūksnes novada bibliotēkas iniciētajā akcijā Dzejas dienās – "Uzcienājies ar dzejoli!", kad skolēni ar pašu sagatavotajiem, skaisti noformētajiem dzejoļiem devās pilsētas ielās, apmeklēja iestādes un uzņēmumus, piedāvājot uzcienāties ar dzejoļiem.

Alūksnes novada Kultūras centrs atbalstīja Alūksnes novada bibliotēkas organizētos Grāmatu svētkus, gan piedāvājot savas telpas svētku organizēšanai, gan dodot iespēju svētku dalībniekiem bez maksas apmeklēt filmu "Straume".

- **Citi sadarbības partneri reģionā un Latvijā, veiktās sadarbības aktivitātes**

Bibliotēku veiksmīga darbība nav iedomājama bez uzticamiem sadarbības partneriem - kopienās esošajām sabiedriskajām organizācijām, interešu kopām, radošajām personībām, vietējiem novadpētniekiem u.c. Pārskata periodā bibliotēkas turpināja uzturēt saikni ar saviem jau esošajiem sadarbības partneriem, nepieciešamības gadījumā, veidojot jaunus savstarpējos kontaktus.

Pārskata periodā, Alūksnes novada bibliotēka, kurā darbojas **centra Europe Direct Gulbene** filiāle, sadarbojoties ar centru un Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā (turpmāk – EKPL) darbiniekiem, noorganizēja EKPL vadītājas Zanes Petres un viņas komandas vizīti Ernsta Glika Alūksnes valsts ģimnāzijā un tikšanos ar Alūksnes novada pašvaldības pārstāvjiem, piedāvāja iepazīt projektus, kas Alūksnē tapuši ar ES programmu finansējuma atbalstu.

Pārskata periodā novada bibliotēkas – VPVKAC kā vietas, kur satikties un komunicēt ar saviem klientiem, izvēlējušās vairākas iestādes un uzņēmumi. Tā, piemēram, atkritumu apsaimniekošana **SIA "Lautus vide"** tikās ar iedzīvotājiem, lai komunicētu par izmaiņām atkritumu apsaimniekošanā, tikai slēgti jauni līgumi. Savukārt **Lauku atbalsta dienests** bibliotēkās - VPVKAC sniedza konsultācijas par platību maksājumu pieprasīšanu un saņemšanu. Atsevišķās bibliotēkās iedzīvotājiem bija iespēja saņemt arī **Lauksaimniecības datu centra** pakalpojumus.

Sadarbībā ar **AS "Swedbank"** Valmieras filiāli – noorganizēts seminārs "Finanšu drošība digitālajā vidē".

Sadarbībā ar **Alūksnes Nevalstisko organizāciju centru** Jaunlaicenes bibliotēkā darbojās BrīvBode – apģērbu un lietu maiņas punkts.

Pārskatā pieminētas tikai nedaudzas sadarbības aktivitātes, bet sadarbība – tā ir bibliotēku ikdiena un pamats veiksmīgai darbībai.

Neiztrūkstoša sadarbība pārskata periodā ir arī ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku un Balvu Centrālās bibliotēkas Pielāgotās literatūras bibliotēku pielāgotās literatūras nodrošināšanā Alūksnes novada iedzīvotājiem.

- **Pārrobežu sadarbība, starptautiskā sadarbība**

Pārskata periodā bibliotēkas nav iesaistījušās konkrētos sadarbības projektos starptautiskā līmenī.

Veclaicenes bibliotēkas vadītāja turpina sadarbību ar kaimiņu pagastu Igaunijā novadpētniekiem. Pārskata periodā igauņu valodā izdota grāmata "Vienas kopienas daudzas sejas" - Lūtsniku un Vana-Laitsnas (Veclaicenes) kultūras stāsti – bibliotēkas vadītāja piedalījusies grāmatas satura veidošanā: materiālu (fotogrāfijas, teksti) papildināšana un precizēšana.

- **Bibliotēku interešu aizstāvības darbs**

Nepārtrauktu komunikāciju ar Alūksnes novada pašvaldības vadību un izpilddirektoru uztur Alūksnes novada bibliotēkas direktore, ne tikai ikmēnesi piedaloties sanāksmēs pie izpilddirektora un domes vadības, bet arī katru mēnesi izpilddirektoram sniedzot informāciju par paveikto bibliotēkās kārtējā mēnesī, lai izpilddirektors ziņas iekļautu ziņojumā deputātiem pašvaldības domes sēdē.

Visās novada bibliotēkās notikušas izpilddirektora, pašvaldības domes vadības, pagastu apvienības pārvaldes vadītājas tikšanās ar iedzīvotājiem. Šajās tikšanās reizēs katras bibliotēkas darbiniekam ir iespēja informēt pašvaldības vadību par paveikto, runāt par problēmām un iespējām. Jāatzīst, ka pateicoties tam, domes vadība ir kļuvuši zinošāki bibliotēku darba jomā. Pārskata periodā bibliotēku vadītājas piedalījušās dažādās kopienas iedzīvotāju sanāksmēs, piemēram, jautājumā par Viedā ciema iegūšanu Jaunannā, par Kopienu svētkiem pagastos, bibliotekāri piedalījās Lielajā talkā u.c. kopienas aktivitātēs.

Linda Āle: "Viens no būtiskākajiem bibliotēkas interešu aizstāvības aspektiem ir aktīva komunikācija un sabiedrības informēšana par Māriņkalna bibliotēkas lomu un nozīmīgumu. Regulāri tiek veikts aktīvs darbs pagasta *Facebook* lapā, kur tiek publicētas fotogrāfijas un apraksti par bibliotēkas pasākumiem, aktivitātēm un notikumiem. Šāda digitālā klātbūtne palīdz lauzt stereotipus par bibliotēku kā garlaicīgu vietu, parādot, ka Māriņkalna bibliotēkā valda dzīvība un aktivitātes, un ka bibliotekāre ir nozīmīga persona katra kopienas iedzīvotāja jautājumu risināšanā.

2024.gadā tika iesniegts raksts Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centrā (LNB BAC) par Māriņkalna bibliotēku un klientu apkalpošanas centru, pievienojot arī fotogrāfijas, kas ilustrē bibliotēkas dinamisko un daudzveidīgo darbību. Šis raksts palīdzēja izcelt bibliotēkas un klientu centra nozīmīgumu plašākā mērogā, demonstrējot Māriņkalna bibliotēkas aktivitātes un ieguldījumu vietējās sabiedrības attīstībā.

Bibliotēkas vadītāja ir aktīvi iestājusies par lasīšanas un bibliotēkas lomu ikviena jaunā prāta attīstībā, regulāri veicinot izpratni par to, ka bibliotēka ir ne tikai informācijas avots, bet arī nozīmīga vieta izglītībai, personīgajai izaugsmei un sabiedriskajai iesaistei. Šādā veidā tiek veicināta bibliotēkas atpazīstamība, un tiek stiprināta tās nozīme kā neatņemamai un vērtīgai kopienas dzīves sastāvdaļai."

- **Sadarbības raksturojums novadpētniecības darbā**

Sadarbības jomā novadpētniecības darbā pārskata periodā būtisku izmaiņu nav. Bibliotēkas turpina sadarboties jau ar esošajiem partneriem – savu kopienu cilvēkiem, kurus iesaista novadpētniecības materiālu apzināšanā, pētniecībā un izstāžu, aktivitāšu organizēšanā, ar novadā esošajiem muzejiem un vēstures krātuvēm.

Spilgtākie sadarbības piemēri:

Alūksnes novada bibliotēka un Latvijas Nacionālā arhīva Alūksnes zonālais valsts arhīvs – pasākums "Alūksnes arhīvam - 60";

Alūksnes novada bibliotēka un Alūksnes Mūzikas skola – pasākums "Mūzikas skolotājs, diriģents Alberts Mucenieks";

Alūksnes novada bibliotēka un Ernsta Glika Bībeles muzejs – pasākums "Gūtenbergs un Reinis Pastalnieks. No izdevējdarbības vēstures Alūksnē";

Alūksnes novada bibliotēka – Jaunlaicenes bibliotēka - Jaunlaicenes muižas muzejs "Malēnieša pasaule" – novadpētniecības konkurss "Iepazīsim zinātnieku Leonīdu Slaucītāju!" un izzinoša ekskursija pa Jaunlaicenes pagastu;

Jaunlaicenes bibliotēka - Jaunlaicenes muižas muzejs "Malēnieša pasaule" - krājuma priekšmetu deponēšana izstādei "Sniegi sniga, putināja, jeb Ziemas prieki un rūpes 20.gs.", dalība Muzeju nakts aktivitātēs, lasīšanas pasākuma "Ar varonību kabatā organizēšana" – orientēšanās spēle pa muižas parku;

Alūksnes novada bibliotēka un SIA "Impress Print", Elīna Salaka – izzinoša ekskursija un tikšanās "Savējie iedvesmo!" u.c.

Mārkalnes bibliotēka sadarbībā ar pagasta jauniešiem, iesaistoties novada pašvaldības atbalstītajā jauniešu iniciatīvu projektu konkursā, lietotnē *Actionboun* izveidojusi izzinošu orientēšanās spēli pa pagastu, tā tiek piedāvāta pagastā esošās viesu mājas "Vālodzes" apmeklētājiem un tiek novērtēta kā laba iespēja iepazīt Mārkalnes pagastu.

Pededzes bibliotēka īpaši pateicīga pagastā esošās zemnieku saimniecības "Senatnes 2" īpašniekam Jānis Bundzenam, kurš sniedza vērtīgu atbalstu informācijas vākšanā par Stuborovas darbnīcām.

- **Bibliotēkas sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā, nozīmīgākie partneri, sadarbības vērtējums**

Bibliotēku sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā diezgan stabils – tās, protams, vispirms ir 4 Alūksnes novada vispārējās izglītības iestādes – Alūksnes vidusskola, Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzija, Ziemeru pamatskola, Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola un 5 novada pirmsskolas izglītības iestādes: Alūksnē "Sprīdītis" un "Pienenīte", Malienā – "Mazputniņš", Alsviķos – "Saulīte", Jaunalūksnē – "Pūcīte". Bibliotēkas turpina attīstīt jau esošo sadarbību.

Mainoties darbiniekam Māriņkalna bibliotēkā, jaunā kvalitātē izveidojusies bibliotēkas sadarbība ar Ziemeru pamatskolu, nodrošinot skolēniem gan izglītojošus, gan radošus pasākumus, gan piegādājot un nodrošinot grāmatu apmaiņu skolā.

Īpaši jāuzsver Jaunlaicenes, Māriņkalna un Veclaicenes bibliotēku sadarbība ar Jaunlaicenes Muižas muzeju vasaras lasīšanas piedzīvojuma "Ar grāmatu pie dabas" organizēšanā ģimenēm ar bērniem, kā arī šīs aktivitātes atbalstītājiem – SIA "Alūksnes putnu ferma", SIA "Ozoli AZ" un SIA "Alta S".

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

12. Metodiskais un konsultatīvais darbs

- **Situācijas apraksts, kopaina, metodiskā un konsultatīvā darba prioritātes pārskata periodā**

2024.gadā Alūksnes novada bibliotēka, kā reģiona galvenā bibliotēka, veica 16 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienību (publisko bibliotēku pagastu teritorijās) metodisko un konsultatīvo pārraudzību, nodrošinot darbinieku profesionālo pilnveidi un bibliotekāro pakalpojumu kvalitāti. Alūksnes novadā darbojās tikai 4 skolu bibliotēkas. Tika sniegts atbalsts Smiltenes novada 4 publiskajām un 2 skolu bibliotēkām darbā ar elektronisko katalogu, jo šo bibliotēku krājumi tiek atspoguļoti Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogā. Konsultācijas dažādos darba jautājumos sniedz arī pārējie Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki.

No 2024. gada janvāra metodisko darbu koordinē, vada, sniedz konsultācijas, kā arī organizē seminārus un koordinē tālākizglītības pasākumus Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre metodiskajā darbā Anita Zača. Lai papildinātu zināšanas metodiskajā darbā, pārskata periodā piedalījās LNB KAC organizētajās trīs dienu klātienes mācībās bibliotēku metodiķiem "Metodiķi IRR! Iepazīstamies, runājam, radām". Lai iepazītos un iemācītos atpazīt bibliotēkas snieguma un ietekmes rādītājus, galvenā bibliotekāre metodiskajā darbā piedalījās tiešsaistes mācību darbnīcā "Bibliotēku darbības un ietekmes novērtēšana".

- **Reģiona galvenās bibliotēkas sniegtais metodiskais un konsultatīvais atbalsts, īstenotie profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas pasākumi**

Tā kā ar 2023. gadu Alūksnes novada bibliotēkas pagastos darbojas arī kā klientu apkalpošanas centri, kuru pienākumos ietilpst valsts un pašvaldības pakalpojumu sniegšana iedzīvotājiem, tad pārskata periodā profesionālās pilnveides pasākumu un tikšanos organizēšanā izmantojām arī tiešsaistes platformas, lai pēc iespējas retāk vienlaicīgi tiktu slēgtas visas bibliotēkas – klientu apkalpošanas centri.

Darba semināros un sanāksmēs pārrunājam un analizējam pārskata periodā paveikto, akcentējot labāko pieredzi, gan iepazīstinām darbiniekus ar aktualitātēm profesionālajā jomā, atsevišķas tiešsaistes sarunas kopā ar pašvaldības speciālistiem tika organizētas par klientu apkalpošanas centru darbu un pakalpojumiem.

Pagastu un skolu bibliotēku darbiniekiem regulāri tiek nosūtīta informācija par jaunākajiem metodiskajiem materiāliem, aktualitātēm bibliotēku nozarē, par interesantām un darbā noderīgām publikācijām Latvijas Bibliotēku portālā, Bibliotekāru biedrības mājaslapā u.c.medijos.

Profesionālo kompetenču paaugstināšanai pārskata periodā Alūksnes novada bibliotekāriem tika noorganizēti četri klātienes semināri un divas tikšanās tiešsaistē Zoom platformā.

- 26.03. Tiešsaistes seminārā Zoom platformā Alūksnes novada pagasta bibliotēku darbinieki pastāstīja kolēģiem par saviem veiksmīgākajiem un interesantākajiem pasākumiem vai citām aktivitātēm, kas tika organizētas iepriekšējā 2023. gadā.
- 26.04. Klātienes seminārā tikšanās ar Alūksnes Kultūras centra darbiniecēm, kuras iepazīstināja bibliotekārus ar Kopienas svētku "Kopiena kopā var" idejām un aicināja aktīvi sadarboties, organizējot svētkus vietējai kopienai. Semināra turpinājumā pārrunājam dažādas bibliotekārā darba aktualitātes:
  par LNB Apaļā galda diskusijās dzirdēto;
  par lasītveicināšanas programmām bērniem;
  par plānotajām Digitālās nedēļas aktivitātēm u.c. jautājumiem.
- 14.05. semināra galvenā tēma bija mākslīgais intelekts. Semināru "Mākslīgā intelekta iespējas" vadīja Guntis Laicāns, kurš pedagoģiskās iemaņas guvis strādājot kā Baltijas Datoru akadēmijas pasniedzējs, bet ikdienā strādā Balvu centrālajā bibliotēkā par IT sistēmas administratoru. Otrajā semināra daļā visi praktiski mācījāmies grafiskās

noformēšanas programmu Canva. Nodarbību vadīja kolēģe Erita no Alūksnes novada bibliotēkas.

- 22.11. seminārs bija veltīts darbam ar bērniem un jauniešiem. Pie mums viesojās Alūksnes vidusskolas audzināšanas jomas pārstāve Esēnija Lielbārde, kura ļoti interesantā veidā, ar bibliotekāru praktisku līdzdarbošanos, pastāstīja par lasītprasmes un lasītprieka veicināšanu bērniem. Semināra turpinājumā kolēģes iepazīstināja pārējos ar veiksmīgākajiem lasītveicināšanas pasākumiem bērniem un jauniešiem. Viens no interesantākajiem un lasītveicinošākiem pasākumiem bija trīs pagastu bibliotēku vasarā organizētais vasaras lasīšanas piedzīvojums ģimenēm ar bērniem "Ar grāmatu pie dabas".

- 14.12. gada noslēguma semināru organizējām struktūrvienības - Mārkalnes bibliotēkā. Interesantā veidā devāmies iepazīt Mārkalnes pagastu, izmantojot vietējo jauniešu izveidoto spēli ActionBound ar vēsturiskiem faktiem. Semināra turpinājumā atskatījāmies uz veiksmēm un arī dažu neveiksmi 2024. gadā.

Alūksnes novada bibliotekāri 2024.gada noslēguma seminārā Mārkalnes tautas namā

Alūksnes novada bibliotekāri, spēlējot ActionBound spēli par Mārkalnes pagastu

Alūksnes novada bibliotēku 13 darbinieces atjauninā un pilnveidoja prasmes dažādās IT programmās un digitālajās platformās, piedaloties Nodarbinātības valsts aģentūra un neformālās izglītības centra "Azote" 80 stundu mācību kursā tiešsaistē "Digitālo risinājumu pielietošana mūsdienīgu procesu transformācijai".

- **Metodiskais un konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu bibliotēkām**

Pārskata periodā četru Alūksnes novada skolu bibliotēku darbiniekiem tika sniegtas individuālas konsultācijas telefoniski un e-pastā par statistikas datu ievadi Latvijas Kultūras datu portāla informācijas sistēmā, tika veikta arī datu pārbaude un nepieciešamības gadījumā- precizēšana un labošana. Pēc skolu bibliotēku pieprasījuma, tiek veikta bibliogrāfisko ierakstu izveide IS Alise, notiek aktuālas profesionālās informācijas nosūtīšana izglītības iestādes bibliotekāram vai konkrētajam pedagogam, kurš atbild par darbu bibliotēkā.

- **Metodiskā un konsultatīvā darba organizācija darbā ar bērniem un jauniešiem**

Alūksnes novadā darbojas 4 skolu bibliotēkas. 2024. gadā Ziemeru pamatskolas bibliotēka uzsāka darbu BIS ALISE, bet viena novada skola- Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola- nestrādā BIS ALISE modulī.

Skolu bibliotekāri tiek informēti par lasīšanas veicināšanas programmu "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija", "Skaļās lasīšanas sacensība", kā arī regulāri tiek pārsūtīta informācija par aktualitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem, LNB mācībām un semināriem. Visaktīvākais metodiskais darbs ar skolu un pagastu bibliotēkām notiek tieši lasīšanas veicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" koordinēšanā. Mēs ne tikai veicam konsultatīvo darbu, bet arī lasītājiem nododamo balvu sadali un, uzsākot lasīšanas aktivitāti, - arī LNB dāvināto kolekcijas grāmatu sadali. Ja rodas nepieciešamība, konsultējam individuāli par dažādiem profesionāliem jautājumiem.

Galvenie virzieni, kuros tiek strādāts:

- Konsultācijas klātienē, telefoniski un elektroniski par darbu ar bērniem un jauniešiem;
- Lasīšanas veicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" aktivitāšu koordinēšana;
- "Skaļās lasīšanas sacensību" aktivitāšu koordinēšana, sadarbība konkursa organizēšanā un noslēguma pasākuma rīkošanā;
- Informēšana par LNB Bērnu literatūras centra aktivitātēm;
- Piedalīšanās semināros, semināros gūto atziņu un informācijas izplatīšana pagastu un skolu bibliotekāriem;
- E-pasta ziņu pārsūtīšana no dažādām ar bibliotēku darbu saistītām institūcijām (LNB, Net-Safe Latvia Drošs internets, Ziemeļvalstu birojs utt.).
- **Sadarbība ar citām iestādēm (metodiskā un konsultatīvā darba jomā)**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka saglabāja metodisko un konsultatīvo sadarbību starp novada publiskajām un skolu bibliotēkām.

Pēc nepieciešamības konsultēšanās notiek ar:

- ✓ LNB BAC (profesionālā pilnveide, metodiskais darbs, bibliotēku dalība lasītveicināšanas programmās "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" un " Nacionālās skaļās lasīšanas sacensībā" ;
- ✓ LNB Kompetenču attīstības centru (profesionālā pilnveide);
- ✓ LR Kultūras ministrija;
- ✓ SIA Tietoevry (ALISE);
- ✓ KISC (projekts 3td e-grāmatas un abonētās datubāzes).

Lielu ieguldījumu bibliotēku darbinieku profesionālajā pilnveidē sniedza Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM), kura nodrošināja gan īpašu mācību programmu jaunajiem VPVKAC speciālistiem, gan regulāri dažādas mācības par valsts sniegtajiem e-pakalpojumiem, piemēram, par gada ienākumu deklarācijas iesniegšanu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pakalpojumiem un citām aktualitātēm.

- **Metodiskā un konsultatīvā darba problēmas un to risinājumi, profesionālās pilnveides vajadzības**

No Alūksnes novada četrām skolām informācijas sistēmā Alise nestrādā tikai Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolai. Jāveic pārrunas par šo jautājumu.

Pārskata periodā netika organizētas vizitācijas uz novada bibliotēkām, tāpēc 2025. gadā tiek plānoti izbraukumi uz pagastu bibliotēkām, lai klātienē apskatītu bibliotēku telpu stāvokli, iepazītos ar krājumu un kopīgi uz vietas pārrunātu katras konkrētas bibliotēkas ikdienu un vajadzības. 2022.gadā tika veikta pagastu bibliotēku akreditācija, un ieteikumi darba uzlabošanai. Bibliotēku apmeklējumos konstatēsim, kā tie tiek pildīti. Vizitācijās vajadzētu piedalīties kolēģiem no Alūksnes novada bibliotēkas, lai iepazītos un konsultētu katrs savā darba jomā.

Sagatavoja Anita Zača,
Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre metodiskajā darbā